

Studiegids Krijgswetenschappen

Bachelor Krijgswetenschappen

Studiejaar 2019-2020

Voor de adelborsten en cadetten KW

Nederlandse Defensie Academie

Faculteit Militaire Wetenschappen

Breda, juli 2019

Voorwoord

De Faculteit Militaire Wetenschappen verzorgt het wetenschappelijke deel van de officiersopleiding in de vorm van drie verschillende bacheloropleidingen. Eén van deze opleidingen is de Bachelor Krijgswetenschappen die beoogt de aanstaande officieren een academisch werk- en denkniveau in het domein van de krijgswetenschappen bij te brengen. Krijgswetenschappen betreft, kort gezegd, de bestudering van oorlog en oorlogvoering. Centraal staat de inzet van het militaire instrument. De opleiding heeft nadrukkelijk een multidisciplinair karakter. Alleen vanuit een brede benadering kan een goed begrip worden bijgebracht over het fenomeen oorlog in algemene zin, en over de dynamiek, logica, legitimiteit, dilemma's en complexiteit van militair optreden in het bijzonder. Doordat defensie niet alleen bij militaire operaties in coalitieverband wordt ingezet maar ook kan worden opgedragen bijstand te verlenen in het kader van nationale operaties, bijvoorbeeld in het kader van terrorisme bestrijding of terreurdreiging, wordt ook aan dat aspect aandacht geschonken.

Omdat de krijgswetenschappelijke discipline een uniek karakter heeft, worden in hoofdstuk 2 de positie en de kenmerken van deze discipline nader beschreven. Tezamen met het beroepsprofiel van de krijgswetenschappelijk gevormde officier leidt dit tot de eindtermen van de opleiding. Deze eindtermen worden in de volgende hoofdstukken uitgewerkt tot een gedetailleerd curriculum. Daarmee beoogt deze studiegids drie doelstellingen. In de eerste plaats geeft zij de adelborsten, cadetten en andere studenten een 'spoorboekje' voor de gehele opleiding. De studiegids draagt zo bij aan inzicht in de samenhang van de gehele opleiding. In de tweede plaats geeft de studiegids aan docenten en onderwijsontwikkelaars de opzet en het kader van de opleiding. Zij zijn daardoor in staat hun onderwijs in het brede perspectief van de gehele opleiding te ontwikkelen en te verzorgen. Ten slotte geeft de studiegids aan alle overige belangstellenden inzicht in de wetenschappelijke opleiding van aanstaande officieren.

De opleiding Krijgswetenschappen is een unieke opleiding die niet of nauwelijks vergelijkbaar is met enige andere opleiding in Nederland. Het is een relatief jonge opleiding aan de Nederlandse Defensie Academie. In 2003 werd deze opleiding voor de eerste keer verzorgd voor de opkomst 2002 en sedertdien is zij jaarlijks herhaald. Intensieve evaluatie heeft geleid tot jaarlijkse bijstelling van de opleiding, soms van de algemene opzet en altijd op details. In 2009-2010 is de opleiding met een voldoende resultaat gevisiteerd door een commissie van het Quality Assurance Netherlands Universities (QANU). De Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie (NVAO) heeft het accreditatiebesluit over de bachelor krijgswetenschappen genomen op 21 december 2011. In 2016 is de opleiding opnieuw met positief resultaat gevisiteerd. Dit houdt in dat een bachelorsgraad is gekoppeld aan een succesvol afgeronde bachelor Krijgswetenschappen.

Het curriculum in deze studiegids bouwt voort op deze accreditatie en voldoet geheel aan de eisen die de wet stelt aan een wetenschappelijke opleiding. Het curriculum is ook licht aangepast op grond van de doorlopende interne evaluaties, en vanwege thematische herinrichting van enkele vakken, waarbij ook nieuwe wetenschappelijke literatuur, onderzoek van KW docenten en recente casuïstiek is geïncorporeerd. Hierdoor is het studieprogramma versterkt en geactualiseerd.

Tegen een achtergrond van recente en lopende operaties door de Nederlandse krijgsmacht overal ter wereld), maar ook gezien diverse slepende conflicten in Afrika, verschuivende machtsverhoudingen tussen Europa, China en de Verenigde Staten en snelle maar onzekere politieke en sociale ontwikkelingen in het Midden-Oosten, is een gedegen krijgswetenschappelijke studie van groot belang voor aspirantofficieren.

Namens het Opleidingsbestuur Krijgswetenschappen,

A handwritten signature in purple ink, consisting of several overlapping loops and strokes, positioned below the text 'Namens het Opleidingsbestuur Krijgswetenschappen,'.

Prof. dr. W. Klinkert (voorzitter)

Inhoudsopgave

Inhoud

Inhoudsopgave	4
DEEL 1 – DE OPLEIDING	7
1. Hoofdstuk 1 – Het krijgswetenschappelijk domein	8
1.1. Algemeen.....	8
1.2. Kenmerken van het krijgswetenschappelijke domein.....	8
1.3. Kenmerken van de opleiding krijgswetenschappen.....	9
1.4. Cadetten en adelborsten opleiden tot <i>Thinking Soldiers</i>	10
1.5. Vertalen van wetenschappelijke inzichten naar het militaire veld.....	11
1.6. Relatie officiersprofiel-wetenschappelijke eisen.....	11
1.7. Deskundigheid van de officier.....	12
1.8. Het wetenschappelijk opleidingsprofiel.....	12
1.9. Motivering voor wetenschappelijk onderwijs.....	13
1.10. Eindtermen van de bachelor krijgswetenschappen.....	14
2. Hoofdstuk 2 – Academische vaardigheden	15
2.1. Inleiding.....	15
2.2. De opzet van het onderwijs in academische vaardigheden.....	15
2.3. Communicatieve vaardigheden.....	16
2.4. Maatschappelijke, ethische en juridische kaders van militair optreden.....	18
2.5. Methoden en technieken van onderzoek (MTO).....	19
3. Hoofdstuk 3 – Inrichting van het curriculum	21
3.1. Opzet van het curriculum.....	21
3.2. Inrichting van het curriculum.....	22
3.2.1. Bijzonder traject voor officieren KMAR.....	23
3.3. Onderwijs- en werkvormen bij de opleiding KW.....	23
3.4. Opbouw in moeilijkheidsgraad.....	24
3.4.1. Elektronische leeromgeving.....	25
3.4.2. Onderwijsvormen.....	25
3.5. Opbouw in toetsing.....	25
3.6. Het studieprogramma: overzichtstabellen.....	27
4. Hoofdstuk 4 – Deficiëntieprogramma	34
4.1. Inleiding.....	35
4.2. De opzet van het deficiëntieprogramma.....	35
4.3. Overzicht van vakken in het deficiëntieprogramma.....	36
DEEL 2 - ORGANISATIE EN VOORZIENINGEN	37
5. Hoofdstuk 5 – Organisatie	38
5.1. De Nederlandse Defensie Academie.....	38
5.2. De Faculteit Militaire Wetenschappen.....	39
5.2.1. Algemeen.....	39
5.2.2. Structuur van de Faculteit Militaire Wetenschappen.....	39
5.2.3. Verantwoordelijkheid van de Faculteit Militaire Wetenschappen.....	40
5.2.4. Relatie militair wetenschappelijke opleiding en korte officiersopleiding ...	40
5.2.5. Karakter van het onderwijs aan de Faculteit Militaire Wetenschappen....	41
5.2.6. Civiel-militair docentencorps.....	41
6. Hoofdstuk 6 - Kwaliteitszorg en commissies	42
6.1. Kwaliteitszorg.....	42
6.1.1. Kwaliteitszorg op cursusniveau.....	42
6.1.2. Kwaliteitszorg op curriculumniveau.....	42
6.1.3. Kwaliteitszorg op het niveau van de eindtermen.....	43
6.2. Organisatie van de opleiding KW: Opleidingsbestuur, opleidingscommissie en examencommissie.....	43
7. Hoofdstuk 7 – Regels en procedures van toepassing op KW studenten	44
7.1. Toelatingseisen.....	44
7.2. Opleidings- en ExamenRegeling (OER) KW.....	44
7.3. Fraude en plagiaat.....	44

7.4.	Vaste orders.....	45
7.5.	Lestijden.....	45
7.6.	Vrijstellingen.....	45
8.	Hoofdstuk 8 – Mogelijkheden na uw opleiding KW.....	46
8.1.	Doorstuderen.....	46
8.2.	Military Strategic Studies.....	46
8.3.	Alumni activiteiten.....	47
9.	Hoofdstuk 9 – Voorzieningen voor studenten van de studierichting krijgswetenschappen.....	48
9.1.	Organisatie.....	48
9.2.	Voorzieningen.....	48
9.3.	IT-Voorzieningen.....	50
9.3.1.	Elektronische leeromgeving.....	50
9.4.	Locaties Breda.....	50
9.5.	Locaties Den Helder.....	51
9.6.	Bibliotheek en mediatheek.....	52
9.6.1.	Mediatheek.....	52
DEEL 3 - CURSUSSEN IN DE BACHELOROPLEIDING KRIJGSWETENSCHAPPEN.....		53
10.	Hoofdstuk 10 - Cursussen in het eerste Studiejaar.....	54
10.1	Cursussen in de Gemeenschappelijke Officiersopleiding (GOO).....	54
10.2	Cursussen in de gezamenlijke propedeuse KW+MBW.....	65
11	Hoofdstuk 11 - Cursussen in het tweede Studiejaar.....	89
11.1	Cursussen in het 4 ^e Trimester.....	89
11.2	Cursussen in het 5 ^e Trimester.....	93
12	Hoofdstuk 12 - Cursussen in het derde Studiejaar.....	103
12.1	Cursussen in het 6 ^e trimester.....	103
12.2	Cursussen in het 7 ^e trimester.....	104
12.3	Cursussen in het 8 ^e trimester.....	111
13	Hoofdstuk 13 - Cursussen in het vierde Studiejaar.....	114
13.1	Cursussen in het 9 ^e trimester.....	115
13.2	Cursussen in het 10 ^e trimester.....	124
14	Hoofdstuk 14 - Minoren.....	130
14.1	Minor Militair Recht.....	131
14.2	Minor Info@War.....	145
14.4	Minor MBW.....	154
14.5	Externe Minor.....	165
15	Hoofdstuk 15 - Keuzevakken.....	166
DEEL 4 AANWIJZINGEN VOOR SCHRIFTELIJKE EN MONDELINGE PRESENTATIES.....		187
16	Hoofdstuk 16 Schriftelijk en mondeling presenteren.....	188
16.1	Scriptiehandleiding.....	188
16.2	Handleiding voor schriftelijke werkstukken.....	188
16.2.1	Programmareferentie.....	188
16.2.1.1	Suggesties voor de opzet van een werkstuk.....	188
16.2.1.2	Vaste onderdelen van een werkstuk.....	189
16.2.1.3	Academisch refereren: bronverwijzingen en bibliografie.....	190
16.2.1.3.1	Het belang van correcte bronvermeldingen.....	190
16.2.1.3.2	Bij krijgswetenschappen twee verschillende systemen van literatuurverwijzingen.....	190
16.2.1.3.3	Gelijkenissen en verschillen tussen Chicago-stijl en APA.....	191
16.2.1.4	Zelfstudieopdracht academisch refereren (wordt ontwikkeld).....	191
16.2.1.5	Enkele algemene aanwijzingen voor het taalgebruik.....	192
16.2.1.6	Eisen aan de opmaak en stijl.....	193
16.2.1.7	Concrete aanwijzingen voor de opmaak.....	193
16.2.1.8	Beoordeling.....	194
16.2.1.9	De vormgeving van het titelblad.....	195
16.2.2	Feedbackformulier Schriftelijke werkstukken.....	196
16.2.2.1	Instructies voor de beoordelaar.....	196
16.2.3	Beoordelingsformulier voor presentaties.....	201

Overige Studiegidsen

Deze studiegids beschrijft de bachelor krijgswetenschappen. Delen van deze opleiding worden aangeboden door andere vakgroepen maar de vakbeschrijvingen van hun cursussen zijn gewoon in deze studiegids opgenomen.

Door de vakgroep krijgswetenschappen wordt een Scriptiehandleiding uitgegeven die studenten kan bijstaan tijdens het scriptieproces, van ontwerp tot en met afronding.

N.B.: Deze studiegids beschrijft de bachelor Krijgswetenschappen zoals deze is ingericht naar de stand van zaken op het moment van uitgave (juli 2019). De ontwikkeling en verbetering van de bachelor is een continue proces waarbij, daar waar relevant en van toegevoegde waarde, tevens wordt getracht rekening te houden met de ontwikkelingen die – gerelateerd aan de aandachtsgebieden van krijgswetenschap – zich dagelijks in de actualiteit afspelen. Daarmee is de beschrijving van de diverse cursussen zoals opgenomen in deze studiegids niet compleet en/of gefixeerd en kunnen aan deze studiegids geen rechten worden ontleend.

N.B.: Waar in de studiegids over “hij” en “zijn” wordt gesproken, wordt ook de vrouwelijke vorm “zij” en “haar” bedoeld.

DEEL 1 – DE OPLEIDING

In dit deel zijn de context van krijgswetenschap en de eindtermen van de bacheloropleiding krijgswetenschappen beschreven. Verder vindt u hier informatie over de inrichting van het curriculum van de opleiding Krijgswetenschappen.

1. Hoofdstuk 1 – Het krijgswetenschappelijk domein

Dit hoofdstuk beschrijft de grondslagen en kenmerken van de bachelor krijgswetenschappen.

1.1. Algemeen

In dit hoofdstuk worden de grondslagen en de kenmerken van de bachelor krijgswetenschappen weergegeven. Om het kenobject van de krijgswetenschappen te kunnen afbakenen, wordt eerst ingegaan op de ontwikkeling van de krijgswetenschappelijke discipline. Vervolgens worden de kenmerken van het wetenschapsveld en van de opleiding besproken. Daarna komt het professionele profiel aan de orde, hetgeen uiteindelijk leidt tot de eindtermen van de opleiding. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een weergave op hoofdlijnen van de inrichting van het curriculum en de hierbij gehanteerde onderwijsvisie.

1.2. Kenmerken van het krijgswetenschappelijke domein

Oorlog en oorlogvoering behoren tot de meest aangrijpende en tot de verbeelding sprekende activiteiten van de mensheid. Hoewel de dreiging van een wereldoorlog tussen de dominante wereldmachten sterk is afgenomen, herinnert een enkele blik op het nieuws ons dagelijks aan verschillende conflicten en oorlogen overal in de wereld. Bij conflicten en oorlogen staan alle aspecten van het menselijke bestaan onder druk en vragen een academische benadering om een breder en dieper begrip te krijgen van een grote variëteit in vraagstukken, zoals:

- Waarom vinden oorlogen plaats?
- Hoe kunnen oorlogen worden voorkomen; hoe kan, wanneer ze toch uitbreken, het geweld worden beheerst en op zijn doel gericht en hoe kunnen oorlogen succesvol tot een einde worden gebracht?
- Hoe verlopen militaire operaties, welke factoren zijn daar de oorzaak van en welke dynamiek speelt zich daarbij af?
- Hoe kunnen militaire eenheden in vredesoperaties¹ bijdragen aan de realisatie van een duurzame toestand van vrede en welvaart?
- Hoe zijn het karakter en de functie van de oorlog in de loop van de tijd veranderd?
- Hoe zullen nieuwe uitdagingen zoals veranderende internationale machtsverhoudingen en het informatietijdperk de toepassing van geweld beïnvloeden?
- Hoe hebben ontwikkelingen in de moderne maatschappij de militaire professie beïnvloed en wat zal de betekenis zijn van huidige maatschappelijke trends?

¹ De term 'vredesoperaties' is voor velerlei uitleg vatbaar en binnen het vakgebied soms omstreden. Met vredesoperaties worden hier in ruime zin de activiteiten die voortvloeien uit crisisbeheersingsoperaties bedoeld. Een crisisbeheersingsoperatie wordt door de Nederlandse Defensie Doctrine omschreven als "een operatie met politieke, militaire en civiele activiteiten, die wordt geïnitieerd en uitgevoerd in overeenstemming met het internationale recht, waardoor een bijdrage wordt geleverd aan het voorkomen en oplossen van crises om de in internationaal verband vastgelegde doelstellingen te bereiken" (NDD, pt. 404).

- Hoe kan vertrouwde met het verleden de huidige militair helpen bij een beter begrip van de huidige conflicten en bij de inschatting van toekomstige risico's?
- Met welke operationele, juridische en ethische dilemma's worden militaire beslissers geconfronteerd?

Het krijgswetenschappelijke domein is daarmee traditioneel een interdisciplinaire benadering, waarin technologie, rechtswetenschappen, (militaire) geschiedenis, militaire strategie, internationale veiligheidsstudies, politieke wetenschappen, sociologie en psychologie worden samengebracht.

Deze conceptuele benadering van conflict en oorlog staat in een sterke wisselwerking met het voeren van oorlog en met inzet en optreden in conflicten. Krijgswetenschappen worden sterk bepaald door datgene wat tot de kern van de militaire professie wordt gerekend, namelijk de inzet van militaire middelen, verbijzonderd naar operationele strategie en tactiek, de instandhouding van troepen, besluitvorming en het gedrag van groepen en individuen onder omstandigheden van geweld en levensbedreiging. Het krijgswetenschappelijke domein heeft daardoor een uniek karakter; haar kenobject speelt zich immers af in de ingewikkelde, veelzijdige en intense dynamiek van de inzet van militaire middelen in conflict en oorlog.

1.3. Kenmerken van de opleiding krijgswetenschappen

De studierichting krijgswetenschappen biedt een academische opleiding, gericht op vraagstukken rond de inzet – zowel daadwerkelijk als dreiging – van militaire middelen onder uiteenlopende (inter)nationale omstandigheden. De opleiding is interdisciplinair van aard, waarin bovengenoemde onderwerpen worden samengebracht. De student bestudeert oorlog en conflict en alle daarmee samenhangende aspecten op verantwoorde wijze. De student vergaart kennis over processen, gebeurtenissen, bewegingen en personen. Tijdens deze academische opleiding wordt van de student verwacht dat de student nieuwe kennis en inzichten produceert en deze verbindt met bestaande en aangereikte kennis en inzichten. Om deze nieuwe kennis en inzichten te produceren is training van onderzoeksvaardigheden (vragen stellen, verzamelen en bewerken van informatie, data-analyse en mondeling en schriftelijk rapporteren) een belangrijk aspect van de opleiding.

De bachelor krijgswetenschappen neemt in de academische wereld in Nederland een unieke plaats in. Er is geen vergelijkbare, geïntegreerde opzet aan enige universiteit in Nederland. In Engeland en de Verenigde Staten zijn vergelijkbare opleidingen, maar zij missen de structurele inbedding in het professionele veld. Sommige universiteiten in Nederland bieden afzonderlijke delen van de opleiding aan.

De bachelor krijgswetenschappen onderscheidt zich van andere bacheloropleidingen in Nederland, omdat de opleiding zich in volle breedte en diepte richt op de bestudering van krijgswetenschappelijke vraagstukken. Daarbij staat één toekomstige werkgever centraal, namelijk de Nederlandse krijgsmacht. De ruime historische en internationale oriëntatie, zowel binnen als buiten de militaire organisatie, geeft binnen deze opleiding de academische vrijheid die noodzakelijk is om zelfstandig denkende en handelende officieren met een creatieve geest en een positief kritische instelling op te leiden. De bachelor krijgswetenschappen richt zich daarom uitdrukkelijk niet alleen op de eerste functievervulling, die vaak technisch van aard is, maar zij richt zich op alle

officiersfuncties binnen de Nederlandse krijgsmacht en internationale organisaties, zoals VN, NAVO, EU en OVSE.

De bachelor krijgswetenschappen is een driejarige opleiding. In het eerste jaar ligt de nadruk op het verwerven van overzichts kennis en inzichten én het aanleren van elementaire academische vaardigheden. Begrippen en theorieën uit de sociale, psychologische en rechtswetenschappen en hun betekenis voor militaire vraagstukken komen ruimschoots aan bod. In het tweede en derde jaar vindt verdieping plaats van kennis en inzichten over internationale betrekkingen, strategie, militaire operaties in het heden en verleden en worden onderzoeksvaardigheden nader aangescherpt.

Studenten met een bachelordiploma krijgswetenschappen kunnen zich aansluitend verder specialiseren in een aantal masters. Zij kunnen zich (soms na een korte schakelleergang) inschrijven voor masters aan enkele universiteiten. Afhankelijk van de gevolgde minor kunnen zij (soms met een schakelmodule) masters volgen aan de Open Universiteit.

Tevens wordt door de FMW opleiding KW een *Master Strategic War Studies* aangeboden die kan dienen als vervolgstudie op de Bacheloropleiding KW.

1.4. Cadetten en adelborsten opleiden tot *Thinking Soldiers*

De FMW formuleert vijf academische eigenschappen die de wetenschappelijk opgeleide officier onderscheidt van de niet-wetenschappelijk opgeleide officier.² De wetenschappelijk opgeleide officier:

- werkt theoriegedreven. Hij (a) zoekt actief naar – en gebruikt “*state-of-the-art*” theorie bij het analyseren van informatie en het ontwikkelen van oplossingen; (b) is op de hoogte van en staat kritisch tegenover het gebruik van theorieën; (c) kan deze op waarde schatten en kent – onder andere door kennis van toegepaste methodologie – ook de grenzen en beperkingen van de theorie; (d) kan bestaande theorieën creatief toepassen op problemen in het militaire werkveld. Door deze eigenschappen laten zij dikwijls een nieuw licht schijnen op een bestaande – of historische – situatie en op de gangbare methoden voor het ontwerpen van oplossingen;
- is creatief en kritisch ten aanzien van opdrachten. Hij zorgt er niet alleen voor dat opdrachten worden uitgevoerd, maar kan ook functioneren als partner en adviseur van commandanten en andere opdrachtgevers. Hij kan opdrachten afbakenen en structureren, niveaus en systeemgrenzen bepalen en heeft zicht op de bredere – (inter)nationale en maatschappelijke – context van de opdracht.
- is reflexief. Dit uit zich in veel aandacht voor de aanpak van opdrachten (*reflection before action*) en, bij het ontwerpen van oplossingen, voor problemen in het militaire veld (*reflection in action*). Hij is bovendien in staat te reflecteren op de eigen werkwijze, op gebruikte theorieën en modellen, en op zichzelf, d.w.z. op de eigen rollen, belangen en (voor)oordelen.
- kan analyseren, abstraheren en redeneren.
- voelt zich medeverantwoordelijk voor en betrokken bij het domeinspecifieke referentiekader van de FMW en de eigen bacheloropleiding in het bijzonder. Hij heeft zicht

² Aken van J.E. (2005; 2007) De Master of Science Innovation Management: Ingenieur of Onderzoeker, Discussiestuk OSM, Faculteit TM-TU/e, Eindhoven

op de historische ontwikkeling van en de samenhang tussen de drie wetenschapsdomeinen die het domeinspecifieke referentiekader van de FMW kenmerken. Hij voelt zich medeverantwoordelijk voor de invloed van de door hem ontworpen oplossingen in de praktijk van het militaire werkveld. In tegenstelling tot onderzoekers grijpen officieren al dan niet in samenwerking met anderen daadwerkelijk in op de werkelijkheid –of zij geven leiding aan interventies op de werkelijkheid. Daarom heeft de officier ook een verantwoordelijkheid voor de effecten van zijn ingrepen.

1.5. Vertalen van wetenschappelijke inzichten naar het militaire veld

Het bacheloronderwijs van de FMW, gevoed door eigen militair relevant onderzoek, wetenschappelijk onderzoek van derden en ervaringen van militaire professionals, kenmerkt zich door een stelselmatige vertaling van algemene wetenschappelijke inzichten uit wetenschapsgebieden zoals geschiedenis, internationale betrekkingen, rechtsgeleerdheid, bedrijfswetenschappen, economie, ethiek, gedragswetenschappen en techniek naar het “militaire bedrijf” en militaire operaties. Het militaire werkveld en militaire operaties in het bijzonder kunnen in dat kader worden gezien als de verbindende schakel tussen de wetenschapsdomeinen krijgswetenschappen, militaire bedrijfswetenschappen en militaire systemen en technologieën.

Deze kenmerkende eigenschap vloeit voort uit de overtuiging dat effectief functioneren als officier in zowel het operationele en bestuurlijke werkveld als in de bedrijfsvoering een aantal academische competenties vereist. Los daarvan verwacht ook de student een opleiding die niet alleen een bachelorniveau biedt, maar die ook zichtbaar relevant is voor het toekomstige werkveld.

Daarnaast is de FMW zich bewust van de vraag van haar arbeidsmarkt (de krijgsmacht) waarvoor zij haar studenten opleidt. Deze specifieke arbeidsmarkt heeft slechts een beperkte behoefte aan officier-onderzoekers, terwijl er een grote behoefte is aan officieren die op academisch niveau oplossingen kunnen ontwikkelen voor problemen in het militaire veld.

De FMW locaties in Breda en Den Helder waar de bacheloropleidingen plaatsvinden zijn nauw gerelateerd aan de officiersopleidingen van de KMA en het KIM. De naamgeving van de FMW duidt niet alleen op deze relatie, maar geeft tevens de eigen aard aan in de context van het Nederlands hoger onderwijs. Het is de toepassing van algemene inzichten uit de wetenschappelijke domeinen op de militaire praktijk die het FMW onderwijs uniek maakt in de context van het Nederlandse hoger onderwijs.

1.6. Relatie officiersprofiel-wetenschappelijke eisen

De opleidingsprofielen van de FMW-bacheloropleidingen zijn gebaseerd op (1) het officiersprofiel (2007)³ en (2) wetenschappelijke eisen (gebaseerd op de vergelijking met relevante bacheloropleidingen aan universiteiten en zusterinstituten in het buitenland). Hiermee geeft de

³ Profielschets Subalterne Krijgsmachtofficier (vastgesteld door CDS op 27 juni 2007).

FMW aan dat zij naast haar primaire aandacht voor wetenschappelijke vorming, sterk betrokken is bij de doelstellingen op het gebied van persoonsvorming en militaire-maritieme vorming.

1.7. Deskundigheid van de officier

Teneinde in de bijzondere omstandigheden die het militaire beroep met zich meebrengt goed te kunnen opereren dient de officier eerst en vooral als persoon te kunnen omgaan met psychisch, fysiek en intellectueel uitdagende situaties. Sterker nog, de officier zal in die verschillende situaties leiding moeten kunnen geven. Leiderschap in al zijn verschillende vormen loopt als een rode draad door de loopbaan en opleidingen van de officier. Het accent van dat leiderschap zal, gegeven de specifieke personeelsintensieve aard van het bedrijf, vooral liggen op mensgericht leiderschap op basis van een goed ontwikkeld besef van normen en waarden. Daarnaast dient de officier op grond van de taken van de krijgsmacht te beschikken over specifiek militaire en beroepsgerichte deskundigheid. De persoonlijke en fysieke fitheid gecombineerd met leiderschapskwaliteiten, militaire en beroepsgerichte deskundigheid kan vrijwel uitsluitend worden verkregen door gerichte opleidingen en trainingen en door ervaringsopbouw tijdens functie vervulling. In dit ontwikkelingsproces speelt de persoonsvorming van de officier een vooraanstaande rol. Tenslotte dient de officier over een goede algemene ontwikkeling te beschikken, en op het juiste kennis-, werk- en denkniveau te kunnen opereren. Voor een deel van het officierskorps betreft dat wetenschappelijk (of daarmee vergelijkbaar) niveau en voor een deel HBO (of daarmee vergelijkbaar) niveau.

Alleen door de optimale combinatie van militaire, beroepsgerichte en algemene competenties kan worden beschikt over voor hun taak berekende functionarissen. Hierbij bestaat een duidelijke relatie tussen het niveau van de competenties dat de officier heeft ontwikkeld en de plaats waar een officier staat in zijn loopbaan, hetzij op lager managementniveau, middelbaar-, hoger- of topmanagementniveau. Daarbij wordt van iedere officier, cq. leider, verwacht dat hij op zijn niveau competent kan functioneren als “krijger, manager en diplomaat”.

1.8. Het wetenschappelijk opleidingsprofiel

Aansluitend bij de officierscompetenties vertaalt het wetenschappelijke werk- en denkniveau voor officieren zich in termen als inzicht, begrip, samenhang, conceptueel denken, abstractie, systematiek, logisch en kritisch denken, denken in structuren, ethisch bewustzijn, vermogen om te reflecteren op en te communiceren over de eigen kennis en het eigen handelen. Deze termen doen een appel op het ontwikkelen van het leervermogen, typerend voor wetenschappelijke vorming.

Uit de synthese van de vijf eigenschappen van *thinking soldiers*, het officiersprofiel en de benchmarks met universitaire instellingen leidt de FMW doelstellingen af voor haar bacheloropleidingen (Figuur 1). De doelstellingen zijn vertaald naar eindkwalificaties ofwel eindtermen. Deze eindtermen zijn op hun beurt weer terug te voeren op de zogenaamde Dublin descriptor en/of de criteria voor academische bachelor en master curricula.

1.9. Motivering voor wetenschappelijk onderwijs

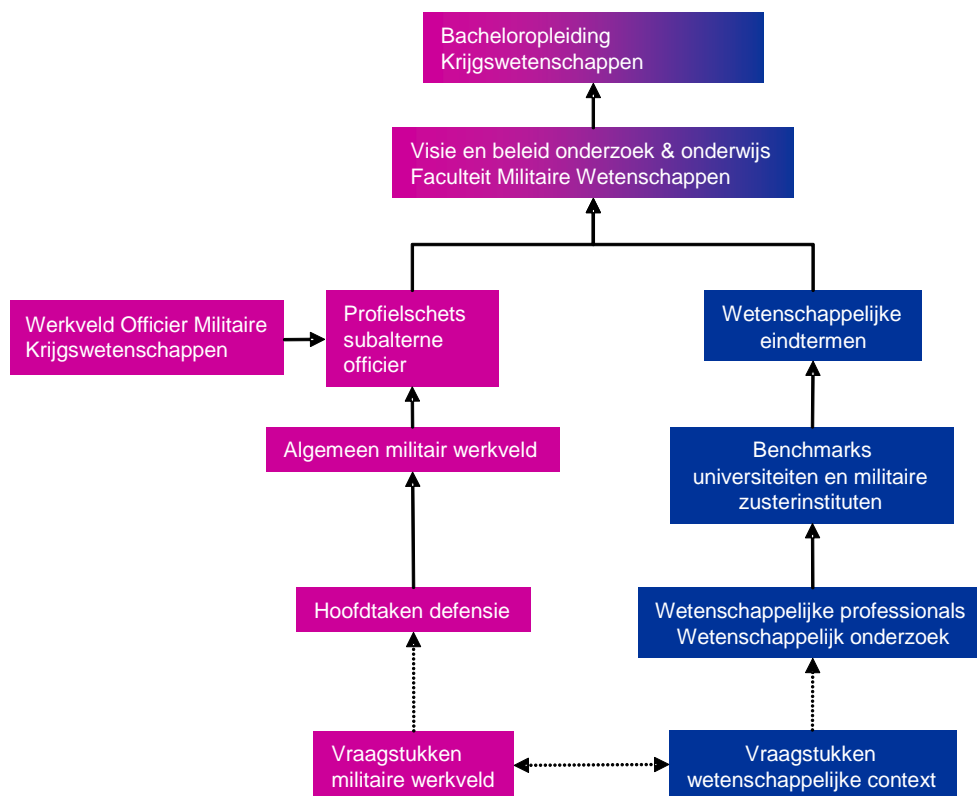
De FMW baseert de noodzaak van een wetenschappelijke oriëntatie op drie motieven⁴.

Ten eerste heeft het optreden van de hedendaagse Nederlandse krijgsmacht tot gevolg dat het bestuur van de organisatie, de inzet van mensen en middelen en daarmee de tactische, technische en administratieve bedrijfsprocedures steeds moeten worden aangepast aan veranderende eisen en omstandigheden.

Ten tweede worden Nederlandse officieren geacht:

- onder fysiek en mentaal belastende omstandigheden telkens nieuwe en complexe probleemsituaties te analyseren en verhelderen op basis van een gestructureerd onderzoek- of denkproces;
- analyses om te zetten in plannen om de problemen aan te pakken en op te lossen;
- te anticiperen en te reageren op nieuwe omstandigheden en onbekende situaties;
- de gekozen aanpak vooraf maar ook achteraf op zijn merites te beoordelen.

Ten derde mag van officieren worden verwacht dat zij wetenschappelijk onderzoek kunnen initiëren, definiëren, interpreteren, beoordelen en onder begeleiding uitvoeren. Naast persoonsvorming, vaktechnische deskundigheid en militaire en/of maritieme vorming hebben officieren dan ook wetenschappelijke vorming nodig om de eisen die aan hen worden gesteld waar te kunnen maken.

Figuur 1: Relatie militaire werkveld en wetenschappelijke context van de bacheloropleiding KW

⁴ FMW Onderwijsvisie en -beleid, 2008

1.10. Eindtermen van de bachelor krijgswetenschappen

Een student die afstudeert als bachelor krijgswetenschappen heeft aantoonbare kennis van en inzicht in:

1. bepaalde vormen van optreden van krijgsmachten en krijgsmachtdelen en hun commandovoering, alsmede de wijze waarop deze tot stand zijn gekomen,
2. selecte historische ontwikkelingen op het gebied van militair denken en handelen op strategisch, operationeel en tactisch niveau,
3. bepaalde ontwikkelingen, processen, concepten en theorieën over nationale en internationale veiligheid, alsmede over de politieke en maatschappelijke dynamiek van inter- en intrastatelijke oorlog, gewapend conflict en vrede,
4. internationale juridische aspecten van het verkeer tussen staten en van het gebruik van het militaire machtsinstrument in dit verkeer, alsmede nationale juridische kaders voor militair optreden,
5. basisbegrippen over invloed van technologische ontwikkelingen op de inzet van de krijgsmacht en over de logistieke processen die nodig zijn om de krijgsmacht in stand te houden, alsmede over leiderschap en groepsgedrag.

Een student die afstudeert als bachelor krijgswetenschappen is in staat zijn kennis en inzicht toe te passen door:

6. de operationele en tactische gevolgen van bepaalde keuzen gemaakt binnen politieke en militaire strategieën te bepalen, alsmede de strategische gevolgen van operationeel en tactisch handelen te beoordelen,
7. bepaalde operaties in verleden en heden te toetsen aan vigerende doctrines en conclusies te trekken over de historische ontwikkeling en validiteit van deze doctrines,
8. bepaalde politieke ontwikkelingen en processen in de aanloop naar, bij de uitvoering van en bij de afwikkeling van militaire operaties, zowel in nationaal als in internationaal verband, te (re)construeren en te analyseren,
9. bepaalde gekozen strategieën en militair handelen te toetsen aan de regels van het nationaal en internationaal recht.

Een student die afstudeert als bachelor krijgswetenschappen is in staat:

10. een oordeel te vormen over de validiteit van diverse theorieën, interpretaties en modellen in de diverse disciplines op krijgskundig gebied en deze aan elkaar te relateren,
11. relevante gegevens te verzamelen en te interpreteren voor de analyse van krijgswetenschappelijke historische en contemporaine casuïstiek en scenario's, alsmede daarvoor relevante methoden en technieken van onderzoek toe te passen,
12. het handelen van militairen in operaties en vredessituaties te toetsen aan relevante aspecten van de leer der operaties en van maatschappelijke, ethische en juridische kaders en hierover een oordeel te vormen,
13. zijn kennis, inzicht, oordeel en visie over te brengen op een publiek bestaande uit vakgenoten en niet-vakgenoten, zowel mondeling als schriftelijk, zowel in de Nederlandse als in de Engelse taal in de vorm van presentaties, bijdrage in discussies, papers, werkstukken, referaten en een scriptie
14. zich te bekwamen in een ander vakgebied dan de krijgswetenschappen dan wel zich verder te verdiepen in een vakgebied binnen de krijgswetenschappen.

2. Hoofdstuk 2 – Academische vaardigheden

Dit hoofdstuk beschrijft de opleidingsmethode en de eisen die gesteld worden aan de academische en communicatieve vaardigheden.

2.1. Inleiding

Van officieren en andere beoefenaars van de krijgswetenschappen wordt een academisch werk- en denkniveau verwacht. Dit niveau wordt bereikt door het aanleren van kennis en het verwerven van inzicht in dit wetenschapsgebied en blijkt uit het vermogen deze kennis toe te passen en zich een oordeel te vormen over krijgswetenschappelijke vraagstukken. Hiertoe zijn competenties nodig die 'academische vaardigheden' worden genoemd. Deze vaardigheden zijn expliciet verwoord in eindtermen 10 tot en met 14.

Anders geformuleerd dient de student aan het eind van de major krijgswetenschappen in staat te zijn om theoretische en praktische vraagstukken te formuleren en op te lossen door het combineren van bestaande kennis en inzichten. Tevens dient de student nieuwe kennis te verwerven door middel van wetenschappelijk onderzoek. De student dient in staat te zijn in een onderwerp of kennisveld een probleem te identificeren dat wetenschappelijk van belang is en de theorieën of argumenten te kiezen die zich het best lenen voor het oplossen van een probleem in overeenstemming met de juiste onderzoeksstrategie en methodologie.

Daarnaast dient de student helder en effectief te kunnen communiceren in woord en geschrift, zowel in de Nederlandse als de Engelse taal. Na het afronden van de major krijgswetenschappen moet de student in staat zijn op wetenschappelijk niveau zowel mondeling als schriftelijk te communiceren volgens de hedendaagse conventies van de (militaire) wetenschapsbeoefening.

Naar aanleiding van het rapport van de visitatiecommissie in 2017 en van wijzigingen in de organisatie van de faculteit en ondersteunende diensten, worden de leerlijnen academische vaardigheden opnieuw tegen het licht gehouden. Dit zal resulteren in vernieuwde leerlijnen vanaf studiejaar 2020-2021.

2.2. De opzet van het onderwijs in academische vaardigheden

Binnen de Faculteit Militaire Wetenschappen worden de academische vaardigheden gegroepeerd in drie doorlopende leerlijnen. Deze leerlijnen zijn:

- wetenschapsfilosofie en methoden en technieken van onderzoek (MTO),
- maatschappelijke, ethische en juridische kaders van militair optreden,
- communicatieve vaardigheden in de Nederlandse taal (CVN) en in de Engelse taal (CVE).

Het onderwijs binnen deze leerlijnen vindt plaats:

- als expliciet onderwijs, waarbij de leerstof uit de leerlijn centraal staat en toegewezen studielasturen (als contacturen en zelfstudie-uren) voor dit doel worden aangewend. Dit onderwijs wordt verzorgd door docenten die dit als hoofdtaak hebben.
- als impliciet onderwijs, waarbij de academische vaardigheden worden toegepast binnen alle cursussen in het curriculum. Deze toepassing vindt plaats onder verantwoordelijkheid van de docenten die de verschillende cursussen verzorgen. Omdat deze vaardigheden worden geïntegreerd in de leerstof van de cursussen, zijn hiervoor geen studielasturen gereserveerd.

De leerlijnen kennen in de loop van de drie studiejaar een opklimmende graad van moeilijkheid. Voor de communicatieve vaardigheden zijn daartoe per studiejaar een aantal fase-doelen vastgelegd.

Voor de leerlijn methoden en technieken van onderzoek is gedurende de hele bacheloropleiding expliciet onderwijs voorzien. Voor de leerlijnen communicatieve vaardigheden, wetenschapsfilosofie en militaire ethiek wordt een meer 'capita selecta'-achtige benadering toegepast, waarbij geselecteerde onderwerpen en de vaardigheden verweven met de leerstof in de cursussen aan de orde komen.

De basis voor de vijf leerlijnen van academische vaardigheden wordt gelegd in de propedeuse (gemeenschappelijk met MBW), waarin is opgenomen:

- 5 EC expliciet onderwijs in communicatie vaardigheden
- 6 EC militair leiderschap en ethiek en 6 EC krijgsmacht, politiek en samenleving
- 10 EC wetenschapsfilosofie, statistiek en onderzoeksmethoden

In het 2e en de volgende semesters wordt het in de GOO bereikte niveau uitdrukkelijk als aanvangsniveau gehanteerd.

De student is zelf medeverantwoordelijk voor het ontwikkelen van kennis en vaardigheden. Voor de verschillende leerlijnen zijn opdrachtgerichte oefen- en toetsmomenten ingebouwd. De resultaten van deze opdrachten worden door elke student in een portfolio verzameld, zodat zowel docent als student de ontwikkeling kunnen volgen.

2.3. Communicatieve vaardigheden

De basiscursussen CVN en CVE in de GOO bestaan uit de onderdelen academisch schrijven en presenteren en hebben een omvang van resp. 2 en 3 ECn. Hiermee is een voldoende eenvormige basis gelegd die in de volgende semesters versterkt en verbreed wordt. De standaard voor CVN is:

- Steehouwer e.a. (1999), *Leren communiceren*, Handboek voor mondelinge en schriftelijke communicatie, Groningen: Wolters-Noordhoff.
- Handleiding voor schriftelijke werkstukken (zie hoofdstuk 15.2)

De standaard voor de eenvormige basis in CVE wordt gevormd door het boek van Alice Oshima en Anne Hogue (2006), *Writing Academic English*, Pearson Education. Voor *'English for Specific Purposes'* (ESP), het professionele militaire Engels, krijgen de studenten het boek *"Campaign, English for the Military"* verstrekt. Dit boek wordt tijdens de niet-academische momenten bestudeerd en getoetst met het toetsprogramma QMP.

In het tweede en de volgende semesters zijn de leerlijnen verweven met de cursussen in een aantal oefenmomenten in academisch schrijven en presenteren. Deze oefenmomenten zijn opgenomen als opdrachten in de verschillende cursussen. In de cursusbeschrijvingen in deel 3 van deze studiegids staat vermeld of de betreffende cursus een oefenmoment CVN of CVE omvat.

De cursusdocent beoordeelt de uitvoering van deze opdrachten vakinhoudelijk en daarnaast de taal- en stijlaspecten aan de hand van een feedbackchecklist en bespreekt dit met de student na. De taal- en stijlaspecten worden steeds meegewogen in het cijfer dat de student voor het werkstuk of de presentatie krijgt. Indien taal- en stijlaspecten daartoe aanleiding geven, kan elke docent opdracht geven het werkstuk eerst te redigeren alvorens het na te kijken.

Studenten die op grond van hun prestaties in de GOO of in de volgende semesters behoefte hebben aan begeleiding bij de stijl- en taalaspecten van hun geschreven teksten kunnen zich altijd tot de CV-docenten wenden. Indien nodig kan een '*remedial teaching*'-traject worden opgesteld.

Bij het maken van werkstukken kan de student op zijn verzoek begeleid worden door de cursusdocenten. Voor deze begeleiding gelden de volgende uitgangspunten:

- Van werkstukken in cursussen op 100-niveau moeten studenten tot een week voor het moment van inlevering een conceptversie inleveren. De docent zal de student dan van gerichte feedback voorzien.
- Van werkstukken in cursussen op 200-niveau moeten studenten tot een week voor het moment van inlevering de doelstelling, hoofd- of kernvraag en de structuur met de docent bespreken. Ook kan de student feedback krijgen bij zijn literatuurkeuze.
- Voor werkstukken op 300-niveau geldt dat studenten altijd gerichte vragen kunnen stellen aan hun docent en feedback kunnen krijgen op de literatuurkeuze, maar dat feedback voor het moment van inlevering op de complete inhoud of op de structuur in beginsel achterwege blijft.

Van alle werkstukken en presentaties maken de cursusdocenten bij de beoordeling gebruik van een feedbackformulier. Op dit formulier wordt de waardering voor de inhoud en voor de taal- en stijlaspecten weergegeven. Werkstukken worden zowel op inhoud als op taal en stijlaspecten beoordeeld:

- Alle werkstukken worden beoordeeld aan de hand van het feedback formulier.
- De werkstukken zijn pas voldoende als de inhoud is gewaardeerd met 50 punten of hoger en de taal en stijlaspecten voldoende zijn.
- De werkstukken worden met een voldoende/onvoldoende beoordeeld op taal en stijlaspecten.
- Bij inhoudscijfers lager dan 50 punten krijgt de student de gelegenheid om (bij voorkeur na feedback met de docent) het stuk te verbeteren.
- Bij een onvoldoende voor taal en stijlaspecten vindt een soortgelijke verbeteringslag plaats (ongeacht de hoogte van het inhoudscijfer).
- Bij wederom een onvoldoende voor taal en stijlaspecten wordt de student aanbevolen een remedialtraject te volgen.

Om de schrijfvaardigheid te oefenen zijn verspreid over de opleiding een aantal schrijfoopdrachten van grotere omvang voorzien (dwz. 4000 woorden of meer). Vanwege het niveau van de cursussen ligt een groot onderzoekspaper in de propedeuse niet voor de hand. Na de propedeuse zijn het vierde en achtste trimester verkort vanwege een groene periode en daarom minder geschikt. Het zesde trimester is bestemd als minorruimte. In elk van de overgebleven trimester is telkens in één van de vakken een grotere schrijfoopdracht gepland, zoals weergegeven in onderstaande tabel. Voor deze werkstukken is begeleiding voorzien vanuit het Talencentrum Defensie of, bij de eindschrijving, door een docent die optreedt als individuele begeleider.

CURSUS	CVE/CVN	PERIODE
Militaire Operaties I	Engels	5 ^e trimester
Militaire Operaties IV	Nederlands	7 ^e trimester
Integratieproject	Engels	9 ^e trimester
Bachelorscriptie	Nederlands	10 ^e trimester

2.4. Maatschappelijke, ethische en juridische kaders van militair optreden

Hoewel maatschappelijke, ethische en juridische kaders van militair optreden niet direct als een academische 'vaardigheid' beschouwd kan worden, is een frequente confrontatie met ethische, juridische en maatschappelijke dilemma's belangrijk om de eindtermen van de opleiding te realiseren. Ze zijn daarom ondergebracht in een leerlijn.

In de propedeuse (2^e trimester) wordt een aanvang gemaakt met het identificeren van ethische dilemma's. Tevens wordt daar aandacht geschonken aan de relatie tussen de krijgsmacht en politiek en samenleving. Gedurende de bacheloropleiding worden in cursussen impliciete leermomenten gecreëerd op dit terrein. Expliciet onderwijs vindt plaats in de volgende cursussen:

CURSUS	OMVANG	PERIODE
Militair Leiderschap en Ethiek	6	Propedeuse
Krijgsmacht, Politiek en Samenleving	6	Propedeuse
Internationaal Recht	6	5 ^e trimester
Militair Historische Analyse	5	5 ^e trimester
Internationale Veiligheidsstudies I	7	7 ^e trimester
Reconstruction and Stabilization (MOPS-III)	6	8 ^e trimester
Internationale Veiligheidsstudies II	5	9 ^e trimester
Integratieproject	5	9 ^e trimester
Nederlands Veiligheids- en Defensiebeleid	6	10 ^e trimester

Daarnaast biedt de vakgroep krijgswetenschappen een minor aan in militair recht.

2.5. Methoden en technieken van onderzoek (MTO)

De basis cursussen “Wetenschapsleer, MTO en Argumentatie” (3 EC), Statistiek (4 EC) en “Methoden en Technieken van Onderzoek – I” (3 EC) in de propedeuse bestaan uit een inleiding in de methoden van onderzoek en een nadere kennismaking met de methodologische grondslagen voor de kwalitatieve en kwantitatieve wijzen van analyseren van gegevens. Hiermee is een eenvormige basis gelegd die in daarna moet worden verbreed naar de behoefte van de studierichtingen. Voor krijgswetenschap bestaat deze verbreding uit een kwalitatieve en kwantitatieve (operational analysis) benadering. De standaard voor deze eenvormige basis zijn de boeken:

- Verschuren en Doorewaard (2007), ‘Het ontwerpen van een onderzoek’ voor de doelstelling, probleemstelling en vraagstelling. Dit leerboek wordt met name gebruikt bij het vak MTO-I.
- Saunders, Lewis en Thornhill, ‘Methoden en technieken van onderzoek’ voor de kwantitatieve benadering van onderzoek en de kwalitatieve benadering van onderzoek.

In het vervolg van de opleiding worden de methoden en technieken van onderzoek verbreed en verdiept naar de behoefte die voortkomt uit de beoefening van de krijgswetenschappen. De leerlijn moet uiteindelijk ook leiden tot de vaardigheid om zelfstandig een beperkt onderzoek te ontwerpen, uit te voeren en hierover te rapporteren. De scriptie aan het einde van de opleiding moet dan ook gezien worden als de uiteindelijke proeve van bekwaamheid in deze leerlijn.

De combinatie van het kenobject van wetenschap van de krijgswetenschappen en de eindtermen resulteert in de volgende methoden en technieken van onderzoek die relevant zijn voor de studierichting krijgswetenschappen:

- bronnenonderzoek,
- casestudies,
- vergelijkend onderzoek,
- statistiek,
- speltheorie en rationele keuze.

Evenals bij de andere leerlijnen academische vaardigheden wordt onderscheid gemaakt tussen expliciet en impliciet onderwijs. Voordat de methoden en technieken van onderzoek in de afzonderlijke cursussen kunnen worden toegepast, dienen de vaardigheden expliciet te worden aangeleerd. Daarom wordt voor deze leerlijn 24 EC expliciet onderwijs voorzien:

CURSUS	LEERSTOF	OMVANG	PERIODE
Wetenschapsleer en argumentatie	Inleiding, het ontwerpen van onderzoek, kwantitatieve en kwalitatieve methoden	3	Propedeuse
Statistiek	Interpreteren, analyseren en vormen van een oordeel over kwantitatieve gegevens	4	Propedeuse
MTO-I	Inleiding, het ontwerpen van onderzoek, kwantitatieve en kwalitatieve methoden	3	Propedeuse
MTO-II	Historisch-kritische methode (bronnen- en literatuuronderzoek) en comparatieve analyse	3	4 ^e trimester
MTO-III	Kwantitatieve methoden	3	5 ^e trimester
MTO-IV	Kwalitatieve en kwantitatieve methoden	4	8 ^e trimester

MTO-V	Het ontwerp en opstellen van een onderzoeksvoorstel ter voorbereiding op de scriptie	4	10 ^e trimester
--------------	--	---	---------------------------

3. Hoofdstuk 3 – Inrichting van het curriculum

Dit hoofdstuk geeft een beschrijving van de opzet en opbouw van de opleiding Krijgswetenschappen.

3.1. Opzet van het curriculum

In de jaarplanning van de Nederlandse Defensie Academie wordt voor academische opleidingen met ingang van collegejaar 2015 – 2016 een trimester systeem gehanteerd. De trimesters worden ieder jaar onderbroken door BO perioden waarin door staf KMA/KIM diverse militaire activiteiten worden gepland. Daardoor lopen de opleidingen binnen de FMW niet synchroon met de civiele universiteiten. Deze periode-indeling wordt gehanteerd om een afwisseling tussen militaire en academische opleiding mogelijk te maken.

De bacheloropleiding van bijna vier jaar bestaat uit 10 trimesters. Elk studiejaar is onderverdeeld in drie trimesters van elk 14 weken. Uitgaande van een studiebelasting van 40 uur per week, heeft een 14 weekse periode een omvang van 20 EC en heeft een zevenweekse periode een omvang van 10 EC.

In elke periode worden in principe meerdere cursussen (of vakken) aangeboden. De volgorde van de vakken is zoveel mogelijk ontleend aan een logische afleiding vanuit de eindtermen en aan een opklimmende graad van moeilijkheid. Binnen de perioden is gestreefd naar combinaties van vakken die een nauwe relatie met elkaar hebben, zodat in een periode een kruisbestuiving kan ontstaan tussen de cursussen.

In de volgende paragraaf wordt de samenhang van de vakken in de opleidingen KW uiteengezet met verwijzing naar de eindtermen (te vinden in paragraaf 1.10). Elke cursus heeft eigen cursusdoelen die de inhoud van het vak weergeven en duidelijk maken wat de student dient te weten of kunnen aan het einde van de cursus. Over een aantal vakken bereikt de student op deze wijze het niveau dat in de eindtermen is uitgedrukt.

Dat wil zeggen, elke cursus draagt bij aan het behalen van één of meerdere eindtermen. De vele dwarsverbanden en kruisbestuivingen maken het in principe mogelijk om vrijwel elke eindterm te vermelden bij elke cursus; om echter inzichtelijk te maken waar het zwaartepunt ligt, is in de cursusbeschrijvingen hieronder het aantal eindtermen juist beperkt. Alleen die vakken die essentieel zijn voor het behalen van een eindterm noemen deze ook in de cursusbeschrijving.

Voor de minoren en de keuzevakken geldt dat deze per definitie niet essentieel zijn voor het behalen van de eindtermen (met uitzondering van eindterm 14). Waar minor- en keuzevakken desondanks naar de eindtermen verwijzen, moet deze verwijzing gelezen worden als: “dit cursusdoel sluit aan bij deze eindterm” zonder dat dit het voor de student noodzakelijk maakt om dit keuzevak te kiezen om de eindterm te halen.

3.2. Inrichting van het curriculum

De eindtermen van de bachelor Krijgswetenschappen leiden tot de volgende opbouw van het curriculum. De opleiding wordt begonnen met een gemeenschappelijk deel dat van toepassing is op alle bacheloropleidingen. In deze Gemeenschappelijke Officiersopleiding (GOO) vindt een brede oriëntatie plaats in de krijgswetenschappen, bedrijfswetenschappen en technische wetenschappen. De GOO maakt deel uit van een gezamenlijke propedeuse van de opleidingen Krijgswetenschappen en Militaire Bedrijfswetenschappen. Daarmee wordt een basis gelegd voor een verdieping gericht op het kenobject van de krijgswetenschappen.

Kenobject van krijgswetenschappen is de inzet van militaire middelen in conflict en oorlog, oftewel daadwerkelijk georganiseerd dreigen met, of toepassen van, geweld om politieke en militaire doelstellingen te bereiken. Dit kenobject wordt vooral bestudeerd in de cursuscyclus "Militaire Operaties" en de cursus "Logica van Geweld". In deze cursussen komt de interdisciplinariteit volledig tot haar recht. Gedragswetenschappen, technologie, internationaal recht en internationale veiligheidsstudies worden toegepast in de militair-strategische en operationele context. De militaire strategie oftewel de bepaling van de politieke en militaire doelstellingen en hieraan koppelen van middelen wordt in de cursus "Logica van Geweld" behandeld. In de cursussen militaire operaties zijn tactiek en operationele strategie (ook wel "leer der operaties" genoemd) wezenlijke bestanddelen. De cursuscylus Militaire Operaties bestaat uit de cursussen: "Major Combat", "Counter Irregular Operations", "Stability and Reconstruction Operations" en "Nationale Operaties". De cursusdoelen in deze vakken zijn in het algemeen gekoppeld aan eindtermen 1 en 6.

Aangezien de bron van de krijgswetenschappen in sterke mate is verankerd in de historie, is de cursuscyclus "militaire geschiedenis" de tweede leerlijn, gekoppeld aan eindtermen 2 en 7. "Militaire geschiedenis" strekt zich uit over alle niveaus van het krijgsbedrijf, maar gaat ook in op de politieke, sociale en technologische invloeden op militaire organisaties. De cyclus bestaat uit de cursussen "Evolutie van Krijgsmachten en Oorlogsvoering", "Militair-Historische Analyse" en "Nederlandse Militaire Geschiedenis".

Politieke strategie en de invloed van de politieke dynamiek op de aanloop naar, de loop van, en de uitkomst van conflicten wordt bestudeerd in de cursuscyclus "internationale veiligheidsstudies". De bijbehorende eindtermen zijn 3 en 8. De politieke strategie stelt immers de hoogste doelstellingen en de beperkingen aan het militaire handelen en integreert dit met de toepassing van de andere machtsmiddelen van een staat of groepering.

Als vierde leerlijn biedt "internationaal recht" een inleiding op het internationaal publiekrecht waarna de internationaalrechtelijke grondslagen voor geweldgebruik door staten aan de orde komt. Vervolgens zullen daaraan gerelateerde capita selecta worden behandeld. De vakken "Humanitair Oorlogsrecht" en "Internationaal Recht" verwijzen vooral naar eindtermen 4 en 9.

De toepassing van in deze cursussen verworven kennis en inzicht wordt nog eens versterkt in een tweetal integratieprojecten of veldonderzoeken, waarin de kennis van meerdere vakken en cursussen wordt geïntegreerd rond een veelomvattend thema.

Naast het Krijgswetenschappelijk georiënteerde deel van het curriculum krijgt de student in het tweede studiejaar de mogelijkheid om zijn kennis te verbreden door het kiezen van een minor. De minor heeft een volume van 20 EC en heeft een verbredend karakter.

In het derde studiejaar dient de student een keuzevak te kiezen van 5 EC waarbij wederom wordt gezocht naar een aanbod van keuzevakken met een verbredend karakter, maar waar ook een verdieping van reeds aanwezige kennis kan worden gezocht.

3.2.1. Bijzonder traject voor officieren KMAR

Sinds studiejaar 2017-2018 is het mogelijk geworden voor cadetten van de Koninklijke Marechaussee om de opleiding krijgswetenschappen te volgen. De KMAR kent echter de vereiste dat aspirant-officieren van het krijgsmachtdeel een cursus strafrecht hebben gevolgd. In de gezamenlijke propedeuse KW en MBW is daarom een cursus Inleiding Strafrecht voorzien voor deze populatie. Het vak komt voor hen in de plaats van Evolutie van Krijgsmachten en Oorlogvoering.

3.3. Onderwijs- en werkvormen bij de opleiding KW

In de KW opleiding worden verschillende onderwijs- en werkvormen gehanteerd. De belangrijkste onderwijs- en werkvormen worden hieronder toegelicht en per cursus wordt aangegeven welke werkvormen er gehanteerd worden.

Onderwijs- en werkvormen	Uitleg
Hoorcollege	Tijdens een hoorcollege legt de docent de leerstof uit en geeft belangrijk informatie over de onderwerpen die aan bod komen en structureert op deze manier de leerstof. De docent houdt een betoog en de studenten luisteren en maken aantekeningen. Hoorcolleges zijn geschikt voor informatieoverdracht aan grotere groepen. Hoorcolleges worden vaak gecombineerd met werkcolleges. Een tussenvorm is het activerende hoorcollege waarin de docent tijdens het hoorcollege tracht de toehoorders te betrekken door kleine opdrachten of discussiemomenten te gebruiken tijdens het college.
Werkcollege	Een werkcollege is een college waarbij de studenten onder begeleiding van een docent in kleinere groepen een bepaalde leertaak uitoefenen. Studenten zijn vooral zelf aan het werk en de docent begeleidt. Tijdens de werkcolleges is er gelegenheid voor bijv. nabespreking van hoorcolleges en bespreking van/discussie over de literatuur en opdrachten. Tijdens werkcolleges kunnen verschillende didactische werkvormen gebruikt worden zoals: discussie, onderwijsleergesprek, opdrachten, casuïstiek, rollenspelen, etc. Doordat studenten actief werken aan een leertaak kunnen werkcolleges een belangrijke rol hebben in de oefening van academische vaardigheden/bij de academische vorming.
Casuïstiek	Bij case-onderwijs gaat het erom dat studenten opgedane kennis, inzicht en vaardigheden toepassen om een probleem op te lossen. De case is meestal gebaseerd op een realistische praktijksituatie maar kan ook een fictief probleem zijn. M.b.v. casuïstieken wordt het probleemoplossend vermogen beoefend.

Werkbezoek / excursie	Tijdens een werkbezoek of een excursie wordt nader kennis gemaakt met de praktijk en kan de theorie van de desbetreffende cursus (en eventueel theorie uit andere cursussen) gekoppeld worden aan de praktijk. Een specifieke vorm van een werkbezoek binnen de militaire context is de <i>battlefield tour</i> .
Gastcollege	Tijdens gastcolleges wordt een ervaringsdeskundige vanuit de (beroeps)praktijk of een vakexpert uitgenodigd om over een specifiek onderwerp informatie te geven.
Zelfstudie	Onderwijsgestuurde zelfstudie is een zodanige inrichting van de onderwijsomgeving dat de student individueel, binnen de beschikbare tijd, in staat wordt gesteld zelfstandig de beoogde studieresultaten te behalen. Opdoen van kennis is hierbij meestal het centrale leerdoel. Hierbij kan zelfstudiemateriaal worden ingezet zoals leerboeken en readers maar ook multimediaal zelfstudiemateriaal (<i>E-learning</i>). Meestal wordt zelfstudie gecombineerd met werkcolleges of responsiecolleges waarin vragen gesteld kunnen worden over de leerstof.
Individuele- of groepsopdracht	Tijdens opdrachten werkt de student soms alleen en soms met anderen aan taken en/of projecten. Opdrachten zijn er in verschillende soorten en maten. In de voorbereiding, begeleiding en afronding van opdrachten spelen de werkcolleges een belangrijke rol. Buiten de werkcolleges kunnen studenten in de vorm van zelfstudie in groeps- of syndicaatverband of individueel werken aan de opdracht. Veelal zal het werkcollege gebruikt worden om de opdracht toe te lichten en uit te zetten, om te presenteren wat er gedaan is tijdens het werken aan de opdracht en om met elkaar over de uitkomsten van de opdracht te discussiëren.
Project	Bij projectonderwijs moeten de studenten individueel en als groep een gesteld probleem zo goed mogelijk proberen op te lossen, met gebruikmaking van de kennis en vaardigheden uit de cursussen die in diezelfde periode zijn onderwezen. De doelen hierbij zijn het toepassen van verworven kennis, inzicht en vaardigheden, het oplossen van problemen en het leren projectmatig werken.
Gespreksvormen	Tijdens werkcolleges worden soms gespreksvormen zoals het onderwijsleergesprek, groepsdiscussie of het debat gehanteerd. Bij een onderwijsleergesprek heeft de docent een sturende rol door het stellen van gerichte vragen aan de studenten. Bij een groepsdiscussie is de docent meer een discussieleider en zijn de studenten met elkaar in discussie over een onderwerp, met als doel om gezamenlijk te leren door het delen van kennis, ideeën en meningen over het betreffende onderwerp. Bij een debat zal men argumenteren over de pro's en contra's van een bepaald onderwerp.

3.4. Opbouw in moeilijkheidsgraad

De KW-opleiding kent een oplopende moeilijkheidsgraad van cursussen. Daarbij is aangesloten bij een indelingsmodel van de universiteit van Leiden. Deze opbouw komt tot uitdrukking in de werkvormen en didactiek die wordt toegebruikt, het niveau van te bestuderen leerstof en de mate van zelfstandigheid die van de student wordt verwacht. Zie onderstaande tabel voor de omschrijving van de niveaus die van toepassing zijn voor een bacheloropleiding.

Niveaus:	BIJZONDERHEDEN
Leids niveau 100 Inleidende cursus, voortbouwend op het niveau van het eindexamen VWO.	Onderwijs is gebaseerd op stof in handboek of syllabus, didactisch gestructureerd, met oefenstof en proeftentamens; begeleide werkgroepen; accenten in studiestof en voorbeelden in colleges.

Leids niveau 200 cursus met inleidend karakter, geen specifieke voorkennis maar wel ervaring met zelfstandig studeren.	Leerboeken of ander onderwijsmateriaal van min of meer inleidend karakter; colleges bijv. in de vorm van capita selecta, zelfstandige bestudering van de stof wordt voorondersteld.
Leids niveau 300 cursus voor gevorderden (ingangseis niveau 100 of 200).	Leerboeken, die niet speciaal voor onderwijs hoeven te zijn geschreven; zelfstandige bestudering van de tentamenstof; bij tentamens zelfstandige toepassing van de leerstof op nieuwe problemen.
Leids niveau 400 gespecialiseerde cursus (ingangseis niveau 200 of 300).	Naast een tekstboek gebruik van vakliteratuur (wetenschappelijke artikelen); toetsing (mede) d.m.v. een klein onderzoek, een referaat, of een schriftelijk werkstuk.

3.4.1. Elektronische leeromgeving

Veel cursussen worden ondersteund door een Elektronische Leeromgeving (ELO). In de ELO staat de cursusinformatie en zijn aanvullende bronnen en opdrachten beschikbaar. Tevens kunnen via de ELO vragen worden gesteld en discussies worden gevoerd.

3.4.2. Onderwijsvormen

Naast het klassieke (klassikaal- of frontaal onderwijs) zal ook veel ruimte zijn ingericht voor werkcolleges en syndicaatswerk.

3.5. Opbouw in toetsing

Tijdens de opleiding worden er verschillende toetsvormen gehanteerd. Onder toetsing en weging wordt het volgende verstaan: de manier(en) waarop uw kennis en vaardigheden voor de desbetreffende cursus wordt gemeten. De keuze van de toetsvorm is afhankelijk van de doelen en de uitvoering van de cursussen. Per cursus worden de gehanteerde toetsvormen beschreven. Hierbij geldt dat een toets beoordeeld kan worden met een cijfer of met een waardering voldoende/onvoldoende c.q. voldaan/niet voldaan. Indien een cursus meerdere toetsen/tentamens heeft komt het eindoordeel tot stand door het gewogen gemiddelde van de verschillende toetswaarderingen. Daarbij geldt dat het minimum cijfer voor ieder van de deoltoetsen 50 moet zijn. In de Opleidings- en Examenregeling (OER) staat aangegeven wat de weging is van de verschillende toetsen. Voor het gemak is dit overzicht ook in de volgende paragraaf overgenomen; het OER is echter beslissend.

De oplopende moeilijkheidsgraad in de cursussen leidt logischerwijze tot een opbouw in de wijze van toetsen. Bij een gestructureerd didactisch handboek (Leids niveau 100) past een tentamen dat kennis en inzicht in de gepresenteerde stof toetst. Bij een zelfstandige toepassing van de leerstof op nieuwe problemen (Leids niveau 300) past een schriftelijk werkstuk. In elke cursus is de toetsing gekoppeld aan de cursusdoelen, waardoor er een zekere vrijheid is voor de cursuscoördinator om de toetsvorm te kiezen die het best bij zijn cursusdoelen past maar tegelijkertijd over de gehele opleiding een progressie zichtbaar is. Het aandeel schriftelijke tentamens is het grootst in de propedeuse. Het aandeel schrijfopdrachten neemt gedurende de opleiding geleidelijk toe.

Zoals eerder vermeld oefenen studenten schrijfvaardigheid door verspreid over de opleiding een aantal grote papers te schrijven. Dat begint al op Leids niveau 200 en culmineert in de bachelorscriptie. Bij de verspreiding van deze grotere werkstukken door de opleiding is rekening gehouden met de studeerbaarheid door ze alleen in hele trimesters te plaatsen (dus niet in trimesters die door een groene periode worden verkort).

Door feedback op grote en kleine werkstukken, en door inzage in tentames, kan de student zijn prestaties in de loop van de opleiding geleidelijk verbeteren. In deze zin hebben de meeste toetsen een formatief aspect. We gebruiken de term formatieve toets in deze studiegids echter in een nauwere betekenis, nl. alleen voor een toets die uitsluitend formatief is en dus helemaal niet summatief. Een formatieve toets is een proeftentamen of werkstuk waarover de student feedback ontvangt maar waaraan geen oordeel vastzit of de student al dan niet geslaagd is voor de cursus.

De tabel hieronder geeft een overzicht van de gebruikte toetsvormen.

Onderwijs-en werkvormen	Uitleg	Gebruik
Formatieve toets	Een formatieve toets is een proeftentamen of werkstuk waarover de student feedback ontvangt maar waaraan geen oordeel vastzit of de student al dan niet geslaagd is voor de cursus.	Een enkele keer
Eindpaper	Een eindpaper is een individueel werkstuk dat aan het eind van de cursus wordt ingeleverd.	Regelmatig bij vakken op niveau 200 en vooral 300.
Pointpaper	Een pointpaper is een individueel werkstuk dat gedurende de cursus wordt ingeleverd en eventueel gepresenteerd in de klas.	Regelmatig bij vakken op niveau 200 en 300.
Syndicaatspaper	Een syndicaatspaper is een collectief werkstuk dat aan het eind van de cursus wordt ingeleverd.	Een enkele keer.
Syndicaats-pointpaper	Een syndicaats-pointpaper is een collectief werkstuk dat gedurende de cursus wordt ingeleverd en eventueel gepresenteerd in de klas.	In theorie mogelijk, wordt nu niet gebruikt.
Presentatie		Zeer regelmatig, verspreid over de gehele opleiding
Tentamen	Een schriftelijk tentamen waarbij de student geen externe bronnen mag raadplegen.	In de regel bij vakken op niveau 100, daarboven geleidelijk minder.
Open boek-tentamen	Een schriftelijk tentamen waarbij het is toegestaan om externe bronnen (bijv. meegebrachte literatuur) te raadplegen.	Een enkele keer.
Take home-tentamen	Een open boek-tentamen waarbij de student de vragen buiten de tentamenzaal mag beantwoorden.	Alleen in een keuzevak.
Mondeling tentamen	Een mondeling tentamen ten overstaan van tenminste twee docenten.	Alleen bij uitzondering.

3.6. Het studieprogramma: overzichtstabellen

In dit hoofdstuk is de verdeling van de cursussen over de semesters en perioden weergegeven. De 'perioden' verwijzen naar de periode-indeling zoals deze van toepassing is voor de Faculteit Militaire Wetenschappen. De eerste drie trimesters vormen de propedeutische fase van de opleiding.

Gemeenschappelijke Officiersopleiding (GOO)

De vakken in deze tabel zijn geclusterd naar hun organisatorische indeling. In principe worden ze in het 1^e en 2^e trimester gegeven maar er zijn uitzonderingen.

CURSUS	EC	NIVEAU	TOETSING	WEGING IN %
Inleiding Oorlog en Vrede (IO&V)	4	100	Tentamen Tentamen	75 25
Inleiding Militaire Operaties (IMO)	4	100	Tentamen Tentamen	75 25
Humanitair Oorlogsrecht (HOR)	4	100	Tentamen	100
Strategische DefensiePlanning (SDP)	4	100	Tentamen	100
Inleiding Militaire systemen (IMS)	6	100	Tentamen Tentamen	50 50
TOTAAL	22			

Gezamenlijke propedeuse KW en MBW

De vakken in deze tabel zijn geclusterd naar hun organisatorische indeling. In principe worden ze in het 2^e en 3^e trimester gegeven maar er zijn uitzonderingen.

CURSUS	EC	NIVEAU	TOETSING	WEGING IN %
Communicatieve Vaardigheden Nederlands (CVN)	2	100	Eindpaper Presentatie	100 o/v
Communicatieve Vaardigheden Engels (CVE)	3	100	Eindpaper Eindpaper Presentatie	25 50 25
Wetenschapsleer (WA)	3	100	Eindpaper	100
Statistiek (STAT)	4	200	Tentamen Tentamen	50 50
Methoden en Technieken van Onderzoek I (MTO-I)	3	100	Open boek-tentamen Werkstuk	50 o/v

Militair Leiderschap en Ethiek (MLE)	6	200	Tentamen Tentamen Eindpaper	35 35 30
Krijgsmacht, Politiek en Samenleving (KPS)	6	200	Tentamen Tentamen	80 20
Defensie-Economie en Logistiek (DEL)	5	200	Tentamen Syndicaatspaper + presentatie	70 30
Evolutie van Krijgsmachten en Oorlogvoering (EKO)*	6	200	Tentamen	100
Inleiding Strafrecht (ISR)*	6	200	Tentamen	100
TOTAAL	38			

* Studenten KMAR volgen ISR in plaats van EKO.

Major KW, 4^e trimester

Dit trimester is verkort vanwege een groene periode.

CURSUS	EC	NIVEAU	TOETSING	WEGING IN %
Methoden en Technieken van Onderzoek II (MTO-II)	3	200	Formatieve toets Eindpaper (1-3000w)	- 100
Logica van Geweld	7	200	Tentamen Open boek-tentamen	50 50
TOTAAL	10			

Major KW, 5^e trimester

CURSUS	EC	NIVEAU	TOETSING	WEGING IN %
Militaire Operaties I (MOPS-I)	6	200	Eindpaper (4000-5000w) Tentamen	50 50
Methoden en Technieken van Onderzoek III (MTO-III)	3	300	Tentamen	100
Internationaal Recht (IR)	6	200	Tentamen	100
Militair Historische Analyse (MHA)	5	200	Presentatie Presentatie	60 40
TOTAAL	20			

Major KW, 6^e trimester

CURSUS	EC	NIVEAU	TOETSING	WEGING IN %
Minoruimte	20	-	Zie tabellen hieronder	-
TOTAAL	20			

Major KW, 7^e trimester

CURSUS	EC	NIVEAU	TOETSING	WEGING IN %
Militaire Operaties II (MOPS-II)	7	300	Tentamen Pointpaper (700-900w) Presentatie	60 20 20
Militaire Operaties IV (MOPS-IV)	6	300	Tentamen Eindpaper (4500-5500w)	50 50
Internationale Veiligheidsstudies I (IVS-I)	7	200	Tentamen Pointpaper (800-1200w) Presentatie	50 50 o/v
TOTAAL	20			

Major KW, 8^e trimester

Dit trimester is verkort vanwege een groene periode.

CURSUS	EC	NIVEAU	TOETSING	WEGING IN %
Militaire Operaties III (MOPS-III)	6	300	Tentamen Pointpaper (1200-1600w) Syndicaatswerkstuk (2500-3500w)	40 10 50
Methoden en Technieken van Onderzoek IV (MTO-IV)	4	300	Presentatie Eindpaper (1-2000w)	20 80
TOTAAL	10			

Major KW, 9^e trimester

CURSUS	EC	NIVEAU	TOETSING	WEGING IN %
Nederlandse Militaire Geschiedenis (NMG)	5	300	Eindpaper (1-3000w) Presentatie	66,7 33,3
Internationale Veiligheidsstudies II (IVS-II)	5	300	Tentamen Pointpaper (800-1200w) Presentatie	50 50 o/v
Integratieproject (IPRO)	5	300	Formatieve toets Presentatie Eindpaper (3500-4500w)	- 40 60
Keuzevak	5	300	Zie tabel hieronder	-
TOTAAL	20			

Major KW, 10^e trimester

CURSUS	EC	NIVEAU	TOETSING	WEGING IN %
Nederlands Veiligheids- en Defensiebeleid (NVDB)	6	300	Syndicaatsopdracht simulatiespel Eindpaper (2500-3000w)	40 60
Methoden en Technieken van Onderzoek V (MTO-V)	4	300	Eindpaper	100
Bachelorscriptie	10	400	Eindpaper (9000-11000w)	100
TOTAAL	20			

Minoren

Studenten kiezen 1 van de onderstaande minoren. Minoren worden verzorgd in het 6^e trimester.

Minor Militair Recht

CURSUS	EC	NIVEAU	TOETSING	WEGING IN %
Militair bestuursrecht (MBR)	3	300	Tentamen	100
Militair straf- en tuchtrecht (MST)	4	300	Tentamen	100
Rechtsbases en -regimes Militaire Operaties (RMO)	6	300	Tentamen	100
Militair operationeel recht (MOR)	4	300	Tentamen	100
Miniscriptie Militair Recht (MSMR)	3	300	Eindpaper (5000-6000w)	100
TOTAAL	20			

Minor Info@War

CURSUS	EC	NIVEAU	TOETSING	WEGING IN %
Inleiding en Integratie (I&I)	5	300	Presentatie Syndicaatspaper (1-10.000w)	20 80
Manoeuvreren in de Informatieomgeving (MIO)	5	300	Presentatie Eindpaper (1-5000w)	25 75
Beschermen van Vitale Belangen (BVB)	5	300	Presentatie Eindpaper (1-5000w)	25 75
Intelligence and Understanding in War and Peace (I&U)	5	300	Tentamen Presentatie	75 25
TOTAAL	20			

Minor MBW

CURSUS	EC	NIVEAU	TOETSING	WEGING IN %
Human Resource Management 1 (HRM1)	4	300	Tentamen Syndicaatspaper	80 20
Structuur en flexibiliteit (SEF)	4	300	Syndicaatspaper	100
Kwaliteit, processen en resultaatmanagement (KPR)	4	300	Tentamen Syndicaatspaper	85 15
Interorganisatorische samenwerking (IOS)	3	300	Tentamen Eindpaper	70 30
Keuzevak	5	300	Zie tabel hieronder	-
TOTAAL	20			

Externe minor

Voor het volgen van een minor buiten de FMW is toestemming van het opleidingsbestuur noodzakelijk.

Keuzevakken

Studenten kiezen 1 van de onderstaande vakken. Keuzevakken worden verzorgd in het 9^e trimester.

CURSUS	EC	NIVEAU	TOETSING	WEGING IN %
Strategische besluitvorming (SBV)	5	300	Take home-tentamen	100
Internationale Diplomatie, Onderhandeling en Bemiddeling (IDOB)	5	300	Pointpaper (1-1500w) Presentatie Eindpaper (2000-4000w)	20 20 80
Inleiding & Integratie Info@War (I&I)	5	300	Presentatie Syndicaatspaper (1-10.000w)	20 80
Manoeuvreren in de Informatieomgeving (MIO)	5	300	Presentatie Eindpaper (1-5000w)	25 75
Beschermen van Vitale Belangen (BVB)	5	300	Presentatie Eindpaper (1-5000w)	25 75
Intelligence and Understanding in War and Peace (I&U)	5	300	Tentamen Presentatie	75 25
Veranderen en Ontwikkelen (V&O)	5	300	Syndicaatspaper Eindpaper Training Essay Engels	70 30 o/v o/v
Counter-Threat Finance (CTF)	5	300	Tentamen Eindpaper	70 30
Krijgsmacht en Media (K&M)	5	300	Tentamen	100
TOTAAL	5			

4. Hoofdstuk 4 – Deficiëntieprogramma

Dit hoofdstuk beschrijft het deficiëntieprogramma ten behoeve van de Master MSS.

4.1. Inleiding

De Faculteit Militaire Wetenschappen biedt een schakelprogramma aan voor studenten die (nog) niet het gewenste toelastingsniveau hebben voor de Masteropleiding Military Strategic Studies van de Nederlandse Defensie Academie. Eén van deze schakelprogramma's is het schakelprogramma Krijgswetenschappen dat beoogt de aanstaande kandidaten voor het Masterprogramma een aanvullend programma in het domein van de krijgswetenschappen bij te brengen.

De voertaal in het schakelprogramma is in beginsel Nederlands en de tentamens worden in beginsel in het Nederlands afgenomen. De voortgang en resultaten van de studenten worden gevolgd door het Opleidingsbesturen Krijgswetenschappen. De af te nemen toetsen vallen onder het Onderwijs- en Examenreglement van de bachelor Krijgswetenschappen.

4.2. De opzet van het deficiëntieprogramma

Uitgangspunt is dat het programma zoveel mogelijk gelijkgeschakeld is aan de bachelor omdat het bachelordiploma de norm is voor toelating. De evaluatiecyclus van de BA garandeert kwaliteitscontroles. Deze garandeert ook dat de inhoud van het deficiëntieprogramma regelmatig ververs wordt. Tegelijkertijd wordt de werklast voor de docenten niet onnodig verhoogd omdat zij gebruikmaken van bestaande lessen en toetsen.

Aansluiting bij de bachelor verhoogt bovendien de studeerbaarheid van het deficiëntieprogramma. Studenten hebben indien gewenst toegang tot colleges. Zij hebben toegang tot de elektronische leeromgeving Moodle waarop zij aanvullende literatuur, collegepresentaties en ander studiemateriaal kunnen vinden. Zij kunnen ook toegang krijgen tot de NLDA-bibliotheek.

Studenten in het schakelprogramma hebben collegevrijheid; de verantwoordelijkheid voor mate van zelfstandigheid ligt bij de student (en diens werkgever). Alleen voor deelname aan de colleges is aansluiting bij het rooster van de bachelorstudenten vereist, de overige voordelen kunnen ook bereikt worden door "aan te schuiven" via de Moodle van een vorige groep. De student heeft de keuze om niet op de volgende cursus te wachten. In principe neemt hij deel aan een regulier gepland (her)tentamen maar in voorkomende gevallen kan daarvan worden afgeweken in overleg met de cursuscoördinator.

Essentieel onderdeel van het deficiëntieprogramma is de bachelorscriptie. Als sluitstuk van de bacheloropleiding is de scriptie de beste graadmeter voor het eindniveau dat in het schakelprogramma bereikt moet worden. Daarnaast omvat het programma een aantal vakken die representatief zijn

voor de opleiding. Deze zijn verdeeld over de belangrijkste leerlijnen en geven zoveel mogelijk overzicht te geven van de betreffende leerlijn. Het vak IMO is met 1ec verzwaaard om het niveau iets te verhogen.

4.3. Overzicht van vakken in het deficiëntieprogramma

Onderstaand schema geeft een overzicht van de vakken in het deficiëntieprogramma. De vakbeschrijvingen zijn te vinden in deel 3 van de studiegids; de vakken staan daar in de volgorde van de reguliere bacheloropleiding.

CURSUS	OMVANG	BIJZONDERHEDEN
Inleiding Militaire Operaties (IMO)	5	Dit vak is ten opzichte van de bachelor verzwaaard met 1 ec.
Evolutie van krijgsmacht en Oorlogvoering (EKO)	6	
Internationaal Recht (IR)	6	
Internationale Veiligheidsstudies II (IVS-II)	5	
Methoden en technieken van onderzoek V (MTO-V)	4	
Bachelorscriptie	10	
TOTAAL	36	

DEEL 2 - ORGANISATIE EN VOORZIENINGEN

In dit deel vindt u informatie over de regels, voorzieningen en service voor studenten van de opleiding Krijgswetenschappen. Tevens treft u informatie aan over de studiemogelijkheden na de opleiding Krijgswetenschap.

5. Hoofdstuk 5 – Organisatie

5.1. De Nederlandse Defensie Academie

De Nederlandse Defensie Academie (NLDA) is op 14 november 2005 formeel opgericht. De reden tot de oprichting van de NLDA is samen te vatten als:

- bevorderen van een cultuur van samenwerking gebaseerd op wederzijds respect tussen de krijgsmachtdelen door waar mogelijk de aspirant officieren van de verschillende Defensieonderdelen gezamenlijk (onderdelen van) de opleiding te laten volgen;
- bevorderen van de verdere integratie van gelijksoortige officiersopleidingen van de verschillende Defensieonderdelen;
- vormen van een eenduidige en transparante organisatie die vereist is voor de accreditatie van de opleidingen.
- verhogen van de doelmatigheid van de officiersopleidingen;
- duidelijke vormgeving van het concept van “een leven lang leren” voor de officier.

De NLDA heeft als doelstelling:

- Opleiden van mannen en vrouwen tot professionele en gemotiveerde officieren die leiding gaan geven in de dynamische defensie organisatie;
- Doen van wetenschappelijk onderzoek op militaire aandachtsgebieden voor kennisontwikkeling, onderwijs en beleidsadvisering.

De NLDA bundelt de instituten voor de algemene officiersopleidingen, voor alle defensieonderdelen op alle niveaus: zowel de initiële officiersopleidingen als de loopbaanopleidingen op het midden-, hoger- en topmanagementniveau. Bovendien onderhoudt en ontwikkelt de NLDA kennis op militair relevante gebieden door eigen wetenschappelijk onderzoek, door bundeling van wetenschappelijk gevalideerde kennis en praktijkervaringen binnen Defensie en door samenwerking met universitaire instellingen in binnen- en buitenland. Zij maakt deze kennis toegankelijk voor Defensie en samenleving.

De NLDA leidt officieren op voor alle defensieonderdelen en de verschillende functiegebieden (de z.g. wapens, dienstvakken, functies, korpsen) binnen deze krijgsmachtdelen. De krijgsmachtdelen hebben elk hun eigen formatie en personeelslogistieke keten waaruit de lange termijn behoefte aan officieren voor de verschillende richtingen wordt afgeleid. In overleg tussen krijgsmachtdelen en de NLDA wordt bepaald hoeveel officieren met welke expertise moeten worden opgeleid, en wanneer zij de opleiding moeten hebben afgerond.

Tot de NLDA behoren de volgende onderdelen:

- Koninklijke Militaire Academie (KMA) in Breda,
- Koninklijk Instituut voor de Marine (KIM) in Den Helder,
- Instituut voor Defensie Leergangen (IDL) in Breda,
- Faculteit Militaire Wetenschappen (FMW) in Breda en Den Helder,
- Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH) in Den Haag,
- Expertise Centrum Militair Leiderschap (ECML) in Breda,
- Defensie Talen Centrum in Breda.

5.2. De Faculteit Militaire Wetenschappen

5.2.1. Algemeen

De Faculteit Militaire Wetenschappen (FMW) maakt als onderdeel van de NLDA deel uit van de Nederlandse Defensieorganisatie. De FMW is dan ook gebonden aan de regelgeving van Defensie. Die regelgeving kan in een aantal gevallen strijdig zijn met de eisen die zijn verbonden aan de status van civiel erkende instelling voor wetenschappelijk onderwijs. Om toch te kunnen voldoen aan de eisen, zoals neergelegd in de “Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek” (WHW), is binnen de NLDA een bijzondere organisatiestructuur ontwikkeld voor de positie van de FMW. Deze organisatiestructuur is vastgelegd in een Bestuurs- en Beheersreglement (BBR) en een faculteitsreglement (FR). Het gaat hierbij vooral om het borgen van de academische vrijheid.

De FMW heeft een faculteitsbestuur dat bestaat uit een decaan, een portefeuillehouder onderwijs en een portefeuillehouder onderzoek. Het faculteitsbestuur geeft leiding aan de faculteit. Boven het faculteitsbestuur fungeert een College van Bestuur (CvB). Het CvB bestaat uit de commandant van de NLDA, zijn plaatsvervangend commandant, de directeur bedrijfsvoering en de decaan. De faculteit heeft een onafhankelijk adviesorgaan, de Wetenschappelijke Adviesraad (WAR), om het wetenschappelijke niveau en de academische onafhankelijkheid te bewaken. De WAR bestaat uit een commissie van een aantal prominente hoogleraren van universiteiten. De WAR geeft gevraagd en ongevraagd advies aan het CvB over wetenschappelijke kwesties die de FMW aangaan.

Volgens de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW) en Beleidsregel bevoegdheid graadverlening hoger onderwijs van 08 september 2010, dient wetenschappelijk onderwijs te worden verzorgd door een rechtspersoon voor hoger onderwijs die niet uitgaat van de Staat der Nederlanden. Met de oprichting van de Stichting Wetenschappelijk Onderwijs en Onderzoek NLDA (SWOON) per 1 september 2011, heeft het Ministerie van Defensie aan deze eis voldaan. De SWOON is de instantie die de bachelor diploma's uitreikt.

De FMW verzorgt haar bachelor Krijgswetenschappen op twee locaties, te weten in Breda en in Den Helder. Het zwaartepunt van de opleiding ligt in Breda. Dat betekent dat cadetten van de landmacht en de luchtmacht deze opleiding geheel in Breda volgen. Adelborsten volgen het eerste bachelorjaar in Den Helder en worden in het tweede bachelorjaar samengevoegd met de cadetten in Breda.

5.2.2. Structuur van de Faculteit Militaire Wetenschappen

De FMW bestaat uit drie vakgroepen, onderverdeeld in kennissecties, te weten:

- Vakgroep Krijgswetenschappen
 - Militair recht;
 - Internationale Veiligheidsstudies;
 - Militaire Geschiedenis en Strategie;
 - Militair Operationele Wetenschappen;

- Cyber;
- Inlichtingen.
- Vakgroep Militaire Bedrijfs Wetenschappen
 - Militaire Gedragwetenschappen en Filosofie
 - Management, organisatie en Defensie Economie
 - Logistiek en Informatie
- Vakgroep Militaire Technische Wetenschappen
 - SEWACO systemen
 - Militaire Platformsystemen
 - Navigatie Technologie

De secties MOW, MG&S, MG&F, IVS en MR verzorgen het grootste deel van het onderwijs binnen de bacheloropleiding KW. In de oriëntatiefase van de opleiding (de Gemeenschappelijke Officiersopleiding) aan het begin van de studie zijn ook de andere secties betrokken.

5.2.3. Verantwoordelijkheid van de Faculteit Militaire Wetenschappen⁵

De FMW is primair verantwoordelijk voor het verzorgen van drie wetenschappelijke bacheloropleidingen. Deze opleidingen onderscheiden zich door een stelselmatige vertaling en toepassing van wetenschappelijke theorieën naar het militaire domein. De FMW leidt haar studenten op tot wat wel wordt aangeduid met de term *thinking soldier*; hiermee wordt bedoeld op een wetenschappelijk opgeleide militair die in het veld kan omgaan met kennisintensieve besluitvorming onder druk. Van de *thinking soldier* wordt verwacht dat deze oplossingen voor problemen in het militaire veld kan ontwerpen, leiding kan geven aan de invoering van deze oplossingen, en kan samenwerken in teams van dikwijls wisselende samenstelling.

Aan het FMW-onderwijs ligt wetenschappelijk onderzoek ten grondslag; zowel het eigen onderzoek als dat van derden. Het eigen onderzoek in de FMW draagt bij aan zowel het academische als het professionele debat.

5.2.4. Relatie militair wetenschappelijke opleiding en korte officiersopleiding

Het verschil tussen de militair wetenschappelijke opleiding (MWO) en de korte officiersopleiding (KOO) is de investering in het intellectuele ontwikkelingspotentieel van de student van de lange opleiding. Beide opleidingen leiden op voor de beroepspraktijk in de eerste functies maar de lange opleiding investeert daarnaast in een basis op bachelorniveau met een wetenschappelijke oriëntatie. De militaire opleiding en vorming vinden plaats aan de KMA of het KIM, terwijl de wetenschappelijke opleiding wordt gevolgd aan de FMW.

⁵ FMW Onderwijsvisie en -beleid, 2008

5.2.5. Karakter van het onderwijs aan de Faculteit Militaire Wetenschappen⁶

Bepalend voor het karakter van het onderwijs aan de bacheloropleidingen van de FMW is de manier waarop de FMW kijkt naar haar studenten. Daarnaast zijn het de stelselmatige vertaling van algemene wetenschappelijke inzichten naar het militaire veld en de relatie tussen het officiersprofiel en wetenschappelijke eindtermen die karakterbepalend zijn. Ten slotte is ook de manier waarop de FMW kijkt naar haar docenten een onderscheidende karakteristiek

5.2.6. Civiel-militair docentencorps

Het FMW-onderwijs wordt ontwikkeld en uitgevoerd door een docentencorps bestaande uit een mix van civiele en militaire docenten. Dit docentencorps put uit ruime eigen ervaring binnen het nationale en internationale militaire veld, volgt militair relevante (internationale) ontwikkelingen op de voet en is actief op het gebied van – voor de FMW – relevant onderzoek. De FMW-docenten hebben vaak directe eigen ervaring met (deelgebieden van) vakken die zij doceren. Kenmerkend voor FMW docenten zijn het enthousiasme voor het militairwetenschappelijk onderwijs en onderzoek, een grote betrokkenheid bij het militaire bedrijf waarvoor de studenten worden opgeleid en het tegemoet treden van studenten als toekomstige collega's.

⁶ ibidem

6. Hoofdstuk 6 - Kwaliteitszorg en commissies

Dit hoofdstuk beschrijft de kwaliteitszorg en de commissies die binnen de sectie Krijgswetenschap van Faculteit Militaire Wetenschappendarmee daarmee belast zijn.

6.1. Kwaliteitszorg

Procesmatig wordt kwaliteitszorg beschreven in termen van de *Plan – Do – Check – Act*-cyclus (PDCA-cyclus)⁷. Binnen de opleiding komt kwaliteitszorg tot uiting op verschillende niveaus.

6.1.1. Kwaliteitszorg op cursusniveau

Voor elke cursus geldt dat de leerdoelen voor de studenten helder moeten zijn, dat de inhoud aansluit bij hun niveau, dat de didactiek goed is en dat de toetsing aansluit bij wat gedoceerd wordt (*Plan*). Voor elk evaluatieaspect geldt dat dit aan een bepaald criterium moet voldoen (centraal vastgesteld op bijv. 3 of hoger op een schaal van 1 tot en met 5). Vervolgens wordt de cursus gegeven (*Do*) en achteraf, maar soms ook tijdens de cursus, geëvalueerd (*Check*). Onderwijskundigen (I&O) ontwikkelen daartoe evaluaties en voeren deze uit. Hierbij wordt expliciet aandacht besteed aan genoemde aspecten. Op grond van de evaluaties nemen de docenten en coördinatoren maatregelen.

I&O verstuurt de evaluatieverslagen met verbetervoorstellen naar het opleidingsbestuur KW. De borging van verbeteracties wordt geëxpliciteerd en geformaliseerd (*Act*). Hiertoe stelt OB KW na – verplichte – advisering door OC KW de verbeteracties vast, informeert OC KW hierover en ziet toe op de implementatie van verbeteracties.

6.1.2. Kwaliteitszorg op curriculumniveau

Het gehele curriculum wordt jaarlijks geëvalueerd. Het curriculum en de OER worden jaarlijks vastgesteld in relatie tot de te bereiken eindtermen (*Plan*). Vervolgens wordt het curriculum uitgevoerd (*Do*). Bij de evaluatie (*Check*) wordt extra veel aandacht geschonken aan nieuwe cursussen. Deze worden apart geëvalueerd.

⁷ Zie bijvoorbeeld Deming, W.E. (1986). *Out of the Crisis*, Cambridge, MA: MIT Press

6.1.3. Kwaliteitszorg op het niveau van de eindtermen

In perioden van 6 jaar worden de eindtermen geëvalueerd. Eind 2016 is een visitatie uitgevoerd door de NVAO. Naar aanleiding hiervan zijn de eindtermen uit hoofdstuk 1 herzien in relatie met de cursusdoelen.

6.2. Organisatie van de opleiding KW: Opleidingsbestuur, opleidingscommissie en examencommissie

De taken en verantwoordelijkheden van het bestuur en de commissies zijn uitvoerig beschreven in het FMW reglement. Het opleidingsbestuur is verantwoordelijk voor beleid, opzet, uitvoering en evaluatie van de opleiding KW.

De opleidingscommissie KW controleert het functioneren van het Opleidingsbestuur. Zij verleent jaarlijks goedkeuring aan het Onderwijs- en Examenreglement Bachelor Krijgswetenschappen (OER KW). Deze is te vinden op het KMA intranet, en opvraagbaar bij het faculteitsbureau.

De examencommissie KW voor Breda en Den Helder is het beroepsorgaan voor het juiste verloop en de beoordeling van examens. Zij kan worden benaderd met vragen over onderwerpen als tentamens, cijferbepaling maar ook over vrijstellingen of maatwerkprogramma's. Zie voor de volledige regeling de OER KW via het KMA of KIM intranet.

7. Hoofdstuk 7 – Regels en procedures van toepassing op KW studenten

Dit hoofdstuk zet uiteen welke regels en procedures van toepassing zijn voor de opleiding Krijgswetenschap, onder meer wat betreft tentaminering.

7.1. Toelatingseisen

Een student is toelaatbaar met een VWO diploma met minimaal Wiskunde A of B of een HBO propedeuse met een adequaat wiskunde-pakket. Zie verder het toelatingsbeleid FMW (KMA of KIM intranet).

7.2. Opleidings- en ExamenRegeling (OER) KW

De Onderwijs- en Examenregeling Bachelor Krijgswetenschappen (OER KW) reguleert rechten en plichten van studenten en de onderwijsinstelling. Onderwerpen die o.a. aan bod komen zijn:

- Afhandeling van fraude
- Deelname aan colleges
- Examencommissie
- Inrichting van de opleiding
- Onderwijs
- Ontheffing uit de opleiding
- Orde tijdens een toets of examen
- Rechtsbescherming
- Studiebegeleiding
- Toetsing en examens
- Vooropleiding

7.3. Fraude en plagiaat

Het kenmerk van fraude en plagiaat is dat het onmogelijk wordt om een juist oordeel te vormen over de kennis, inzicht en vaardigheden van de student. Fraude en plagiaat zijn daarom niet toegestaan.

Onder fraude wordt o.a. verstaan het tijdens het tentamen in bezit zijn van middelen waarvan de raadpleging niet uitdrukkelijk is toegestaan en het afkijken of uitwisselen van informatie tijdens het tentamen.

Onder plagiaat wordt niet alleen verstaan het overnemen van werk van anderen zonder daar correct naar te verwijzen, maar ook het gebruiken van eigen materiaal in meerdere cursussen zonder dat met de docent te overleggen. Zie voor details het OER KW.

7.4. Vaste orders

De vaste orders NLDA, KMA, KIM en de bekendmakingen FMW zijn via het intranet te raadplegen, o.a. over deelname aan colleges.

7.5. Lestijden

Lesuren duren 45 minuten. Colleges worden in het algemeen in blokken van 2 of 3 lesuren verzorgd.

1 ^e lesperiode ⁸	08.10 – 08.55 uur
2 ^e lesperiode ⁹	09.00 – 09.45 uur
<i>Pauze</i>	<i>09.45 – 10.10 uur</i>
3 ^e lesperiode	10.10 - 10.55 uur
4 ^e lesperiode	11.00 – 11.45 uur
5 ^e lesperiode (lunch)	11.50 – 12.35 uur
6 ^e lesperiode (lunch)	12.40 – 13.25 uur
7 ^e lesperiode	13.30 – 14.15 uur
8 ^e lesperiode	14.20 – 15.05 uur
<i>Pauze</i>	<i>15.05 – 15.20 uur</i>
9 ^e lesperiode	15.20 – 16.05 uur
10 ^e lesperiode	16.10 – 16.55 uur
1e avondlesperiode	17.45 - 18.30 uur
2e avondlesperiode	18.35 - 19.20 uur
3e avondlesperiode	19.25 - 20.10 uur
Pauze	20.10 - 20.25 uur
4e avondlesperiode	20.25 - 21.10 uur
5e avondlesperiode	21.15 - 22.00 uur
6e avondlesperiode	22.05 - 22.50 uur
7e avondlesperiode	22.55 - 23.40 uur

7.6. Vrijstellingen

Voor actuele informatie zie de vaste orders op het KMA of KIM intranet. Voor aanvragen van vrijstellingen dient u conform het OER een schriftelijk verzoek in bij de examencommissie KW.

⁸ Op woensdagen: 08.30 - 09.15 uur

⁹ Op woensdagen: 09.20 - 10.05 uur

8. Hoofdstuk 8 – Mogelijkheden na uw opleiding KW

Dit hoofdstuk geeft aan wat de academische mogelijkheden zijn, na succesvolle afronding van de Bachelor opleiding KW.

8.1. Doorstuderen

Na het behalen van het bachelordiploma zijn er diverse mogelijkheden om door te studeren voor een masters graad. Voor KW-opgeleide cadetten en adelborsten zijn met de volgende universiteiten al concrete afspraken gemaakt:

- Masterprogramma Conflict Studies and Human Rights aan de Faculteit Geesteswetenschappen van de Universiteit Utrecht
- Masterprogramma Law and Politics of International Security van de Vrije Universiteit
- Masterprogramma European Studies aan de Universiteit Twente
- Masterprogramma International Relations and International Organization aan de Rijksuniversiteit Groningen.

Daarnaast heeft een aantal masters aan toelating enkele voorwaarden verbonden:

- International & European Law: Public International Law (CROHO code 60224) aan de Universiteit van Amsterdam; www.uva.nl/onderwijs/master/masteropleidingen/nav/keys/fdr/item/public-international-law.html
- Public International Law (CROHO code 60856) aan de Universiteit van Utrecht; www.uu.nl/masters/en/public-international-law
- De master Militaire Geschiedenis van de faculteit Geesteswetenschappen van de Universiteit van Amsterdam: toelating na een schakelcursus wetenschapsfilosofie (10 EC)
- De master Management van de Open Universiteit Nederland: toelating mits als minor ketenlogistiek of militaire personeelwetenschappen is gevolgd.

De hier genoemde doorstroommogelijkheden zijn gebaseerd op het huidig toelatingsbeleid van genoemde universiteiten, zoals dit door voornoemde universiteiten bekend is gesteld. Eventuele wijzigingen in het toelatingsbeleid door voornoemde universiteiten vallen buiten de competentiesfeer van de FMW en kunnen daarom niet worden uitgesloten.

8.2. Military Strategic Studies

Tevens is er binnen de FMW opleiding KW een *Master Military Strategic Studies* ontwikkeld die op termijn ook kan dienen als vervolgstudie op de Bacheloropleiding KW. De wetenschappelijke opleiding MSS is een modulaire Engelstalige deeltijd opleiding, die bedoeld is als academische verdieping voorburgers en militairen. De colleges vinden tijdens de contactdagen op vrijdagen plaats op de Koninklijke Militaire Academie in Breda.

Het veelzijdige programma van Military Strategic Studies draagt bij aan het begrijpen, analyseren en verklaren van de militaire dimensie van internationale veiligheid. Het programma gaat verder in op de relatie tussen de politiek en de vele vormen van militaire macht – van irreguliere oorlogvoering tot cyberdreiging en de mogelijke inzet van nucleaire wapens. Lessen worden getrokken uit geschiedenis, veiligheidsstudies, politicologie, sociologie, psychologie, recht, bedrijfskunde, bouwkunde, ethiek en economie. Daarnaast verzorgt MSS een grondige analyse van de hedendaagse strategische problemen, de uitdagingen van het management in een militair bedrijf en van ideeën – strategische theorie en doctrine – omtrent het uitoefenen van macht in de moderne wereld. In de loop van de studie specialiseren de studenten zich in één van de volgende afstudeerrichtingen: War studies, Intelligence & Security, Military Management & Logistics.

8.3. Alumni activiteiten

Het alumni beleid van de studierichting KW maakt onderdeel uit van het alumni beleid FMW. Wat op haar beurt weer onderdeel is van het alumni beleid NLDA. Alumni beleid sluit aan bij de meest fundamentele doelstelling van de NLDA: het opleiden van goede officieren. Onder een alumnus wordt verstaan een afgestudeerde van één van de onderdelen van de NLDA. De Faculteit Militaire Wetenschappen (FMW) verzorgt de militair wetenschappelijke opleidingen. De NLDA doet bij alumni van diverse opleidingen onderzoek over hoe zij op hun opleiding terugkijken, in hoeverre deze aansluit bij hun beroepspraktijk, etc.

9. Hoofdstuk 9 – Voorzieningen voor studenten van de studierichting krijgswetenschappen

Context, organisatie en eindtermen van de bacheloropleiding krijgswetenschappen. In dit deel vindt u informatie over de organisatie en de achtergronden van de opleiding Krijgswetenschappen.

9.1. Organisatie

De faculteit in Breda en Den Helder ondersteunen het onderwijs- en onderzoeksproces met een aantal diensten. Deze diensten worden geleverd door het faculteitsbureau in Breda cq. Den Helder. Zij coördineren activiteiten met de docenten en examencommissies.

9.2. Voorzieningen

De faculteit kent de volgende diensten en voorzieningen voor studenten:

Voorziening	Uitleg
Cursuscoördinator	Voor elke cursus wordt een cursuscoördinator aangewezen. In de regel is dit één van de docenten. Hij is verantwoordelijk voor het gehele verloop van de cursus. In overleg met de planners van het faculteitsbureau regelt hij de verroostering van de colleges. Hij beantwoordt vragen over afstemming van roosters, studiebelasting, literatuur. Hij geeft in voorkomend geval ook advies aan de commandant op verzoeken voor vrijstelling van een enkel college.
Studentenregistratie	Met vragen over studentregistratie, roostering, tentamenplanning en cijferregistratie kunt u terecht bij de onderwijsbureau's in Breda of Den Helder
Verroostering	Roosterinformatie van alle opleidingen is beschikbaar via Moodle. De startpagina bevat de koppen "KMA/FMW Breda" en "KIM/FMW Den Helder". Hieronder staat de roosterinformatie gepubliceert onder de kop "Roosters". Bij conflicterende informatie is het rooster op Moodle leidend.
Tentaminering	De (her)tentamenplanning wordt door het onderwijsbureau, in overleg met de examencommissie van de betreffende opleiding, vastgesteld en gepubliceerd op de ELO.
Klachtenregeling	Breda: In het Onderwijs- en Examenregeling Bachelor Krijgswetenschappen (OER KW) staan bezwaar- en beroepsprocedures vermeld. Mondelinge en schriftelijke klachten kunnen ook direct bij het opleidingsbestuur kenbaar worden gemaakt. Den Helder:

	<p>Problemen tijdens de studie kunnen op diverse wijzen worden kenbaar gemaakt bij de diverse begeleidende staffunctionarissen zoals het korpschef, de divisiechef, de mentor en t.a.v. de ondersteunende processen bij het Onderwijsbureau en het betreffende Opleidingsteam. Formele bezwaren worden ingediend bij de examencommissie van de betreffende opleiding.</p>
NLDA studenten die op andere universiteiten studeren	Zie bekendmaking FMW 23-2015 over de eisen en het beleid ten aanzien van het volgen van onderwijs aan een externe instelling.
Studenten van andere universiteiten die op de NLDA studeren	Studenten van andere universiteiten worden slechts incidenteel toegelaten tot een cursus. Het opleidingsbestuur beslist over hun toelating.
Bijzondere omstandigheden voor studieversnelling/-vertraging	De procedure aangepaste studieprogramma's wordt beschreven in Bekendmaking FMW nr. 21-2008 van 30 mei 2008.
Studieadvies en mentoraat	<p>U kunt ondersteuning zoeken voor studievaardigheden (bijv. lezen van academisch materiaal, taalvaardigheden) bij uw mentor en voor specialistische problemen (bijv. dyslexie) bij onderwijskundigen, en voor persoonlijke omstandigheden (bijv. persoonlijk functioneren, familie omstandigheden) bij de Dienst Geestelijke Verzorging, Maatschappelijke Dienst Defensie, of uw militaire commandant.</p> <p><i>Tijdens de studie aan de FMW wordt de nadruk gelegd op zelfstandig en actief verwerven van kennis. Studiesucces hangt voor een deel af van de mate waarin de student studievaardigheden bezit. Studiebegeleiding kan bijdragen tot een soepel verloop van het studieproces. In eerste instantie zal de mentor die begeleiding verzorgen, maar indien er specifiekere problemen zijn kan de student doorgestuurd worden naar onderwijskundigen.</i></p> <p><i>Studieproblemen kunnen veroorzaakt worden door bijvoorbeeld dyslexie. De onderwijskundigen kunnen studenten doorverwijzen voor een dyslexietest, en indien dyslexie daadwerkelijk vastgesteld is voor verdere begeleiding. Indien een student een formele dyslexieverklaring (schriftelijk) kan overleggen kan hij gebruik maken van voorzieningen als: extra tentamentijd, grotere lettertype van de tentamenvragen en er kan – in overleg met onderwijskundige en docent – in een aantal gevallen gekozen worden voor een andere manier van tentamineren (bijv. mondeling).</i></p> <p><i>Een andere vorm van studieproblemen wordt veroorzaakt door het niet goed beheersen van de Nederlandse taal (bijv. voor studenten met niet-Nederlandstalige opvoeding en/ of vooropleiding). Ook hier kan via de onderwijskundigen gezorgd worden voor externe bijscholing.</i></p> <p>Tot slot komt het voor dat er studenten zijn die met de verkeerde vooropleiding toch zijn gestart met de studie. Meestal gaat het hierbij dan om het ontbreken van voldoende wiskunde in de vooropleiding. Ook hier kan via de onderwijskundigen gezorgd worden voor bijscholing (bijv. via Boswell instituut).</p>

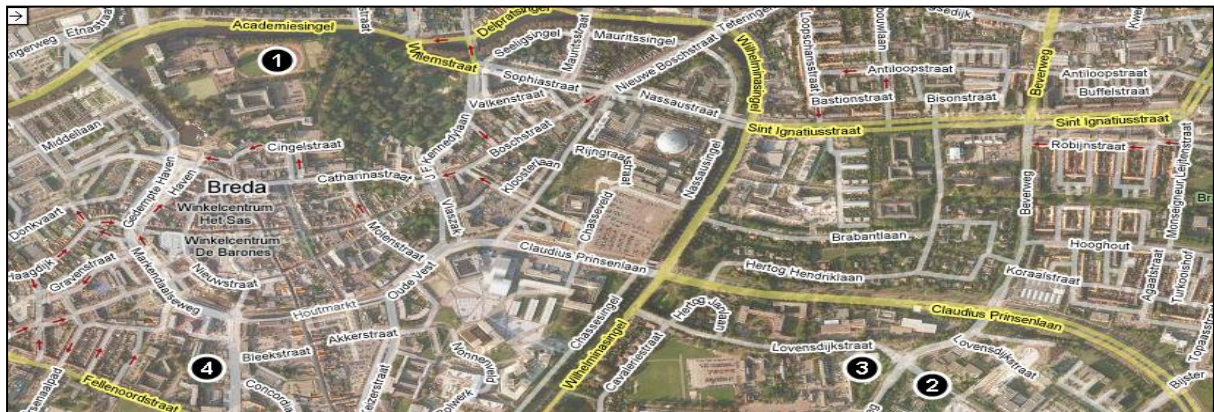
9.3. IT-Voorzieningen

Studenten kunnen beschikken over de volgende IT voorzieningen:

PC voorzieningen	Breda, Den Helder
Eigen PC	Afhankelijk van accommodatie
Helpdesk:	Bureau IT, gebouw H (Kasteel van Breda)

9.3.1. Elektronische leeromgeving

Er is een geïntegreerde elektronische leeromgeving (ELO) voor Breda en Den Helder, genaamd Moodle. Ten behoeve van toegang tot de ELO is een draadloos netwerk beschikbaar in de colleruumtes, de bibliotheek en de legeringskamers. Op deze ELO is o.a. actuele cursusinformatie te vinden. Ook zijn er via de elektronische leeromgeving bronnen en aanvullende informatie beschikbaar en zijn er interactieve mogelijkheden.

9.4. Locaties Breda

Bron: Google Maps

	Bezoekadres:	Telefonisch contact:	Postadres:
1. KMA (onderwijs, accommodatie, bibliotheek)	Kasteelplein 10 4811 XC BREDA	Tel MDTN: *06 529 74911 Tel: 076 527 49 11 Fax MDTN: *06 529 73521 Fax: 076-5273521	Nederlandse Defensie Academie, Lokatie KMA MPC 55A Postbus 90004 3509 AA Utrecht
2. FMW (onderwijs, onderzoek)	De la Reijweg 120 4818 BB Breda	Tel MDTN: *06 529 74911 Tel: 076 527 49 11	Nederlandse Defensie Academie, Faculteit Militaire Wetenschappen MPC 55A Postbus 90004

			3509 AA Utrecht
3. Trip van Zoudtlandtkazerne (catering, accommodatie, IDL)	De la Reyweg 95 4818 BA Breda	Tel: 076 - 5273749	Nederlandse Defensie Academie, Lokatie IDL MPC 55A Postbus 90004 3509 AA Utrecht

9.5. Locaties Den Helder

Bron: Google Maps

	Bezoekadres:	Telefonisch contact:	Postadres:
1. KIM (onderwijs, accommodatie, bibliotheek)	Het Nieuwe Diep 8 1781 AC Den Helder	Tel: 0223-657514 (Onderofficier van de Wacht)	Nederlandse Defensie Academie, Lokatie KIM MPC 55A Postbus 90004 3509 AA Utrecht
2. FMW (onderwijs, onderzoek)	Het Nieuwe Diep 8 1781 AC Den Helder	Tel: 0223-657514 (Onderofficier van de Wacht)	Nederlandse Defensie Academie, Lokatie FMW/KIM MPC 55A Postbus 90004 3509 AA Utrecht

9.6. Bibliotheek en mediatheek

Bibliotheek Breda	Bibliotheek Den Helder
Bezoekadres: Kasteelplein 10 4811 XC BREDA	Bezoekadres: Het Nieuwe Diep 8 1781 AC Den Helder
Nederlandse Defensie Academie Lokatie KMA MPC 55A Postbus 90004 3509 AA Utrecht	Nederlandse Defensie Academie Lokatie KIM MPC 55A Postbus 90004 3509 AA Utrecht
Telefoon: Tel MDTN: *06 529 74911 Tel PTT: 076 527 49 11 Fax MDTN: *06 529 73521 Fax PTT: 076-5273521	Telefoon: Tel 0223-657691 Fax 0223-657324

De bibliotheek van de NLDA is gespecialiseerd in militair-wetenschappelijke literatuur, met in toenemende mate digitale bronnen. De catalogus is o.a. online te raadplegen via <http://bibliotheeknlदा.org/>

9.6.1. Mediatheek

Behalve een bibliotheek is er ook een mediatheek. De mediatheek heeft een grote collectie DVDs over militair relevante onderwerpen, trainingen, sport e.d. De mediatheek is een onderdeel van het Bureau Multimedia.

DEEL 3 - CURSUSSEN IN DE BACHELOROPLEIDING KRIJGSWETENSCHAPPEN

Dit deel beschrijft in meer detail de verschillende cursussen die samen de bachelor Krijgswetenschap vormen. Per hoofdstuk worden de cursussen toegelicht die per semesters in opvolgende perioden worden gegeven.

In deze studiegids zijn cursusbeschrijvingen op hoofdlijnen opgenomen. Voor meer gedetailleerde informatie wordt verwezen naar de studiewijzers van de betreffende cursussen.

10. Hoofdstuk 10 - Cursussen in het eerste Studiejaar

Dit hoofdstuk geeft een beschrijving van de opzet en opbouw van de cursussen die in het eerste studiejaar worden gegeven. Het eerste studiejaar beslaat de Ba perioden 1, 2, 3A en 3B. De cursussen zijn verdeeld over de Gemeenschappelijke Officiersopleiding, die wordt gevolgd door cadetten en adelborsten van alle studierichtingen, en een gemeenschappelijke propedeuse voor studenten KW en MBW.

10.1 Cursussen in de Gemeenschappelijke Officiersopleiding (GOO)

In de Gemeenschappelijke Officiersopleiding (GOO) vindt een brede oriëntatie plaats in de krijgswetenschappen, bedrijfswetenschappen en technische wetenschappen. De GOO wordt gevolgd door studenten van alle studierichtingen binnen de FMW.

10.1.1 Inleiding Oorlog en Vrede

Leids niveau:

100

Credits:

4 EC

Afkorting:

IO&V

Coördinator:

Drs. A. Bon & Drs. S. Mengelberg

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

1. Studenten kunnen de belangrijkste oorzaken van oorlog en conflicten benoemen en de belangrijkste concepten en definities op het terrein van oorlog, vrede en veiligheid beschrijven. **3**
2. Studenten kunnen de internationale en regionale organisaties op het terrein van oorlog en veiligheid benoemen, hebben inzicht in hun mandaten en activiteiten en weten relatieve sterkten en zwakten te verklaren. **8**
3. Studenten kunnen de ontwikkeling van het Nederlandse buitenlands-, veiligheids- en defensiebeleid en de rol van Nederland als veiligheidsactor benoemen en beschrijven, en kennen de staatsinrichting van Nederland voor zover het buitenlands en defensiebeleid betreft. **4**

**Eindterm
nummer:**

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN		X
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE		X

Korte cursusomschrijving

Traditioneel werd oorlog doorgaans gedefinieerd als een gewapend conflict tussen twee of meerdere staten waarbij de legers van deze staten elkaar bevechten; dergelijk geweld wordt ook wel *interstatelijk* geweld genoemd. In deze traditionele context betreft het begrip veiligheid de veiligheid van een individuele staat, dat wil zeggen de situatie waarin staten de volledige controle hebben over hun eigen territorium (staatsoevereiniteit) en in staat zijn hun grenzen te verdedigen tegen *externe* bedreigingen.

In de na-oorlogse periode, maar zeker na het einde van de Koude Oorlog, kwam er een einde aan veiligheid te definiëren als alleen staatsveiligheid. De burgeroorlogen in de jaren negentig van de vorige eeuw waren het gevolg van het uiteenvallen van de Sovjet-Unie en Joegoslavië waarin grote aantallen burgers het slachtoffer werden van grove mensenrechtenschendingen zoals etnische zuiveringen, wezen de internationale gemeenschap op het feit dat burgers van staten niet alleen het slachtoffer kunnen worden van externe bedreigingen, maar in toenemende mate bedreigd worden door intern geweld. Dit inzicht heeft geleid tot een nieuw begrip van veiligheid aangeduid met de Engelse term *human security*, dat tegenover *state security* staat.

Verder is er naast het traditionele begrip veiligheid de afgelopen twee decennia veel meer aandacht ontstaan voor een breder begrip van veiligheid; niet alleen de militaire veiligheid maar ook onveiligheid die ontstaat door milieurampen, vluchtelingenstromen, cyberaanvallen, hongersnood, en vele andere dreigingen die onveilig zijn voor staat en burger staan in de belangstelling.

Naast de verbreding van het begrip veiligheid en de staat als belangrijkste actor is er ook een rol weggelegd voor andere actoren in de internationale arena, waaronder internationale organisaties, waar in dit vak aandacht aan zal worden besteed. Tot slot, hebben de ontwikkelingen van de afgelopen decennia in deze internationale arena invloed op het Nederlandse buitenlands- en veiligheidsbeleid, zo belangrijk voor de Nederlandse krijgsmacht. Kortom, de theoretische en praktische ontwikkelingen van de begrippen oorlog en veiligheid, de betrokken actoren en de gevolgen voor de Nederlandse positie in het internationale krachtenveld staan in dit vak centraal.

Werkvormen

Het vak IO&V bestaat voor Bachelor (Ba)-studenten (MWO) uit twee blokken van in totaal 4 EC en wordt op Leids Niveau 100 gegeven. De gehanteerde didactische werkvormen zijn het hoor- en werkcollege. Het eerste blok van 3 EC bestaat uit 12 hoor- en 3 werkcolleges afgesloten met tentamen bestaande uit *multiple choice* en open tentamenvragen (75%). Het tweede blok is een verdiepingsdeel van 1 EC bestaande uit hoorcolleges en werkcolleges afgesloten met een tentamen bestaande uit *multiple choice* en open tentamenvragen (25%).

Literatuur

- David P. Barash en Charles P. Webel, *Peace and Conflict Studies*, 3rd Edition, Sage Publications, 2014
- Literatuur op Moodle

Toetsing

De cursus IO&V wordt op de volgende manier getoetst:

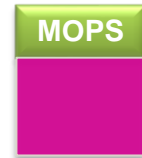
- Tentamenonderdeel I (75% van eindcijfer).
- Tentamenonderdeel II (25% van eindcijfer).

Relatie met onderzoek

De cursus sluit aan bij het onderzoeksprogramma Dynamics of War.

10.1.2 Inleiding Militaire Operaties

Leids niveau:	100
Credits:	4 EC; voor het deficiëntieprogramma 5 EC
Afkorting:	IMO
Coördinator:	KTZ Henk Warnar

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

	Eindterm nummer:
1. De grondbeginselen en functies van het militair optreden en de toepassing daarvan toelichten;	1
2. De karakteristieken, mogelijkheden en beperkingen van het militair optreden in de verschillende militaire domeinen in een joint perspectief plaatsen;	1
3. Herkennen en benoemen hoe de grondslagen van het militair optreden zich in een gegeven casus manifesteren.	1, 2

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN		X
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE		X

Korte cursusomschrijving

NB: De opzet van dit vak wordt momenteel herzien. In de cursus kan van onderstaande beschrijving worden afgeweken (cursusdoelen en toetsing staan echter vast).

Het doel van het vak IMO is tweeledig. Enerzijds brengt het basiskennis over militaire operaties aan, die voor iedere aspirant van belang is en anderzijds dient het als inleiding voor de aspirant die het vak verder bestudeert in de major krijgswetenschappen. Naast een inleiding waarin we de terminologie en de centrale thema's van militaire operaties behandelen, bespreken we in dit vak de karakteristieken en vigerende doctrinaire uitgangspunten voor het militair optreden in de verschillende militaire domeinen en de rationale en uitvoering van militaire inzet in verschillende operationele contexten waaronder reguliere en irreguliere conflicten (Regular en Irregular Warfare) en Peace Support Operations (PSO) en Nationale Operaties. Gedurende het vak krijgen de studenten inzicht in de kenmerken/karakteristieken van de verschillende militaire domeinen (maritiem, land, lucht, ruimte en informatiedomein) en hoe het militair optreden (operaties) in deze verschillende domeinen wordt georganiseerd en uitgevoerd.

De organisatie en uitvoering van het militair optreden in de verschillende militaire domeinen staat beschreven in doctrines. Hoe doctrines tot stand

komen en hoe militaire organisaties zichzelf en hun optreden aanpassen aan de eisen van de operationele omgeving staat centraal in de verdiepende colleges. De focus van het vak zijn de factoren van invloed op de organisatie en uitvoering van militaire operaties. De militaire domeinen zijn weliswaar in theorie en doctrine te scheiden maar in de praktijk is dat niet zo. Een militaire operatie en het militair optreden vindt vrijwel altijd in meerdere militaire domeinen tegelijkertijd plaats. Dit gegeven stelt hoge eisen aan de inrichting (planning) van militaire operaties en de samenwerking tussen de verschillende krijgsmachtdelen. De operatie moet bijdragen aan de (politiek) strategische doelstellingen maar ook rekening houden met de tactische mogelijkheden en beperkingen van zowel de eigen als de vijandelijke strijdkrachten en de operationele omgeving. Deze onderwerpen worden ondersteund met relevante historische perspectieven en casuïstiek.

Werkvormen

Hoorcolleges.

Literatuur

- Jordan, D. et al (2009), Understanding Modern Warfare, Cambridge University Press.
- Nederlandse doctrinepublicaties: Nederlandse Defensie Doctrine (NDD); Defensiepublicatie 3.2.2. Commandovoering; Grondslagen van Maritiem Optreden (verschijnt 2012); Leidraad Amfibisch Optreden; Airpower doctrines; LDP-1: Militaire doctrine voor landoperaties; LDP-2C: Gevechtsoperaties Irregulier; LDP-3: Vredesoperaties; LDP-4: Nationale Operaties.
- Allied doctrinepublicaties: Allied Joint Publication (AJP) 3-1 (Allied Joint Maritime Operations); AJP 3-3 (Air & Space Operations); AJP 3-5 (Special Operations); Joint Doctrine Publication (JDP) 2 (Intelligence); JDP 3.07.2 (Joint TTPs for Counter Terror); JDP 5 (Land); Joint Publication (JP) 3-24 (Counter Insurgency Operations); JP 5-0 (Joint Operational Planning); JP 3-68 (Noncombatant Evacuation Operations); JDP 3-40 (security and stabilisation: the military contribution); Field Manual (FM) 3-07 (Stability Operations). British Army Field Manual 1-10 (Countering Insurgency).

Toetsing

De cursus IMO wordt op de volgende manier getoetst:

- Tentamen (75% van eindcijfer).
- Tentamen (25% van eindcijfer).

Voor het deficiëntieprogramma komt hier een eindpaper bij.

Relatie met onderzoek

Geen.

10.1.3 Humanitair Oorlogsrecht

Leids niveau:	100
Credits:	4 EC
Afkorting:	HOR
Coördinator:	mr. J.C. van den Boogaard

MR

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

Na het volgen van de colleges kan de adelborst/cadet	Eindterm nummer:
1. beschrijven wat sociale en juridische legitimiteit voor de inzet van de krijgsmacht betekent;	4
2. de ontwikkeling van het HOR beschrijven en de doelen van het HOR uitleggen;	4
3. de beginselen van het humanitair oorlogsrecht herkennen;	4
4. de vijf grondbeginselen van het humanitair oorlogsrecht herkennen en deze beginselen bespreken aan de hand van een targeting-proces;	1, 4
5. de relatie tussen HOR en andere mechanismen van geweldgebruik onderkennen.	4

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN		X
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE		X

Korte cursusomschrijving

Het vak Humanitair Oorlogsrecht start met de uitleg van sociale en juridische legitimiteit als vereiste voor het militair optreden. Vervolgens wordt een overzicht gegeven van het humanitair oorlogsrecht (HOR) in het algemeen, waarna het vak zich richt op de vijf grondbeginselen van het HOR. Deze vijf grondbeginselen staan centraal in dit vak. De beginselen worden besproken aan de hand van het targeting-model. Als afsluiting wordt weer uitgezoomd naar legitimiteit en aandacht besteed aan andere mechanismen voor de regulering van geweldgebruik, waaronder rules of engagement (ROE), command responsibility en de toetsing van militair optreden.

Werkvormen

De cursus bestaat uit acht (hoor)colleges die echter vanwege de interactieve opzet de uitstraling hebben van werkcolleges. Door de interactieve vorm waarbij de koppeling met de praktijk wordt gelegd, wordt van de student verwacht dat voorafgaand aan het college de desbetreffende stof in het geheel goed is bestudeerd. De colleges verlangen een actieve houding van de student.

Literatuur

- A. Vermeer, B. Pieters en M. de Bruin, Inleiding Humanitair Oorlogsrecht, T.M.C. Asser Press en Het Nederlandse Rode Kruis, 2017.
- Aanvullende literatuur verspreid via Moodle.
- NLDA Wettenbundel

Toetsing

De cursus HOR wordt getoetst middels een schriftelijke eindtoets, bestaande uit meerkeuze - en open vragen (weging 100%).

De schriftelijke eindtoets is gekozen omdat hiermee de gestelde leerdoelen op effectieve wijze kunnen worden getoetst: de meerkeuze vragen stellen de docent in staat ook te toetsen in hoeverre de student kennisleerdoelen heeft bereikt en in hoeverre de student het systeem van de regelgeving heeft begrepen. De open vragen stellen de student in staat de opgedane kennis toe te passen op fictieve casus.

Relatie met onderzoek

De cursus sluit aan bij het onderzoeksprogramma *Dynamics of War and Peacemaking*.

10.1.4 Strategische Defensieplanning

Leids niveau:	100
Credits:	4 EC
Afkorting:	SDP
Coördinator:	Breda en Den Helder: Lkol drs. E. van Doorn en dr. T. Bijlsma

SDP

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

De student kan:

	Eindterm nummer:
1. het begrip organisatiestrategie definiëren en ontleden in fases, niveaus, lenzen en contexten;	5
2. een strategische externe omgevingsanalyse ontleden in verschillende niveaus en per niveau bruikbare analyse-instrumenten aandragen;	5
3. de fundamenteën van een strategische interne analyse benoemen en inzicht tonen in de bijbehorende diagnose-instrumenten;	5
4. het strategisch handelen van een organisatie relateren aan de formele besturingsstructuur (<i>governance structure</i>), het begrip maatschappelijk verantwoord ondernemen (<i>corporate social responsibility</i>), ethiek en de uiteenlopende verwachtingen van verschillende belanghebbenden (<i>stakeholders</i>) alsmede het analyse-instrument <i>stakeholder mapping</i> beschrijven;	5
5. uitleggen dat de wisselwerking tussen de cultuur en de geschiedenis van een organisatie van invloed is op het strategische handelen van een organisatie en het <i>cultural web</i> als bruikbaar analyse-instrument beschrijven;	5
6. de invulling van de cursusdoelen 1 t/m 5 relateren aan overheidsorganisaties in het algemeen en de Nederlandse krijgsmacht het bijzonder.	5

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN		X
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE		X

Korte cursusomschrijving

De positionering van de krijgsmacht in haar omgeving en de daarvan afgeleide strategische keuzes vormen het hart van het vak SDP. Deze cursus gaat in op het feit dat een organisatie bewust of onbewust een strategie

kan volgen. Ook het strategieformuleringsproces kan bewust of deels onbewust verlopen. Daarnaast kan de mate van rationaliteit en het aspiratieniveau een grote invloed hebben op de uitkomst van de geformuleerde strategie. Naast verschillende perspectieven voor strategieformulering zijn de interne en externe analyse van de organisatie belangrijke aspecten van het vak SDP. Voor beide analyses zijn diverse instrumenten en aanpakken voorhanden. Volgens de rationele kijk vloeit hier een aantal keuzemogelijkheden voor de organisatie uit voort. Specifieke keuzes, gemaakt door de Nederlandse krijgsmacht, zullen met behulp van case-materiaal in werkcolleges worden uitgediept.

Werkvormen

Hoor-, werk- en gastcolleges.

Literatuur

- Johnson, G. et al., *Exploring Strategy*, Harlow (UK), Pearson, 2017, (eleventh edition), chapter 1-6 (grotendeels).
- Soeters, J., Van Fenema, P.C. en Beeres, R. (eds.), *Managing Military Organizations; Theory and Practice*, Londen, Routledge, 2010, chapter 3, 7.
- gebruikte sheets (elo).
- uitreikstukken t.b.v. hoor- en werkcolleges (fysiek en/of elo).

Toetsing

Een schriftelijk tentamen (100%) waarvan (75%) open- en (25%) MC vragen zijn opgenomen. Deze toets is met name gericht op kennisoverdracht.

10.1.5 Inleiding Militaire Systemen

Leids niveau:	100
Credits:	6 EC
Afkorting:	IMS
Coördinator:	Breda: Ing. C.A.A. Vermeer Den Helder: Ing. C.A. Scheele MSc

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

De student kan:	Eindterm nummer:
1. de historie van de techniek in het algemeen en in relatie tot militaire toepassingen beschrijven.	2
2. de diverse termen en begrippen (jargon) op de juiste wijze hanteren.	13
3. uitleggen hoe functies van een militair systeem gerealiseerd kunnen worden.	5
4. de mogelijkheden en beperkingen van de gerealiseerde functies onder verschillende operationele omstandigheden noemen.	5
5. een gegeven militair systeem beschrijven in termen van het generieke model.	5
6. aan de hand van de beschrijvende parameters van een militair systeem (zoals bijvoorbeeld gehanteerd door Jane's) een uitspraak doen over de mogelijke toepassingen en de te verwachten prestaties van het systeem.	5
7. De materiaalcyclus in het algemeen en in het bijzonder die van de Nederlandse krijgsmacht beschrijven, de belangrijkste trends in de techniek noemen en deze in relatie brengen met toekomstige militaire toepassingen.	5

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN		X
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE		X

Korte cursusomschrijving

IMS start met een inleidend werkcollege. Tijdens dit college worden filmfragmenten getoond die de verschillende functies en subfuncties van het generieke model belichten met als doel:

1. het vaststellen van de beginsituatie (voorkennis) van de adelborsten/cadetten,
2. kritisch (leren) kijken, luisteren en lezen,
3. adelborsten/cadetten te motiveren voor IMS en

4. het introduceren van het tijdens de colleges te gebruiken generieke model van een militair systeem.

Het vak bestaat vervolgens uit de vier onderdelen: Deel 1 (Historie) In dit deel wordt de historie van de techniek behandeld en de invloed van technische innovaties op oorlogvoering. Het doel is de student te laten zien dat de huidige maatschappij en krijgsmacht ondenkbaar zijn zonder techniek. In de hele geschiedenis is te zien dat vooruitgang nauw samenhangt met technische innovaties en ontdekkingen. Ook de niet-technisch opgeleide officier moet zich er terdege van bewust zijn dat technische kennis onontbeerlijk is onder meer om te voorkomen dat de techniek de mens gaat beheersen in plaats van andersom.

Deel 2 (Militaire Systemen) Aan de hand van het generieke model worden in dit deel de twee deelsystemen (Platform en Sewaco) en de Gemeenschappelijke functies besproken. Bij ieder deelsysteem worden de diverse (sub)functies, realiseringen en prestaties aan de orde gesteld. De technologieën die voor de realisering van militaire systemen gebruikt (kunnen) worden, worden op een kwalitatieve manier geïntroduceerd. De behandeling van ieder deelsysteem wordt gevolgd door een werkcollege, waarin de adelborsten en cadetten aan de hand van een beschrijving uit één van de boekwerken van 'Jane's' moeten onderzoeken hoe de verschillende (sub)functies van een gegeven militair systeem zijn gerealiseerd en wat de bijbehorende prestaties zijn. Om de relatie tussen militaire systemen en krijgswetenschappen te accentueren wordt dit deel afgesloten met een college 'Dynamiek van Militaire Innovatie'.

Deel 3 (Materieelcyclus) In dit deel wordt behandeld hoe een krijgsmacht van behoeftestelling komt tot aanschaf, gereed stellen, in stand houden en afstoten van militaire systemen. In dit deel wordt de relatie gelegd tussen militaire systemen en (militaire) bedrijfskunde, in het bijzonder 'asset management'.

Deel 4 (Trends en Toekomst) In afrondende colleges worden de ontwikkelingen geschetst die in de nabije toekomst verwacht worden op het gebied van Platform, Sewaco en Gemeenschappelijke functies. Verder wordt aandacht besteed aan de wijze waarop Research & Development bij de krijgsmacht en bij de militaire industrie gestalte krijgt.

Werkvormen

Hoorcolleges en werkcolleges

Literatuur

Dictaat Inleiding Militaire Systemen

Toetsing

Tentamen: deel A (50%) gesloten vragen (1 uur); deel B (50%) open vragen aan de hand van geselecteerde artikelen (2 uur)

10.2 Cursussen in de gezamenlijke propedeuse KW+MBW

In de gezamenlijke propedeuse vindt een brede oriëntatie plaats in de krijgswetenschappen en bedrijfswetenschappen. Deze propedeuse wordt gevolgd door studenten van beide studierichtingen; alleen studenten van het krijgsmachtdeel Koninklijke Marechaussee volgen een afwijkend traject omdat zij de cursus EKO inruilen voor Inleiding Strafrecht.

10.2.1 Communicatieve Vaardigheden Nederlands

Leids niveau:	100
Credits:	2 EC
Afkorting:	CVN
Coördinator:	Breda en Den Helder: Jessica van den Akker MA (TCD)

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

De student kan:	Eindter numme
4. een leesbaar en consistent rapport schrijven.	13
5. vaste structuren in korte zakelijke teksten toepassen.	13
6. structuuraanduiders in zakelijke teksten toepassen.	13
7. een zakelijk-afstandelijke stijl selecteren en uitwerken.	13
8. correct en helder formuleren.	13
9. de juiste schrijfstijl hanteren bij een gegeven publiek.	13
10. literatuur selecteren en toetsen op betrouwbaarheid.	11
11. tekstconventies voor wetenschappelijke teksten toepassen, met name literatuurverwijzingen en titelbeschrijvingen.	13
12. over een gegeven onderwerp een gestructureerde mondelinge presentatie houden, ondersteund door AV-middelen.	13
13. publieksgericht informatie selecteren, ordenen en presenteren.	13
14. de basisregels voor mondelinge presentaties toepassen.	13
15. zijn/haar mening mondeling en schriftelijk onderbouwen.	13
16. kritische vragen stellen en beantwoorden.	13

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN	X	
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE		X

Korte cursusomschrijving

Onderdeel schrijven:

In het vak Communicatieve vaardigheden Nederlands wordt besproken en geoefend op welke wijze een wetenschappelijk artikel of wetenschappelijk rapport tot stand komt. Daarbij komen de volgende onderwerpen aan de orde: kenmerken van tekstkwaliteit, vaste tekststructuren en -schema's, structuuraanduiders, stijldimensies, correct taalgebruik, vormgeving en vaste onderdelen van een rapport, bronvermeldingen en titelbeschrijvingen.

Onderdeel presenteren:

Ook wordt besproken en geoefend op welke manier een academische presentatie tot stand komt. Daarbij komen de volgende onderwerpen aan de orde: kenmerken van een academische presentatie, vaste structuren, AV-middelen, houding, stemgebruik en taalgebruik.

Werkvormen

Hoorcollege, werkcollege, zelfstudie.

(peer) feedback

Werken in groepen en individueel

Literatuur

Dijk, M. van (red.) (2009). *ACVA - Schrijven en presenteren op academisch niveau*. Amsterdam:VU University Press.

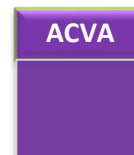
Literatuur op Moodle

Toetsing

De cursus CVN wordt op de volgende manier getoetst:

- Schrijfvaardigheid: eindpaper (100% van eindcijfer).
- Spreekvaardigheid: presentatie en/of discussie (v/o).

10.2.2 Communicatieve Vaardigheden Engels

Leids niveau:	100
Credits:	3 EC
Afkorting:	CVE
Coördinator:	Breda: Talencentrum Defensie Den Helder: Talencentrum Defensie

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

Cursusdoelen Schrijven:

	Eindterm nummer:
1. De student kan een leesbaar en consistent academisch stuk schrijven in het Engels;	13
2. De student kan een academische tekst verduidelijken d.m.v. Engelse structuraanduiders en signaalwoorden.	13
3. De student is vaardig in het toepassen van vaste structuren in korte Engelse academische teksten;	13
4. De student is vaardig in het selecteren en gebruiken van een academische Engelse stijl;	13
5. De student is vaardig in het correct en helder formuleren van Engelstalige academische teksten;	13
6. De student is vaardig in het toepassen van Engeltalige tekstconventies voor wetenschappelijke teksten, met name literatuurverwijzingen, bronvermeldingen, en citaten.	13

Cursusdoelen Spreken:

	Eindterm nummer:
1. De student kan een gestructureerde mondelinge presentatie houden in het Engels, ondersteund door AV-middelen, over een gegeven onderwerp;	13
2. De student heeft inzicht in zijn publiek. Hij/Zij heeft interactie met het publiek;	13
3. De student is in staat om m.b.v. Engelse retoriek en goede presentatietechnieken een heldere en gestructureerde presentatie te geven;	13
4. De student kan zijn/haar mening geven en deze onderbouwen met argumenten;	13
5. De student is in staat om geschreven Engels om te zetten naar gesproken Engels;	13
6. De student gebruikt een duidelijke structuur;	13
7. De student kan kritische vragen beantwoorden.	13

Portfolio CVN/CVE

Niet van toepassing

Korte cursusomschrijving

De leerlijn CVE bestaat uit twee basiscursussen academisch communiceren.

Het vervolg van de leerlijn wordt verzorgd door de verschillende studierichtingen waarbij CVE geïntegreerd wordt aangeboden, geoefend, en getoetst (Writing within the Discipline (WID); Speaking within the Discipline (SID)).

Werkvormen

Werkcolleges en Tutorials (individuele begeleiding)

Literatuur

A. Oshima, A. Hogue, *Writing Academic English*, 4th ed., Longman.

Toetsing

1. Writing Academic English 1 (25%), het onder begeleiding schrijven van een kort, betogend essay;
1. Writing Academic English 2 (50%), het zelfstandig schrijven van een korte, betogende tekst en;
2. Presentation Skills 100 (25%), het houden van een korte presentatie (12 minuten), effectief gebruikmakend van audio/visuele hulpmiddelen.

10.2.3 Wetenschapsleer

Leids niveau:	100
Credits:	3 EC
Afkorting:	WA
Coördinator:	Dr. R. Moelker

MTO

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

	Eindterm nummer:
De student:	
1. heeft kennis van een aantal relevante historische ontwikkelingen in het denken over wetenschap en kan de daarbij behorende kennisidealen en concepten herkennen en beschrijven.	11
2. kan reflecteren op wetenschapsfilosofische basisvragen verbonden aan kennis en verschillende onderzoeksprocedures.	11
3. is in staat om de basisassumpties van onderzoek en uitspraken aan de orde te stellen.	11
4. kan de argumentatiestructuur van een betoog herkennen en analyseren.	11
5. kan criteria hanteren waarmee wetenschappelijke literatuur van niet-wetenschappelijke literatuur onderscheiden wordt en kan deze ook vinden in de databases.	11
6. kan reflecteren op ethische vragen gerelateerd aan wetenschappelijk onderzoek en kennis	13

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN		X
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE		X

Korte cursusomschrijving

Deze algemene inleiding in de wetenschapsfilosofie en argumentatieleer heeft als doel inzicht te geven in de wijze waarop wetenschappelijke kennis wordt onderscheiden van niet-wetenschappelijke kennis. We gaan daarbij in op de vraag wat feiten zijn, en welke informatie een goede basis is voor wetenschappelijk onderzoek, hierbij analyseren we het verschijnsel “*fake news*”. Er komen een aantal historische ontwikkelingen aan de orde die geleid hebben tot hedendaagse criteria waarmee wetenschappelijke bronnen van niet-wetenschappelijke bronnen worden onderscheiden en er wordt geleerd deze criteria ook zelf te hanteren. We gaan in op de vraag waar hoe onderzoeksproblemen tot stand

komen, onder welke voorwaarden onderzoekers kennis kunnen krijgen over de onderzoeksobjecten en wat dit betekent voor verschillende wetenschappelijke methodes. We benaderen de onderwerpen vanuit de onderzoeksdomeinen van de feiten, de beleving, de betekenissen, de regels, de begrippen en de belangen en de onderzoeksethiek.

Werkvormen

De collegeliteratuur wordt stapsgewijs verwerkt door middel van een doorlopende opdracht, waarbij een aantal praktische academische vaardigheden worden geleerd, zoals het zoeken in databases (bibliotheekinstructie), notatie van referenties en bibliografie volgens APA-richtlijnen, en argumentatieleer. Deze cursus sluit daarmee aan – en vormt een algemene basis voor - de leerlijnen Methode en Technieken van de studierichtingen MBW en KW.

De cursus heeft een hybride vorm. In de klas worden korte instructies gegeven en oefeningen om vervolgens de stof grotendeels zelfstandig en in groepjes in de elektronische leeromgeving te kunnen verwerken. Er zal ook tijdens de colleges gewerkt worden aan de opdracht. Daarom is het meenemen van een opgeladen laptop en de collegeliteratuur een voorwaarde voor het kunnen deelnemen aan de colleges.

Literatuur

- Bersselaar, Victor van den (2015). *Wetenschapsfilosofie in veelvoud: Fundamenten voor onderzoek en professioneel handelen*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.
- Eemeren, Frans van & Francisca Snoeck Henckemans (2016). *Argumentatie: Inleiding in het analyseren, beoordelen en houden van betogen*. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers.

Toetsing

De leerdoelen bij deze cursus worden getoetst door middel van een doorlopende opdracht, welke integraal deel uit maakt van de *blended learning* werkvormen. Het *blended learning* concept voorziet in veel feedbackmogelijkheden, waar ook *peer review* processen toe behoren. De toetsmatrizen bij de deelopdrachten maken een grote mate van zelfcontrole mogelijk, waardoor de autonomie over het leerproces versterkt wordt en men greep heeft op de resultaten. De deelopdrachten worden in portfoliovorm beoordeeld door de docent. De weging daarvan is 100%.

Relatie met onderzoek

Nvt

10.2.4 Statistiek

Leids niveau:	200
Credits:	4 EC
Afkorting:	STA
Coördinator:	Nader bekend te stellen

MTO

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

	Eindterm nummer:
De student is in staat om:	
1. de principes van discrete en continue kansmodellen en verdelingen toe te passen.	11
2. te rekenen met een aantal veelgebruikte discrete en continue verdelingen.	11
3. enkele grootheden (verwachting, variantie, covariantie, regressievergelijking en correlatiecoëfficiënt) uit te rekenen.	11
4. de centrale limietstelling te gebruiken.	11
5. met enkele schattingsmethoden te werken.	11
6. met enkele betrouwbaarheidsintervallen te werken.	11
7. met enkele toetsingsmethoden te werken.	11
8. de steekproefgrootte te bepalen.	11

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN		X
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE		X

Korte cursusomschrijving

De cursus bestaat uit twee delen, te weten kansverdelingen en verklarende statistiek:

- Discrete en continue kansvariabelen. Kans(dichtheids)functie en verdelingsfunctie. Verwachtingswaarde en variantie. Meerdimensionale discrete kansvariabelen. Discrete (alternatief, binomiaal, hypergeometrisch, Poisson) en continue (uniform, normaal, exponentieel) kansverdelingen. Centrale limietstelling. Passingsproblemen. Het statistisch gebruik van de grafische rekenmachine en Excel.
- Vervolg continue kansverdelingen (Student's t, chi-kwadraat en F). Punt- en intervalschatters voor π , μ en σ^2 . Toetsen voor π , μ en σ^2 . Chikwa-

draattoets: aanpassingstoets en homogeniteitstoets. Verschiltoetsen: onafhankelijk en gepaard. F-toets. Regressie (enkelvoudig lineair, meervoudig lineair). Correlatiecoëfficiënten van Pearson en Spearman. Het statistisch gebruik van de grafische rekenmachine en Excel.

Werkvormen

Hoor- en werkcolleges.

Literatuur

- Buijs, A. (2017). Statistiek om mee te werken. 10^e druk. Groningen/Utrecht: Noordhoff Uitgevers. ISBN 978-90-01-87717-0.
- Buijs, A. (2017). Statistiek om mee te werken: Opgaven en Uitwerkingen. 10^e druk. Groningen/Utrecht: Noordhoff Uitgevers. ISBN 978-90-01-87809-2.

Toetsing

Er zijn twee schriftelijke deeltentamens (deel 1: kansverdelingen; deel 2: verklarende statistiek) met een weging van 50% per deeltentamen.

Redenen:

- Karakter van het vak (grondslagen; oefenen van elementaire vaardigheden).
- Aantal studenten (per jaar gemiddeld 70 studenten).

Relatie met onderzoek

Onderzoeksprojecten ontstaan uit contacten met het werkveld.

10.2.5 Methoden en Technieken van Onderzoek I

Leids niveau:	100
Credits:	3 EC
Afkorting:	MTO I
Coördinator:	Dr. T.P. op den Buijs

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

De student:	Eindterm nummer:
1 begrijpt de plaats van de onderzoeksmethodologie;	10
2 kan een (complex) probleem of vraagstuk nader analyseren en beschrijven.	10, 11
3 kan een doel- en vraagstelling formuleren.	10
4 kan een conceptueel model opstellen en belangrijke begrippen operationaliseren en definiëren.	10, 11
5 heeft kennis van de kwaliteitscriteria van onderzoek (betrouwbaarheid, validiteit, generaliseerbaarheid) en kan ze beargumenteren.	11
6 heeft kennis van de diverse kwantitatieve en kwalitatieve onderzoeksstrategieën en kan een keuze beargumenteren (bronnenonderzoek, case study, simulatie, experiment, survey, etc.).	11
7 heeft kennis van geschikte waarnemings- en dataverzamelingsmethoden en kan een keuze beargumenteren.	11
8 heeft kennis van elementaire vormen van kwantitatieve en kwalitatieve methoden van dataverwerking en analyse en kan ze beperkt toepassen en interpreteren.	11
9 kan wetenschappelijke bronnen selecteren (o.a. met diverse zoekfuncties) en beoordelen op waarde voor het onderzoek).	11
10 kan onderzoeksrapportages en wetenschappelijke artikelen beoordelen op gehanteerde onderzoeksopzet en methodologie en kan daarover kritische en ethische vragen stellen.	10, 12

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN		X
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE		X

Korte cursusomschrijving

In de totale leerlijn Methoden en Technieken van Onderzoek (MTO) van de studierichtingen aan de NLDA is MTO1 een basisonderdeel in de gemeenschappelijke propedeuse. De totale leerlijn MTO dient uiteindelijk binnen elke studierichting te leiden tot de vaardigheid om zelfstandig een beperkt onderzoek te ontwerpen, uit te voeren en hierover te rapporteren. De scriptie aan het einde van de opleiding wordt als de uiteindelijke proeve van bekwaamheid in de leerlijn gezien.

MTO1 bestaat uit een inleiding in de methoden van onderzoek en een nadere kennismaking met de methodologische grondslagen voor de kwalitatieve en kwantitatieve wijzen van analyseren van gegevens. Het conceptueel onderzoeksontwerp staat daarbij centraal. Zowel het verkennen van praktische als theoretische relevante en complexe vraagstukken en het formuleren van een probleemstelling komen aan de orde. De verschillende kwalitatieve en kwantitatieve analysemethoden evenals de kwaliteitsaspecten van onderzoek zijn verder belangrijke onderwerpen in deze cursus. Hiermee wordt een basis gelegd die in de volgende semesters zal worden verbreed naar de behoefte van de verschillende studierichtingen.

Voor MTO1 in de gemeenschappelijke propedeuse geldt dat het vak inhoudelijk alle studierichtingen en krijgsmachtdelen betreft. Het heeft een omvang van 3 ECT en draagt bij tot de ontwikkeling van academische vaardigheden die benodigd zijn om theoretische of praktische relevante vraagstukken te analyseren door het combineren van bestaande kennis alsmede het verwerven van nieuwe kennis.

Werkvormen

werkcolleges/ responsiecollege/ zelfwerkzaamheid

Literatuur

- Voor het eerste deel het projectkader verkennen, de probleemstelling (doelstelling en vraagstelling), de strategiekeuze en het zoeken van bronnen:
Verschuren, P. en Doorewaard, H. (2016), 'Het ontwerpen van een onderzoek', vijfde druk, Utrecht: Lemma. Hoofdstukken 1 - 6 (6.2).
- Voor het tweede en derde deel van de cursus, de kwantitatieve en kwalitatieve benaderingen van onderzoek, hoofdstukken uit het basisboek MTO: Bryman, A. (2016). *Social Research Methods*, 5th edition. Oxford, University press.
Ondersteuning door DVD/film/internet materiaal.

Toetsing

Een werkstuk onderzoeksopzet algemeen (O/V); een open-boek-tentamen voor kwantitatieve en kwalitatieve onderzoeksmethoden (weging 100%).

Het werkstuk is gericht op het toepassen van verworven kennis en inzicht (het ontwerpen van een doel- en vraagstelling voor een praktijkprobleem).

Tevens is een beperkte interpretatie vereist (het beoordelen van de doelen en vraagstelling aan de hand van criteria).

Het tentamen is gebaseerd op kennisoverdracht en beperkte kennistoepassing van de elementaire kwalitatieve en kwantitatieve methoden en analysetechnieken.

Relatie met onderzoek

Er wordt gebruikt gemaakt van bestaand onderzoek uit de militaire praktijk, zoals bachelorscripties van de studenten van het NLDA.

10.2.6 Militair Leiderschap en Ethiek

Leids niveau:	200
Credits:	6 EC
Afkorting:	MLE
Coördinator:	Dr. P.H.J. Olsthoorn

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

	Eindterm nummer:
1. Kunnen benoemen van basistheorieën van (militair) leiderschap.	5
2. Inzicht hebben in factoren die het gedrag van individuen en groepen bij operationeel optreden beïnvloeden, zoals cohesie en moreel, stress, chaos en onzekerheid.	5
3. Analyseren wat de consequenties daarvan voor militair leiderschap zijn.	5
4. Uitleggen volgens welke principes leidinggevenden het functioneren van hun eenheid en de motivatie en het welzijn van hun mensen vooraf, tijdens en na de inzet in crisissituaties kunnen bevorderen.	5
5. De ethische dimensie en praktische functie van begrippen als moed, discipline en gehoorzaamheid bij het operationele optreden kunnen uitleggen.	12
6. Het ontwikkelen van het gevoel voor een juiste balans voor genoemde begrippen.	12
7. De ethische theorieën en concepten die relevant zijn voor de militaire praktijk adequaat kunnen gebruiken in confrontatie met ethische vragen en dilemma's.	12
8. Inzicht hebben in de verantwoordelijkheid van een commandant bij militaire operaties.	12
9. Een oordeel kunnen vormen over hoe een commandant zijn/haar verantwoordelijkheden op een juiste manier kan uitoefenen.	12
10. Het analyseren en beoordelen van een complexe situatie voor militair leidinggevenden aan de hand van bovenstaande thema's.	12
11. Het in eigen woorden kunnen presenteren en uitleggen van een complex artikel over sociaalpsychologische of ethische aspecten van leiderschap.	13
12. Het kunnen formuleren van vraagstellingen die een zinvolle relatie leggen tussen theorie en militaire praktijk.	11
13. De vraagstelling, de daarbij uitgevoerde analyses en conclusies op een heldere en juiste manier kunnen structureren en communiceren.	13

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN	X	
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE		X

Korte cursusomschrijving

De cursus Militair Leiderschap en Ethiek geeft een beeld van de theoretische ontwikkelingen op het gebied van leiderschap in organisaties en militaire ethiek. Daarnaast worden deze ontwikkelingen in de cursus toegepast op de krijgsmacht, in de vorm van literatuur, casuïstiek, en het schrijven van een paper. De cursus bestaat uit twee delen. In MLE1 worden vraagstukken rond militair leiderschap geanalyseerd vanuit algemene leiderschapsliteratuur. MLE2 bestaat uit een aantal bijeenkomsten waarin de nadruk meer ligt op militaire ethiek.

Werkvormen

Afgezien van twee inleidende hoorcolleges vinden alle bijeenkomsten plaats in kleine werkgroepen. Per bijeenkomst is de opgegeven literatuur bestudeerd. In doormiddel van opdrachten en discussies wordt op de bestudeerde stof ingegaan. Er zijn in totaal zes bijeenkomsten waarbij een syndicaat de les verzorgt aan de hand van en presentatie over de stof van die bijeenkomst, toegepast op een casus.

Literatuur

- Northouse, Peter (2019), *Leadership, Theory and Practice*, 8e editie, Sage
- Literatuur MLE 1 en 2 op Moodle

Toetsing

De cursus MLE wordt op de volgende manier getoetst:

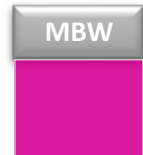
- Twee tentamens: MLE 1 (35% van eindcijfer) en MLE 2 (35% van eindcijfer).
- Schrijven van een individueel werkstuk (in het Nederlands) over hetzelfde thema als waarover gepresenteerd is, maar met eigen casus (30% van eindcijfer).

De twee schriftelijke tentamens toetsen of de basiskennis over leiderschap en ethiek voldoende aanwezig is, maar ook of die kennis kan worden vertaald naar de defensiecontext. Bij het paper staat die vertaling ook centraal, maar wordt meer verdieping verwacht.

Relatie met onderzoek

De cursus sluit aan bij het onderzoeksprogramma Social Dynamics of Expeditionary Organizing en daarbij in het bijzonder het project Team Leiderschap in Operationele Omstandigheden. Daarnaast sluit de cursus aan bij het onderzoeksprogramma Filosofie en Ethiek van de Militaire Praktijk en daarbij in het bijzonder het project Humaniteit, professionaliteit en militaire deugden.

10.2.7 Krijgsmacht, Politiek en Samenleving

Leids niveau:	200
Credits:	6 EC
Afkorting:	KPS
Coördinator:	Dr. R. Moelker

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

Eindterm nummer:

Een officier/student die afstudeert als bachelor krijgswetenschappen heeft aantoonbare kennis en inzicht in de volgende onderwerpen, waarbij hij/zij:

1. nationaal-politieke ontwikkelingen vanuit de historische context kan verklaren naar het heden, **3, 5**
2. het gebruik van het militaire machtsinstrument als één van de machtsmiddelen van een staat kan uitleggen, **3**
3. de besluitvormingsprocessen die hun toepassing vinden bij de uitvoering van militaire operaties, zowel in nationaal als in internationaal verband kan uitleggen. **3**
4. operaties in verleden en heden te toetsen aan vigerende doctrines en beleidsvorming en conclusies te trekken over de validiteit van deze doctrines en over de implicaties voor de toekomst, **7**
5. in werkelijke en gefingeerde casuïstiek de besluitvorming te reconstrueren, de hiervoor relevante gegevens te verzamelen en te analyseren en vast te stellen welke doorslaggevende invloedsfactoren tot een besluit hebben geleid. **11**

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN		X
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE		X

Korte cursusomschrijving

De cursus Krijgsmacht, politiek en samenleving biedt sociologische, bestuurskundige en juridische kennis welke de relatie krijgsmacht, politiek

en samenleving beschrijft voor toekomstige officieren die binnen hun professie moeten kunnen uitleggen wat de plaats van Defensie in de samenleving is, en hoe Defensie door de politiek wordt aangestuurd. De krijgsmacht is het instrument van de politiek en is ook grondwettelijk ondergeschikt aan de politiek.

Eenzijds beoogt de cursus als leerdoel te verwezenlijken het verwerven van kennis en inzicht in politiek-militaire betrekkingen, anderzijds staat het verwerven van kennis en inzicht in civiel-militaire betrekkingen centraal als leerdoel. Door middel van deze leerdoelen leert de cursist de plaats van Defensie in de samenleving kennen. Aan de orde komen: het primaat van de politiek, besturing van Defensie, bestuurskundige modellen, besluitvorming, politieke en militaire cultuur, convergentie / divergentie, interdepartementale rivaliteit, politiek ambtelijke verhoudingen, staatsvorming / maatsch. Ontw., klokkenluiders, rechtsbasis / juridische aspecten, media / draagvlak, stakeholders / macht.

De cursus (zie het programmaoverzicht) heeft een eenvoudige basisstructuur, namelijk, aan de hand van de recente krijgsgeschiedenis komt casuïstiek aan de orde die op politiek-maatschappelijk niveau inzichtelijk maakt welke besluiten ten aanzien van de krijgsmacht genomen zijn en hoe de koers van Defensie in de huidige tijd zich ontwikkeld heeft. De casuïstiek is geordend naar theoretische perspectieven / thema's die ontleend zijn aan de politicologie, bestuurskunde, de sociologie en het bestuursrecht. Daarmee heeft de cursus twee structureringsprincipes, namelijk (a) een historisch chronologische structurering aan de hand van casuïstiek en (b) een thematische structurering aan de hand van theoretische inzichten.

De cursus draagt in deze heel specifiek bij aan de competentie 'omgevingsbewustzijn' naast de andere competenties zoals beschreven in de Dublin-descriptoren. Academische vaardigheden waarin cursisten zich door middel van deze cursus zullen bekwamen, zijn analyseren, onderzoeken, synthetiseren. Kritische en creatieve vermogens worden daarbij aangescherpt, aangezien deze benodigd zijn om het niveau te behalen en de toetsing naar behoren af te leggen.

Werkvormen

In principe worden drie werkvormen toegepast. Hoorcolleges dienen om theorie te introduceren. Werkcolleges dienen defensiecasuïstiek onder de aandacht te brengen en illustreren de toepassing van theorie op de praktijk van defensie. Een bijzondere werkvorm is betreft de Tweede Kamer Simulator omdat daar door middel van een rollenspel en zeer actief interacteren, inzicht in de politieke praktijk wordt verworven. Daarnaast wordt t.b.v. werkcolleges gewerkt met kijk- en leesopdrachten. De casusliteratuur vergt soms individuele voorbereiding en soms groepswerk.

Literatuur

- Moelker, R., J. Nöll, T. Brinkel en P. Olsthoorn (red) De Weger (2019) Krijgsmacht en Samenleving. Amsterdam: Boom.

- Bijkerk, R. en C. Klep (2018) De oorlog van nu. Een rationele kijk op militair geweld in de 21e eeuw. Uitgeverij Hollands Diep.
- Literatuur op Moodle / artikelen
- Casusliteratuur (niet voor het tentamen)
- Reader Recht

Toetsing

Schriftelijk tentamen in twee delen: Weging: 80 % - 20 %. Geen compensatie mogelijk.

Relatie met onderzoek

Het onderwijs is gebaseerd op onderzoek binnen de *Strategic Research Orientations Managing Military Organizations and the human(e) Factor*.

10.1.8 Defensie-Economie en Logistiek

Leids niveau:	200
Credits:	5 EC
Afkorting:	DEL
Coördinator:	Ltkol Drs. H.F.T. Hendriks

MBW

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

	Eindter numme
De cursist is na de cursus in staat om:	
1. (bedrijfs)economische en logistieke basisbegrippen, -concepten, methoden en –technieken te beschrijven, analyseren en te interpreteren;	5
2. (bedrijfs)economische en logistieke basisbegrippen, -concepten, methoden en –technieken aan de defensie organisatie te relateren en over die relaties te discussiëren met vakgenoten;	5
3. de samenhang tussen de materieellogistieke processen te beschrijven en toe te lichten aan de hand van het Materieel Logistiek Proces Model en het Engelse <i>Force Generation Model</i> ;	5
4. het besturingsconcept van materieellogistiek als onderdeel van de vredesbedrijfsvoering op hoofdlijnen te beschrijven;	5
5. de uitvoering van de materieellogistieke processen binnen de systeem- en ketenlogistiek in de vredesbedrijfsvoering te beschrijven en toe te lichten voor zowel de voorzien-in fase als voor de instandhoudings- en de afstotingsfase;	5
6. onderzoeksresultaten op gestructureerde en heldere manier te presenteren met behulp van Engelstalige slides;	13
7. professioneel en doelgericht samen te werken;	13
8. schriftelijk en mondeling te communiceren met behulp van bedrijfswetenschappelijke (in het bijzonder economische en logistieke) terminologie.	13

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN		X
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE		X

Korte cursusomschrijving

De krijgsmacht kan op verschillende wijzen worden getypeerd, bijvoorbeeld als een instrument van de politiek of als een geoliede vechtmachine. De krijgsmacht is ook worden geduid als een productiebedrijf dat 'inzetgerede eenheden' en 'daadwerkelijke inzet' van materiele en personele middelen genereert. Die productie moet net als bij een civiel bedrijf op effectieve en efficiënte wijze worden vormgegeven. Op personeel en materieel gebied moeten korte- en lange termijn planningen worden gemaakt. Eenheden en operaties moeten op een adequate manier worden ondersteund en prestaties dienen te worden gemeten.

In de cursus wordt daarom aandacht besteed aan de basisinrichting van de materieelslogistieke keten en de verschillende actoren die een rol spelen in de voorzien-in, instandhoudings- en afstotingsfasen. Om de samenhang tussen de verschillende logistieke processen en (het bedrijf) Defensie nader toe te lichten, wordt gebruik gemaakt van het Defensie Materieel Logistiek Proces Model en het Engelse *Force Generation Model*. Natuurlijk moeten de prestaties van de materieel logistieke instandhouding ook worden gemeten en in overeenstemming gebracht met de daadwerkelijke operationele inzet van de verschillende eenheden.

Werkvormen

Hoor-, werk-, en gastcolleges.

Literatuur

- Jeremy C.D. Smit (2018), *Defence Logistics: Enabling and sustaining successful military operations*, Kogan Page Limited, US/UK.
- Reader DEL (via Moodle).

Toetsing

- Schriftelijk, gesloten boek tentamen, weging 70%. Het tentamen dient om de kenniselementen uit de eerste vijf leerdoelen te toetsen.
- Groepsopdrachten, weging 30%. De groepsopdrachten dienen om de vaardigheden verwoord in de laatste drie leerdoelen (samenwerken, schriftelijk en mondeling communiceren van onderzoeksresultaten) te beoordelen.

Opdrachten

Tijdens de cursus DEL moeten de studenten in groepsverband drie opdrachten maken:

- Opdracht Cijferanalyse
- Opdracht Prestatiemeting
- Opdracht Logistiek

Elke deelopdracht wordt tijdens een inleidend werkcollege toegelicht. De studenten werken in groepsverband de opdracht uit en bereiden een presentatie voor (met Engelstalige slides). Tijdens het afsluitende werkcollege worden de presentaties gegeven en gezamenlijk nabesproken. De uitgewerkte opdracht wordt ingeleverd en het gemiddelde van de cijfers voor de drie groepsopdrachten telt voor 30% mee in het eindcijfer.

10.1.9 Evolutie van Krijgsmachten en Oorlogvoering¹⁰

Leids niveau:	200
Credits:	6 EC
Afkorting:	EKO
Coördinator:	Drs. H. de Jong

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

Na het volgen van de cursus EKO is de student in staat om:	Eindtermnummer
1. de historische basisfeiten uit de westerse militaire historie tussen 1600 en heden te reproduceren, benoemen en karakteriseren, voor wat betreft de belangrijkste oorlogen, hoofdrolspelers en verschijningsvormen van krijgsmachten	1
2. de meest karakteristieke en invloedrijke ontwikkelingsprocessen uit de afgelopen eeuwen te onderkennen en faseren, op het gebied van militaire bewapening, commandovoering, logistiek en organisatie	1
3. de belangrijkste ontwikkelingen aan te geven voor wat betreft de aard van het tactische en operationele militaire opereren van krijgsmachten uit de genoemde periode (op land, ter zee en in de lucht)	2
4. de chronologie te kunnen weergeven van het achterliggende militaire denken, op strategisch, operationeel en tactisch niveau	2
5. de maatschappelijke, politieke en sociaal-culturele context(en) van oorlogvoering uit het verleden te kunnen typeren	1, 2
6. de operationele en tactische aspecten van militaire (strategische) keuzen te interpreteren en beoordelen, o.a. door referentie aan de historische beslissingskaders van handelende actoren	6
7. te kunnen beredeneren wat de relevantie is van bestudering van het militaire verleden vanuit KW- en MBW perspectief binnen een academische militaire opleiding	10
8. militaire operaties uit het verleden te relateren aan huidig krijgswetenschappelijke analytisch begrippenkader en doctrines, en omgekeerd conclusies te trekken over de historische achtergrond en (relatieve) validiteit van recente KW-concepten en doctrines	7
9. basale concepten, denkbeelden en theorieën uit de discipline van de Militaire Bedrijfswetenschappen toe te passen bij de analyse van historische militaire organisaties en hun optreden	14
10. kennis, inzicht en interpretaties mondeling over te brengen op een publiek bestaande uit vakgenoten, middels een presentatie over de analyse van een langwekkende militaire operatie uit het verleden	11, 13

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN	X	
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE		X

Korte cursusomschrijving

De cursus Evolutie van Krijgsmachten en Oorlogvoering (EKO) verschaft, binnen de opleidingen van de FMW, aan zowel de studenten KW als MBW, de basiskennis en -inzichten over de geschiedenis van de oorlogvoering ter zee, te land en in de lucht, vanaf de vroegmoderne tijd tot het heden. Hierbij is het uitdrukkelijk de bedoeling om de militaire geschiedenis niet alleen te beschouwen als doel op zich, maar ook in te zetten ter introductie van de krijgswetenschappelijke operationele analyse (KW) zowel als bedrijfswetenschappelijke theorievorming (MBW). De cursus begint ertoe met de ingrijpende veranderingen in de oorlogvoering in de zestiende en zeventiende eeuw. Vervolgens worden in hoorcollegevorm chronologisch de belangrijkste karakteristieken en ontwikkelingen uit de westerse wijze van oorlogvoering behandeld uit de daarop volgende perioden. Daarbij komen de wijzen waarop in het verleden oorlogen zijn gevoerd aan de orde, in samenhang met de achterliggende veranderingen op het gebied van werving, financiering, organisatie, logistiek, aansturing en maatschappelijk-intellectuele inbedding. Op deze wijze staan de wisselwerking tussen militaire organisaties en hun optreden enerzijds en anderzijds de politieke, economische, sociale, technologische, logistieke en bedrijfskundige context ervan in de cursus centraal. De cursus EKO sluit af met een serie studentenpresentaties, waarin over de opgedane historische kennis wordt gereflecteerd, vanuit opnieuw krijgswetenschappelijk én bedrijfswetenschappelijk perspectief.

Werkvormen

De cursus bestaat uit dertien hoorcolleges en daarna een viertal mini-symposia. In het eerste deel van de cursus zal het historische perspectief worden aangewend. Dit betekent dat in dit deel van de cursus in hoorcollegevorm de aandacht zal uitgaan naar de belangrijkste transformaties van militaire apparaten en het operationele optreden door de eeuwen heen (*de ontwikkeling door de tijd heen*), en de samenhang ervan met de historische *setting* van deze militair-historische fenomenen (*de plaats in de tijd van ontstaan*). Daarna presenteren de studenten zelf, over een door hen geanalyseerde militaire operatie uit het verleden. Hierbij is het de bedoeling dat de bestudeerde militaire operatie wordt gezien vanuit het perspectief van zowel de krijgswetenschappelijke operationele analyse als sociaal- en bedrijfswetenschappelijke kernvraagstukken (zoals theorievorming over krijgsmachtvorming en de opbouw / aard van militaire organisaties).

¹⁰ De cursus Evolutie van Krijgsmachten en Oorlogvoering wordt gevolgd door alle studenten in de bachelor Krijgswetenschappen en Bedrijfswetenschappen behalve die van het krijgsmachtdeel Koninklijke Marechaussee.

Literatuur

- Tekstboek: L. Addington, *The Patterns of War Since the Eighteenth Century* (Bloomington 1994).

Toetsing

De eindwaardering voor de cursus *Evolutie van Krijgsmachten en Oorlogvoering* komt tot stand door de waardering voor een schriftelijk tentamen aan het einde van de collegecyclus.

10.1.10 Inleiding Strafrecht¹¹

Leids niveau: 200

Credits: 6 EC

Afkorting: ISR

Coördinator: Kap mr. M.M.G. Keunen

MR

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

	Eindterm nummer:
De student is in staat:	
1. het algemeen deel van het recht te begrijpen en uit te leggen.	4
2. de opbouw van wetsartikelen kunnen duiden.	4
3. uitspraken en arresten te kunnen analyseren.	4
4. het legaliteitsbeginsel te kunnen omschrijven	4
5. een strafbaar feit te kunnen definiëren en op te zoeken in de wettenbundel	4, 5
6. voorwaarden van strafbaarheid te kunnen benoemen en te duiden	5
7. wederrechtelijkheid, opzet en schuld te kunnen definiëren en toe te passen	5
8. de partijen in het strafproces te kunnen onderscheiden	5
9. het opsporingsonderzoek te kunnen omschrijven	5
10. bewijsmiddelen te kunnen benoemen en straffen en strafoplegging te omschrijven.	5
11. de materiele en formele vragen van art. 348 en 350 Sv te onderscheiden.	5
12. Strafuitsluitingsgronden te kunnen benoemen en toe passen in een concreet geval.	5
13. belangrijke jurisprudentie kunnen benoemen en gericht kunnen toepassen op een casus.	5

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN		X
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE		X

Korte cursusomschrijving

De cursus Inleiding Strafrecht omvat twee gedeelten. Het eerste gedeelte wordt gevormd door een algemeen deel van het recht. In het tweede gedeelte komt het strafrecht aan de orde. Het strafrecht regelt welke gedragingen strafbaar zijn en onder welke omstandigheden een dader strafbaar is. Daarnaast regelt het strafrecht welke bevoegdheden justitie heeft om de verdachte op te sporen en te vervolgen.

Werkvormen

De cursus Inleiding strafrecht omvat 12 colleges. Het algemeen deel van het recht omvat vier colleges (twee hoor- en twee werkcolleges) waarin

onder meer de rechtsbronnen, het nationaal en internationaal recht, het materieel en formeel recht de verschillende rechtsgebieden waarin we het recht kunnen indelen aan de orde komen.

In de daaropvolgende acht colleges strafrecht komt de kern van het Nederlandse strafrecht en belangrijke jurisprudentie aan de orde. De theorie wordt tijdens de colleges ondersteund door het leggen van verbanden met de praktijk door middel van casussen. Teneinde de student te activeren, motiveren en enthousiasmeren wordt de theorie in de colleges zoveel mogelijk aan de hand van casussen en praktijkvoorbeelden verduidelijkt. Van de student wordt verwacht dat hij zich conformeert aan het binnen de faculteit geldende preparation feedbackmodel. Dat betekent dat van de student wordt verwacht dat hij zich telkens voorafgaand aan het college terdege voorbereid heeft, zodat hij enerzijds het college kan bevatten en anderzijds er daardoor interactieve discussie mogelijk is.

Literatuur

- J.W.P. Verheugt, *Inleiding in het Nederlandse recht*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2013, 17e druk
- Ch. J. Enschedé, *Beginnelsen van strafrecht*, Deventer: Kluwer 2017, 14e druk
- Wettenbundel Militair Recht van de Sectie Militair Recht NLDA.
- Digitaal beschikbaar gestelde artikelen en jurisprudentie.

Toetsing

- Aan het einde van de cursus een toets afgenomen bestaande uit open vragen en casus met een weging van 100%. Met deze eindtoets worden de relevante kennis- inzichts en toepassingselementen zoals verwoord in de dertien leerdoelen getoetst.

Relatie met onderzoek

Geen.

¹¹ De cursus Inleiding Strafrecht wordt gevolgd door studenten van het krijgsmachtdeel Koninklijke Marechaussee in plaats van EKO.

11 Hoofdstuk 11 - Cursussen in het tweede Studiejaar

Dit hoofdstuk geeft een beschrijving van de opzet en opbouw van de cursussen die in het tweede studiejaar van de major Krijgswetenschappen worden gegeven. Het tweede studiejaar beslaat het derde, vierde en vijfde trimester. Het derde trimester behoort nog tot de gezamenlijke propedeuse met MBW en is in het vorige hoofdstuk uiteengezet. Vanwege de planning van een oefenperiode beslaat het vierde trimester slechts 10 ec.

11.1 Cursussen in het 4^e Trimester

11.1.1 Methoden en Technieken van Onderzoek II

Leids niveau:	200
Credits:	3 EC
Afkorting:	MTO II
Coördinator:	Prof. dr. W. Klinkert

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

	Eindterm nummer:
1. Inzicht verwerven in de mogelijkheden en problemen, kracht en beperkingen van historisch onderzoek en kennis over het verleden, toegespitst op het domein van de militaire geschiedenis	2 en 7
2. Inzicht verwerven in de werking van historische bronnenkritiek en standplaatsgebondenheid	7 en 11
3. Inzicht verwerven in de rol van de enkelvoudige, verdiepende <i>case study</i> binnen de historische wetenschap	11
4. Inzicht verwerven in de hermeneutiek zoals toegepast in de historische wetenschap	11
5. In staat zijn zelfstandig een afgebakend militair- historisch probleem te verwoorden, daar relevante bronnen en literatuur bij te zoeken en schriftelijk verslag van te doen	2, 7, 10, 11 en 13
6. In staat zijn de belangrijkste typen bronnen die van belang zijn voor militair-historisch onderzoek te benoemen	10 en 11
7. In staat zijn aan te geven welk type militair-historische bronnen tot een wetenschappelijk verantwoorde beantwoording van welke militair-historische problematieken en vraagstellingen leiden	10 en 11
8. In staat zijn zelfstandig een eenvoudig historiografisch debat te kunnen analyseren en op basis hiervan een relevante probleemstelling analyseren	10, 11 en 12

9. In staat zijn een status quaestionis over een historisch probleem te definiëren **10, 11 en 12**

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN	X	
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE		X

Korte cursusomschrijving

De cursus wordt gestuurd door de vraag naar de betrouwbaarheid van (historische) kennis. Daarbij komen de historisch-kritische methode en de comparatieve methode aan de orde, en zal worden ingegaan op een aantal kentheoretische benaderingen en hermeneutiek. In de cursus wordt nadrukkelijk stilgestaan bij de beperkingen van deze methoden en hun relevantie voor hedendaags militair optreden. Wat kun je wel en niet leren van historische ervaringen? De in de cursus gebruikte historische casuïstiek zal worden ontleend aan het vak Militair-Historische Analyse.

Werkvormen

- Werk- en hoorcolleges

Literatuur

- Reader met voorbeelden van militair-historische primaire en secundaire bronnen

Toetsing

De cursus MTO 2 wordt op de volgende manier getoetst:

- Opdracht in de klas over standplaatsgebondenheid en bronnenkritiek (formatieve toets)
- Individueel eindpaper van 1 tot 3000 woorden over bronnenkritiek en standplaatsgebondenheid (= eindcijfer)

Relatie met onderzoek

Geen

11.1.2 Logica van Geweld

Leids niveau:	200
Credits:	7 EC
Afkorting:	LVG
Coördinator:	Drs. P. Donker

MGES

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

	Eindterm nummer
1. Na het volgen van de cursus LVG is de student in staat om: de belangrijkste militaire denkers, hun werk, denkbeelden, visies en concepten in een bredere context te plaatsen,	2, 6, 7
2. de theoretische herkomst en onderbouwing van een aantal belangrijke hedendaagse strategische concepten toe te lichten,	1, 3
3. het militaire optreden vanaf 1800 te plaatsen in de ontwikkeling van het (westerse) militaire denken,	2, 6, 7
4. achterliggende aannames van (nieuwe) strategische concepten zelfstandig te vinden en te wegen,	2, 6, 7
5. zelfstandig vanuit verschillende theoretische perspectieven naar een specifiek strategisch vraagstuk te kijken,	1, 6, 7
6. een nieuw theoretisch werk binnen het domein van het militaire denken onder enige begeleiding te lezen en in een breder kader te plaatsen,	1, 10
7. hiertoe zelfstandig naar (secundaire) literatuur te zoeken in de bibliotheek e.d.,	11
8. een kort schriftelijk betoog aangaande deze onderwerpen te onderbouwen met goede argumenten en te voorzien van goede bron- en literatuurverwijzingen.	13

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN	X	
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE		X

Korte cursusomschrijving

De cursus Logica van Geweld (LvG) is bedoeld als een uitgebreide introductie in het (westerse) militaire denken vanaf 1800. Inhoudelijk gezien volgt LvG op de cursus Evolutie van Krijgsmacht en Oorlogvoering (EKO) uit periode 4. LvG is tevens bedoeld als inleiding op de cursussen Militaire Operaties I t/m IV (MOPS).

Uitgaande van de verschillende strategische scholen biedt de cursus ten eerste kennis en inzicht in de wijze waarop het militaire denken zich sinds Napoleon heeft ontwikkeld. De belangrijkste militaire theoretici, hun werk, denkbeelden en visies worden hierbij in hun bredere context bestudeerd. Hierbij moet worden gedacht aan de politieke, de maatschappelijke en de culturele omgeving; de persoonlijke omstandigheden van de betreffende denker en uiteraard ook aan de stand van de oorlogvoering, de wetenschap, de techniek en de wapentechnologie. De onderlinge wisselwerking tussen de denkers en hun invloed op het huidige denken over oorlogvoering komt in de cursus aan bod. Op deze manier krijgt de student kennis van en inzicht in de theoretische achtergronden van de hedendaagse doctrines.

Ten tweede leert Logica van Geweld de student om te gaan met abstracte strategische concepten. Bij de strategische besluitvorming en in het wetenschappelijke debat over moderne oorlogvoering wordt immers gebruik gemaakt van specifieke begrippen en concepten en de toekomstige officier moet zich daarvan kunnen bedienen. Het leren omgaan met abstracte concepten; de achterliggende aannames kunnen ontdekken, deze veronderstellingen kunnen wegen, om vervolgens vanuit verschillende perspectieven naar specifieke strategische vraagstukken te kunnen kijken, vormt een belangrijk aspect van de cursus.

Tijdens de cursus lezen de studenten gezamenlijk een nieuw hedendaags werk op het gebied van militaire strategie. Dit is zowel bedoeld ter verdieping van de inhoudelijke aspecten van LvG alsmede om de academische vaardigheden te beoefenen.

Werkvormen

LvG is opgebouwd uit tien hoor-, vijf werk- en een responsiecolleges. Beide werkvormen worden apart getoetst.

Literatuur

- Een uitgebreide capita selecta van klassieke krijgswetenschappelijke teksten op Moodle die de student zelfstandig dient te lezen ter voorbereiding van de werkcolleges.
- Tevens wordt tijdens de cursus gezamenlijk een modern krijgswetenschappelijk boek gelezen, waarbij elk jaar een nieuwe titel wordt gekozen.

Toetsing

De cursus LVG wordt op de volgende manier getoetst:

- Schriftelijk tentamen (50% van eindcijfer).
- Open boek-tentamen (50% van eindcijfer).

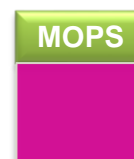
Relatie met onderzoek

De cursus sluit aan bij het promotieonderzoek van de docent.

11.2 Cursussen in het 5^e Trimester

11.2.1 Militaire Operaties I (Major Combat)

Leids niveau:	200
Credits:	6 EC
Afkorting:	MOPS I
Coördinator:	Lkol. W. van den Hazel

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

Eindterm
nummer:

1, 2

1. Student heeft aantoonbare kennis van en inzicht in:
 - a. Ontwikkeling van innovatief denken op gebied van regulier optreden (verschillende scholen en denkrichtingen), en vooral ook waartoe deze ontwikkeling heeft geleid (vooral gericht op DOTMLPFI-factoren).
 - b. Ontwikkeling van *Operational Art* en *Operational Design*.
 - c. Vigerende doctrines van krijgsmachtdelen, alsmede de wijze waarop zij tot stand zijn gekomen, en de keuze hierin gemaakt.
 - d. Commandovoering (leiderschap, besluitvorming en bevelvoering) tijdens militaire operaties op operationeel/strategisch niveau.
 - e. Planningsmethodieken, en hoe de voortgang in (militaire) operaties kan worden getoetst.

2. Student is in staat zijn kennis en inzicht toe te passen in de volgende domeinen: **6**
 - a. Ontwikkeling van innovatief denken op gebied van reguliere gevechtsoperaties (verschillende scholen en denkrichtingen), en vooral ook waartoe deze ontwikkeling heeft geleid (vooral gericht op DOTMLPF-factoren).
 - b. Ontwikkeling van *Operational Art* en *Operational Design*.
 - c. Vigerende doctrines van krijgsmachtdelen, alsmede de wijze waarop zij tot stand zijn gekomen, en de keuze hierin gemaakt.
 - d. Commandovoering (leiderschap, besluitvorming en bevelvoering) tijdens militaire operaties op operationeel/strategisch niveau.
 - e. Planningsmethodieken, en hoe de voortgang in (militaire) operaties kan worden getoetst.

3. Student is in staat het handelen van commandanten en staven in operaties te toetsen aan de leer der operaties en juridische & ethische kaders. 12

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN	X	
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE		X

Korte cursusomschrijving

De cursus MOPS-1 richt zich met haar curriculum vooral op het militair-strategische en operationele niveau. Reguliere gevechtsoperaties staan daarbij centraal. Vanuit de huidige praktijk wordt nagegaan hoe het militaire denken over operaties zich tijdens het interbellum, maar vooral na 1945 heeft ontwikkeld. Zo wordt in de cursus de nadruk gelegd op de ontwikkeling van *Operational Art* (de kunst van oorlogvoering op operationeel niveau) en komt het tot een verklaring voor de vigerende militaire doctrines. Tevens wordt nagegaan welke eventuele alternatieven er voor deze doctrines zijn. Tenslotte wordt ook gekeken naar recente opvattingen over de toekomst en naar de consequenties van deze opvattingen voor de bestaande doctrines.

Tijdens MOPS-1 vindt verdieping plaats van een aantal onderwerpen, die in de 'Gemeenschappelijke Officiersopleiding' summier aan de orde zijn geweest. Deze onderwerpen zijn:

- ontwikkeling van het reguliere optreden; plannen, uitvoeren en dreigen met gevechtsoperaties tijdens interstatelijke conflicten;
- grondslagen van militaire operaties (m.n. grondbeginselen, kerntaken, operationeel raamwerk, functies van militair optreden);
- commandovoering (de militaire context van het besluitvormingsproces).

Bovendien worden twee afzonderlijke operaties behandeld die gelden als praktijktoetsing voor de opgedane kennis en inzichten. Het betreft de Falklandoorlog van 1982 en operatie *Desert Shield / Desert Storm* in 1990/1991. Vooral joint planning en uitvoering van operaties zal daarbij worden onderzocht. Daarnaast gaat MOPS-1 ook in op de gevechtsoperaties van *Enduring Freedom* en *Iraqi Freedom*.

Werkvormen

Het merendeel van de kennis en het inzicht wordt bereikt door zelfstudie en wordt vervolgens versterkt en verdiept in hoor- en werkcolleges. De opzet van de colleges is als volgt:

- Periode 1 – Kennisopbouw, getoetst dmv een tentamen; (approx 10 colleges)
- Periode 2 – verdieping; (approx 10 colleges)
- Periode 3 – schrijven van het paper gericht op verdieping. (approx 5 dagen)

Hiermee bereikt de cursus een aantal effecten:

1. De structuur en daarmee de studeerbaarheid van de cursus wordt helderder;
2. Door het leggen van een kennisbasis beklift de verdieping beter;
3. Door het tussendoor toetsen daalt de druk om te presteren, waardoor het vermogen om informatie op te nemen en het plezier om dat te doen toenemen;
4. De studenten krijgen rust om het paper te schrijven, dat komt de inhoud en het plezier ten goede;
5. De docenten krijgen meer rust om papers te begeleiden;

Literatuur

Voor deze collegecyclus is de volgende literatuur benodigd (wordt verstrekt):

- Studiewijzer Militaire Operaties I (2017);
- *Joint Doctrine Publicatie 5: Commandovoering* (2010);
- *Nederlandse Defensie Doctrine* (2013);
- *Grondslagen Maritiem Optreden* (2014);
- *Doctrine Publicatie 3.2: Landoperaties* (2014);
- *Doctrine Publicatie 3.3: Doctrine for Air and Space Operations* (2015);
- Boek: Jordan, David (et all) (2008). *Understanding Modern Warfare* (uitgereikt bij IMO);
- Boek: Tuck, Christopher (2014). *Understanding Land Warfare*;
- Boek: Citino, Robert (2004). *Blitzkrieg to Desert Storm: The Evolution of Operational Warfare*;
- Boek: Till, Geoffrey (2013). *Seapower: A Guide for the Twenty-first Century*.

Daarnaast worden per college via de elektronische leeromgeving Moodle college-aanwijzingen en de te bestuderen stof aangegeven.

Toetsing

De cursus MOPS-1 wordt op de volgende manier getoetst:

- Eindpaper van 4000 tot 5000 woorden (50 % van eindcijfer).
- Schriftelijk tentamen met open vragen (50% van eindcijfer).

Relatie met onderzoek

De cursus sluit aan bij de Strategic Research Orientation 'Dynamics of War and Peacemaking'.

11.2.2 Methoden en Technieken van Onderzoek III

Leids niveau:	200
Credits:	3 EC
Afkorting:	MTO III
Coördinator:	Nader bekend te stellen

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

	Eindterm nummer:
1. De student heeft aantoonbare kennis van kwantitatieve methoden om complexe vraagstukken te doorgronden,	10
2. De student is in staat de mogelijkheden en beperkingen van een kwantitatieve analyse te benoemen en te illustreren met voorbeelden uit de militaire context,	10
3. de student kan eenvoudige methodologische problemen operationaliseren,	11

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN		X
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE		X

Korte cursusomschrijving

De cursus "Methoden en Technieken van Onderzoek – III" is een inleiding in het gebruik van kwantitatief gebaseerde onderzoeksmethoden in de bestudering van militair operationele problemen. De cursus is onderdeel van de wetenschappelijke opleiding Krijgswetenschappen en bouwt voort op de cursus 'Statistiek' en 'Methoden en Technieken van Onderzoek II' uit het eerste studiejaar. Van elementaire wiskundige concepten zal worden aangetoond hoe deze kunnen bijdragen in het bestuderen van de militaire praktijk. De cursus dient als inleiding op de cursus 'Methoden en Technieken van Onderzoek IV' uit het derde studiejaar.

Werkvormen

- Werk- en hoorcolleges

Literatuur

- Nader bekend te stellen.

Toetsing

De cursus MTO3 wordt op de volgende manier getoetst:

- Schriftelijk tentamen

Relatie met onderzoek

Geen.

11.2.3 Internationaal Recht

Leids niveau: 200

Credits: 6 EC

Afkorting: IR

Coördinator: Lkol mr. A.J. Folwaj

MR

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

	Eindtermnummer
1. Heeft aantoonbaar kennis en inzicht in de internationale aspecten van het verkeer tussen staten en van het gebruik van het militaire machtsmiddel in dit verkeer en kan deze processen verklaren en toelichten.	4
2. Is in staat zijn kennis en inzicht toe te passen door gekozen strategieën en militair handelen te toetsen aan de regels van het internationaal recht.	9
3. Is in staat in werkelijke en gefingeerde casuïstiek van internationale betrekkingen en militaire strategieën relevante gegevens te verzamelen en te interpreteren en hierover een oordeel te vormen, mede gebaseerd op relevante juridische aspecten.	12
4. Is in staat het handelen van militairen in operaties te toetsen aan de juridische kaders en zich hierover een oordeel te vormen.	9

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN		X
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE		X

Korte cursusomschrijving

Ten gevolge van de drie doelcriteria uit artikel 97 van de Grondwet kan de Nederlandse krijgsmacht onder meer worden ingezet om de internationale rechtsorde te handhaven en bevorderen. Dat de Nederlandse regering daartoe ook veelvuldig heeft besloten blijkt wel uit vele internationale missies waaraan de Nederlandse krijgsmacht in het buitenland heeft bijgedragen en nog steeds bijdraagt. Recente militaire missies waar de krijgsmacht aan heeft bijgedragen zijn de militaire operaties met betrekking tot Afghanistan, Mali, Irak en de maritieme operaties in de Arabische Zee.

Omdat de Nederlandse krijgsmacht regelmatig buiten de eigen landsgrenzen optreedt is begrip van het internationaal recht, en in het bijzonder het internationaal publiekrecht, voor de Nederlandse krijgsmacht van groot belang. De internationaal-rechtelijke grondslag voor het militair optreden en de rechtsregimes toepasselijk tijdens militair optreden bepalen in grote mate de wijze waarop staten binnen de

grenzen van de internationale rechtsorde geweld kunnen toepassen, militairen in het buitenland functioneel geweld kunnen aanwenden en welk andere rechten en verplichtingen staten en individuele militairen hebben wanneer zij buiten de landsgrenzen optreden.

Het vak Internationaal Recht gaat op deze onderwerpen in. Het benadert de onderwerpen van het internationaal recht vanuit een militair perspectief. Het vak biedt in de eerste plaats kennis en inzicht in een aantal algemene internationaal-rechtelijke begrippen. Voorts komt een aantal onderwerpen aan bod waarvan de kennis voor de Nederlandse aspirant-officier van belang is.

Werkvormen

Het vak Internationaal Recht bestaat uit een aantal hoorcolleges en één responsiecollege. De colleges worden gegeven door verschillende docenten. De hoorcolleges dragen een ondersteunend karakter. Dit betekent dat van de student wordt verwacht dat hij zelfstandig de gehele leerstof doorneemt. Op de colleges zal niet de volledige leerstof behandeld (kunnen) worden, maar zal de nadruk worden gelegd op specifieke aandachtspunten. Ook de niet besproken delen van het vak Internationaal Recht maken deel uit van de tentamenstof!

Literatuur

- A. Nollkaemper, *Kern van het internationaal publiekrecht*, Boom Juridische uitgevers, Den Haag, 8de druk 2018
- Hoofdstukken uit M.D. Fink (red.) *Inleiding Militair Recht* (2016); Digitaal beschikbaar via [Moodle](#)
- Aanvullende artikelen per college, opgenomen in het collegeoverzicht;
- Eventueel aanvullend lesmateriaal uitgereikt tijdens de college cyclus. De docenten zullen hierbij aangeven of dit lesmateriaal tevens verplichte tentamenstof bevat;
- NLDA-wettenbundel.

Toetsing

Het examenonderdeel IR bestaat uit een schriftelijke toets. De tentamenstof bestaat uit:

- alle opgegeven literatuur van de cursusonderdelen IR01 tot en met IR9;
- eventuele tijdens de colleges uitgereikte aanvullende literatuur;
- door de docenten behandelde stof tijdens de colleges.

Bij het tentamen mag gebruik worden gemaakt van:

- NLDA Wettenbundel,
- Eventueel door de docent uitgereikt aanvullend materiaal.

Relatie met onderzoek

Geen.

11.2.4 Militair Historische Analyse (Normandië 1944)

Leids niveau:	200
Credits:	5 EC
Afkorting:	MHA
Coördinator:	Drs. H. de Jong

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

	Eindterm nummer:
9. Na het volgen van deze cursus herkent de student de factoren die de complexiteit van moderne grootschalige militaire operaties bepalen	1, 2, 6
10. Na het volgen van deze cursus kan de student met gebruikmaking van het krijgswetenschappelijk analyse-instrumentarium in eigen bewoordingen uitleggen en commentariëren wat de cruciale fenomenen en problemen zijn in de voorbereiding en uitvoering van een grootschalige militaire operatie	1, 2, 6, 7
11. Na het volgen van de cursus is de student in staat onder begeleiding een militair-historisch probleem te analyseren, daarbij de passende primaire en secundaire bronnen te zoeken en te gebruiken en hiervan mondeling verslag te doen	6, 7
12. Na het volgen van de cursus is de student in staat een militair-historische presentatie te velde te houden waarbij structuur, thema, vraagstelling en locatie door de student zelf op een beredeneerde manier worden ingebracht	13
13. Na het volgen van de cursus is de student in staat een discussie te leiden over een opgegeven deelaspect van een historische grootschalige militaire operatie	13
14. Na het volgen van de cursus is de student in staat te reflecteren over het eigen leerproces en de keuzen die daarin gemaakt zijn	11, 13

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN	X	
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE		X

Korte cursusomschrijving

Het tweede cursusjaar van de opleiding Krijgswetenschappen van de FMW wordt afgesloten met een historisch studieproject, waarin kernvakken van KW zoals die tot op dat moment zijn behandeld worden geïntegreerd. Dit zal gebeuren aan de hand van een operationele analyse van een complexe en grootschalige historische casus: de geallieerde invasie

in Normandië, in 1944 (Operation Overlord). Deze casus wordt zowel 'theoretisch' uitgewerkt, waarin in hoor- en werkcolleges training van academische vaardigheden centraal staat, als 'praktisch', aan de hand van een meerdaags werkbezoek aan het voormalige slagveld in Normandië. In dit laatste deel worden de inhoudelijke bijdragen vooral door de studenten zelf geleverd, in de vorm van presentaties over cruciale onderdelen van operatie Overlord (onder begeleiding).

Een MHA (Militair Historische Analyse) is een uitstekende manier om een grootschalige militaire operatie die daadwerkelijk heeft plaatsgevonden te leren analyseren en zich bewust te worden van de grote complexiteit hiervan. Aan de hand van de historische casus Normandië 1944 kan goed duidelijk worden gemaakt hoeveel (innerlijk tegenstrijdige) factoren hierop invloed uitoefenden. Men leert verder de grote invloed van de context erop inzien (plaats- en tijdgebondenheid) en van het feit dat werkelijk begrip ervan onmogelijk is zonder gedegen kennis van de achterliggende historische ontwikkelingen. Daarenboven wordt het oog gescherpt voor belangrijke fenomenen zoals veranderlijkheid, continuïteit en zelfs wederkerigheid binnen het domein van de Krijgswetenschappen. In deze zin biedt de MHA via een omweg ook zeker inzicht in de werking van huidige militair optreden. Het 'nadeel' van de casus Normandië 1944 – dat deze speelt in een vroegere periode en dus over oudere wapensystemen en wijzen van optreden handelt – wordt immers ruimschoots gecompenseerd door het 'voordeel' dat veel processen en verhoudingen niet wezenlijk zijn veranderd, nog steeds doorwerken, en dat de historische casus, door decennialang onderzoek en de beschikking over alle bronnen, veel completer te reconstrueren valt dan contemporain optreden, waar overwegingen van politieke en militair-operationele aard de toegang tot primaire bronnen veelal onmogelijk maken. Inzicht in de complexiteit en de context-gebondenheid op basis van de historische casus Normandië kan zo leiden tot zinvolle reflectie over conventionele militaire operaties in het heden, te meer omdat dit optreden deels teruggaat op het optreden zoals dat plaatsvond tijdens de Tweede Wereldoorlog. De MHA Normandië biedt een uitstekend referentiekader voor de colleges over het huidige (*joint* en *combined*) optreden, de huidige organisatie en de politieke inbedding van de krijgsmacht.

De cursus MHA integreert elementen die separaat al eerder centraal stonden in de cursussen: IMO, HOR, O&V, EKO, LvG, MTOII en MOPS I. De inhoudelijke bijdragen uit deze cursussen worden in MHA Normandië *in samenhang* beschouwd.

Werkvormen

De cursus MHA kan worden gekarakteriseerd als een bronnen- en literatuur gestuurde hoorcollege- en werkcollegereeks. De belangrijkste hoofdthema's en keerpunten uit de operatie Overlord 1944 en de achterliggende problematiek worden door de studenten zelfstandig bestudeerd, na inleiding van en onder begeleiding van vakdocenten. Didactisch gezien wordt de cursus gegeven vanuit het didactische concept 'activerend leren met gestructureerde zelfstudie'. De belangrijkste leereffecten worden bereikt tijdens de hoorcolleges, werkcolleges, in de zelfstudie en tijdens de presentatie/discussies/feedback in Normandië.

De cursus MHA start met een serie hoorcolleges waarin door docenten KW (met name MGES, MOW en Recht) de historische achtergrond van en een aantal historiografische problemen met betrekking tot de casus wordt belicht. Deze inleidende hoorcolleges bieden het overzicht van de

leerstof op hoofdlijnen en geven de conceptuele kaders waarbinnen in werkcolleges de praktische toepassing aan de orde komt. De studenten wordt al vroeg in deze cyclus een opdracht verstrekt: het houden van een presentatie te velde over een door de docenten opgedragen deelaspect van de operaties in Normandië in 1944. De cursus mondt uit in deze presentatie in Normandië, waar de analyse van een deelaspect van operatie Overlord door de student zal worden gepresenteerd, op de plaats waar het ooit in werkelijkheid plaatsvond. Na afloop van het bezoek aan Normandië wordt van de studenten nog een tweede presentatie verwacht. Daarin reflecteren zij op hun onderzoeksvraag, toegepaste methode en de geraadpleegde historiografie over hun onderwerp. Het is daarbij uitdrukkelijk de bedoeling de vele tegenstrijdige gezichtspunten, zoals die naar voren komen uit de primaire bronteksten en de secundaire literatuur, ter discussie te stellen en (onder begeleiding van de docent) gemeenschappelijk te zoeken naar verklaringen voor deze diversiteit aan perspectieven, door hierbij de historische context te betrekken.

Literatuur

- Max Hastings, *Overlord. D-Day and the battle for Normandy 1944* (London 2010; 1e druk 1984). Wordt verstrekt.
- Anthony Beevor, *D-Day. The battle for Normandy* (London 2012; 1e druk 2009). Wordt verstrekt.
- Het is uitdrukkelijk de bedoeling dat de studenten voor hun presentaties in Normandië zelfstandig alle relevante literatuur over hun deelonderwerp zoeken en raadplegen. Dit is een wezenlijk aspect van de studiereis. In een afsluitende presentatie tijdens een werkcollege ná de studiereis naar Normandië, zal het syndicaat c.q. de studenten gevraagd worden inzicht te geven in alle geraadpleegde literatuur, achterliggende historiografische debatten en de waardering daarvan.

Toetsing

De cursus MHA wordt op de volgende manier getoetst:

- De beoordeling van kwaliteit van de presentatie in Normandië, over een deelaspect van operatie Overlord bepaalt 60% van het eindcijfer
- De beoordeling van de kwaliteit van de presentatie na afloop van de studiereis, over de gevolgde onderzoeksstrategie, bepaalt 40% van het eindcijfer

12 Hoofdstuk 12 - Cursussen in het derde Studiejaar

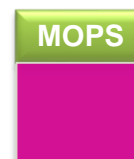
Dit hoofdstuk geeft een beschrijving van de opzet en opbouw van de cursussen die in het derde studiejaar worden gegeven. Het derde studiejaar beslaat het zesde, zevende en achtste trimester. Vanwege de planning van een oefenperiode beslaat het achtste trimester slechts 10 ec. Vanwege de overgangsregeling uiteengezet in hoofdstuk 3.5.1 telt het 7^e trimester dit studiejaar slechts 19 ec.

12.1 Cursussen in het 6^e trimester

In het zesde trimester worden de studenten in de gelegenheid gesteld een minor naar keuze te volgen. Het aanbod aan minoren binnen de FMW wordt uiteengezet in hoofdstuk 13.

12.2 Cursussen in het 7^e trimester

12.2.1 Militaire Operaties II (Counter Irregular Operations)

Leids niveau:	300
Credits:	7 EC
Afkorting:	MOPS-II
Coördinator:	Dr. M.W.M. Kitzen

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

	Eindterm nummer:
1. Diepere en bredere kennis in de algemene ontwikkeling van praktijk en denken van irreguliere oorlogvoering.	1, 2, 3
2. Begrip van de aard van irreguliere tegenstanders.	2, 3
3. Inzicht in de rol en bijdrage van verschillende krijgsmachtsdelen, overige overheidsorganisaties, non-gouvernementele organisaties en internationale organisaties in de verschillende vormen van irreguliere oorlogvoering.	1, 2, 3
4. Kennis van de problemen en paradoxen op zowel politiek-strategisch als militair operationeel en tactisch niveau die zich manifesteren bij de inzet van hedendaagse westerse krijgsmachten tegen irreguliere tegenstanders.	1, 3
5. Operaties in het verleden en heden kunnen toetsen aan vigerende theorieën en doctrines over irregulier optreden.	7
6. De consequenties voor militair optreden kunnen verklaren vanuit een begrip van de politiek-strategisch context en analyse van de irreguliere tegenstander.	6, 8

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN	X	
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE	X	

Korte cursusomschrijving

De cursus MOPS-II behandelt de wijze waarop westerse strijdkrachten irreguliere tegenstanders bestrijden. Vanuit een krijgswetenschappelijk en historisch perspectief wordt ingegaan op de conceptuele ontwikkeling en praktijk van irreguliere oorlogvoering na 1945, met het accent op de recente ervaringen in onder andere het Midden-Oosten en Afghanistan. Tot slot wordt er ook gekeken naar de huidige stand van zaken en opvattingen over de toekomst van irregulier optreden.

Werkvormen

Het merendeel van de stof wordt zelfstandig bestudeerd en er wordt gebruik gemaakt van Engelstalige literatuur die niet altijd op het onderwijs is toegesneden. Deze literatuur komt ter sprake, en wordt ook als bekend verondersteld tijdens de hoorcolleges. Het zwaartepunt ligt bij werkcolleges waarin diverse perspectieven op een thema besproken, op basis van op dat thema gerichte wetenschappelijke literatuur. De werkcolleges worden ingeleid door een uiteenzetting van de docent of presentaties van studenten, waarna een geleide discussie ter verdieping plaatsvindt. waarbij studenten in een pointpaper de essentie van een artikel presenteren. Over de gehele literatuur wordt aan het eind van de cursus een tentamen afgelegd.

Literatuur

- Moodle Militaire Operaties II, met studiewijzer, collegeaanwijzingen, en links naar artikelen en overige literatuur.
- David Jordan, e.a., *Understanding Modern Warfare* (Cambridge, 2008), uitgereikt bij de cursus Inleiding Militaire Operaties.
- Geoffrey Till, *Seapower, A Guide for the Twenty-First Century* (London, 2009), uitgereikt bij de cursus MOPS-I.
- Paul D. Williams, ed., *Security Studies, An Introduction* (Routledge, 2013), uitgereikt bij de cursus Internationale Veiligheidsstudies.
- Paul B. Rich, Isabelle Duyvesteyn, *The Routledge Handbook of Insurgency and Counterinsurgency* (Routledge, 2012).

Toetsing

De cursus MOPS-II wordt op de volgende manier getoetst:

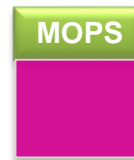
- Een tentamen over de literatuur en de collegestof (60% van eindcijfer).
- Een individueel pointpaper van 700 tot 900 woorden in het Engels (20% van eindcijfer).
- Een presentatie over het pointpaper in het Nederlands (20% van eindcijfer).

Relatie met onderzoek

De cursus sluit aan bij meerdere facetten van het onderzoeksprogramma Dynamics of War and Peacemaking en maakt onder andere ook gebruik van literatuur van de docenten.

12.2.2 Militaire Operaties IV (Nationale Operaties)

Leids niveau:	300
Credits:	6 EC
Afkorting:	MOPS IV
Coördinator:	Prof. dr. P.L.J. Bos

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

	Eindterm nummer
Na afloop van deze cursus:	
1. heeft de student -gezien vanuit een bestuurlijk en juridisch perspectief- kennis en inzicht in de doctrines van de krijgsmachten en krijgsmachtdelen met betrekking tot de ondersteuning van civiele autoriteiten bij rechtehandhaving, rampenbestrijding en humanitaire hulp zowel nationaal als internationaal	1
2. kan de student Nationale Operaties van de krijgsmacht als instrument van nationale veiligheid duiden en analyseren.	6
3. Nationale operaties van de krijgsmacht voor en binnen het koninkrijk te duiden en analyseren.	
4. Nationale operaties van de krijgsmacht verklaren en analyseren als partner in het Nederlandse stelsel van crisisbeheersing en rampenbestrijding	8,9
5. kan de student het juridische instrumentarium (rechtsbases en rechtsregimes) voor nationale taken van de Krijgsmacht - aan de hand van autorisatie, gezagsrelaties en bevoegdheden –verklaren en toepassen; inbegrepen onder buitengewone omstandigheden.	4
6. kan de student het juridisch instrumentarium en de operationele besluitvorming voor nationale taken van de krijgsmacht via een casus toepassen, vergelijken, beoordelen en interpreteren.	12,13,1
7. kan de student de aangeboden les- en leerstof: onder andere het juridisch instrumentarium en de operationele besluitvorming voor nationale taken van de krijgsmacht, casuïstisch in een realistische casus rond de inzet van de krijgsmacht toepassen, vergelijken, beoordelen en interpreteren.	
8. kan de student een globaal krijgswetenschappelijk vraagstuk of probleem uitwerken aan de hand van gericht gezochte literatuur en probleemstructureringsmethoden	11, 12,
9. kan de student een conceptueel model voor onderzoek opstellen	10, 11,
10. is de student in staat schriftelijk te rapporteren over de eigen onderzoeksopzet.	13

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN	X	
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE		X

Korte cursusomschrijving

De cursus MOPS-IV (Nationale Operaties) behandelt de derde hoofdtaak van de defensieorganisatie, te weten de ondersteuning van civiele autoriteiten bij rechtshandhaving, rampenbestrijding en humanitaire hulp, zowel nationaal als internationaal. De cursus MOPS-IV richt zich op het beschrijven en verklaren van de nationaal georiënteerde inzet van de Krijgsmacht tegen de achtergrond van het belang van het behoud van nationale veiligheid in de democratische rechtsstaat die Nederland is en wil zijn. Hierbij komen verschillende staatsrechtelijke, bestuurskundige en militair-operationele noties rond de nationaal georiënteerde inzet van de krijgsmacht aan de orde.

Werkvormen

De cursus 'Militaire Operaties-IV' wordt gegeven op "Leids niveau 300". Het merendeel van de kennis en het inzicht wordt verworven door zelfstudie en versterkt en verdiept in hoor- en werkcolleges. De hoorcolleges geven een algemeen overzicht en een nadere toelichting op nieuwe leerstof, waarna de leerstof in werkcolleges of in eigen tijd kan worden uitgediept. Tijdens de colleges worden de studenten in staat gesteld te leren van en te discussiëren met gastdocenten uit de militaire, politieke, bestuurlijke, justitiële en veiligheidspraktijken worden actuele cases geanalyseerd, aan te leveren door zowel studenten als docenten.

De gebruikte literatuur geeft een verdieping en een nadere invulling van de te onderzoeken operaties, huidige opvattingen en doctrine-publicaties, zoals deze bij de diverse krijgsmachtdelen in gebruik zijn. Voor elk (werk)college en het paper is een collegeaanwijzing beschikbaar met doelstellingen van het college, de te gebruiken literatuur, kernvragen en opdrachten. Deze collegeaanwijzingen zijn leidend bij de voorbereiding voor het college.

De cursus wordt afgesloten met een NATOPSGAME, waarin de verschillende aspecten van de les- en leerstof aan bod komen en waarin de studenten de verworven inzichten en kennis in een realistische praktijksituaties kunnen toepassen als actor in het stelsel van Crisisbeheersing en Nationale Veiligheid.

Literatuur

- Scriptiehandleiding voor de Studierichting Krijgswetenschappen
- Verschuren en Doodewaard 'het ontwerpen van een onderzoek' editie gebruikt in MTO, Lemma Utrecht

- Saunders, Lewis en Thornhill, 'Methoden en technieken van onderzoek'.
- Bryman, A. (2016). Social Research Methods, 5th edition. Oxford, University press.
- Zie studiehandleiding en de literatuur op Moodle

Toetsing

De cursus MOPS-IV wordt op de volgende manier getoetst:

De leerstof van de cursus "Nationale Operaties" en de daaruit verkregen inzichten worden getoetst op het examen. Het examen bestaat uit een schriftelijke toets (tentamen). Daarnaast wordt een schrijfofdracht (= eindpaper) in groepen van twee personen ingeleverd. Het maken van de schrijfofdracht (circa 5000 woorden) is een stap in het leerproces van paper naar scriptie. Daarnaast wordt op deze manier kennistoetsing en kennistoepassing gecombineerd. Het werken in groepsverband stimuleert kennisdeling en inhoudelijke discussie. De schrijfofdracht is gebaseerd op het kunnen beschrijven van een probleemstelling in de militaire praktijk met betrekking tot de inzet van de krijgsmacht in het nationale domein of ten aanzien van nationale veiligheid. Het gaat hierbij om het kunnen problematiseren van een praktijkcasus dan wel het vinden van wetenschappelijke theorieën voor een geconstateerd praktijkprobleem. In de studiehandleiding zijn de richtlijnen met betrekking tot het paper opgenomen. Het behalen van een voldoende of hoger voor het examen levert 6 EC'n op. Elk cijfer dient tenminste 50 punten te bedragen, waarbij het gewogen gemiddelde ten minste 55 punten bedraagt. De laatste versie van het OER leidend is over meting en toetsing.

- Schriftelijke toets (50 % van eindcijfer).
- Syndicaatspaper van 4500 tot 5500 woorden (50 % van eindcijfer).

Relatie met onderzoek

De cursus sluit aan bij het onderzoeksprogramma van de leerstoel Crisisbeheersing en Nationale Veiligheid. Daarnaast sluit deze cursus aan op de Strategic Research Orientation 'Dynamics of War and peacemaking (DWPM)' en daarbij in het bijzonder de thema's DWPM-1 (Stabilisation, Peackeping and Reconstruction), DWMP-4 (Strategic Narratives; Virtual war and Strategic Communication)

12.2.3 Internationale Veiligheidsstudies I

Leids niveau:	200
Credits:	7 EC
Afkorting:	IVS I
Coördinator:	Dr. M. Rothman

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

	Eindterm nummer:
1. Diepere en bredere kennis vergaren over verschillende concepten en theorieën van nationale en internationale veiligheid.	3
2. Achtergronden, oorzaken, verloop en resolutie van inter- en intrastatelijke conflicten reconstrueren en analyseren aan de hand van een actuele casus.	8
3. Een oordeel te vormen over de toepassing van verschillende theorieën van nationale en internationale veiligheid op een actueel conflict.	10
4. Het handelen van verschillende partijen in een actueel conflict toetsen aan relevante maatschappelijke en ethische kaders.	12
5. Zelfstandig gegevens verzamelen en interpreteren over een aspect van een actueel conflict.	11
6. De gevonden gegevens en hun interpretatie mondeling en schriftelijk overbrengen op een publiek bestaande uit vakgenoten.	13

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN		X
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE	X	

Korte cursusomschrijving

In de cursus IVS1 worden een aantal theorieën en thema's van internationale veiligheid uitgediept. Het nut van IVS-theorie wordt het beste zichtbaar als studenten er zelf mee aan de slag gaan. Het werkcollege is daarom de kern van het vak. In de werkcolleges ligt het initiatief grotendeels bij de studenten. Kennisoverdracht in hoorcolleges is aan de verwachte voortgang in de werkcolleges gekoppeld. De daar behandelde theorieën en thema's beogen de discussie in de werkcolleges te verdiepen. Achtereenvolgens komen aan de orde de oorzaken van conflict, dynamiek tijdens conflicten, en conflictresolutie.

Werkvormen

Deze cursus bestaat uit een reeks hoor- en werkcolleges. In de hoorcolleges zal de opgegeven literatuur worden behandeld en zal tevens ook worden ingegaan op de bredere context van de onderwerpen die voor dat

college op het programma staan. De werkcolleges leggen de nadruk op de toepassing van de theorie op voorbeelden uit de empirie.

Cadetten leren kritisch te kijken naar politieke discussies over veiligheidsvraagstukken door middel van onderzoek naar een actuele casus. De casus wordt gekozen in overleg tussen de studenten en de docent. De discussie over deze casus is erop gericht om de strategieën van de actoren in de casus te doorgronden, met inachtneming van hun middelen en beperkingen. Daarnaast besteden we aandacht aan de gevolgen van het (daadwerkelijke en mogelijke) optreden van de verschillende actoren voor hun omgeving.

Studenten bereiden zich voor op de discussie in de werkcolleges door zelfstandig relevante artikelen te verzamelen en te lezen. Voorafgaand aan elk werkcollege bereidt een aantal cadetten een paper en presentatie voor over een deelaspect van de casus waarover vervolgens klassikaal gesproken wordt. Deze studenten fungeren als het ware als rapporteurs; ze vatten relevante academische literatuur samen en betrekken deze op de casus. Hun onderwerpskeuze wordt bepaald door de discussie in het voorafgaande werkcollege.

Literatuur

- Williams, Paul D. and Matt McDonald (ed.), *Security Studies: An Introduction* (3rd edition), London & New York: Routledge, 2018
- Aanvullende literatuur op Moodle

Toetsing

De cursus wordt op de volgende manier getoetst:

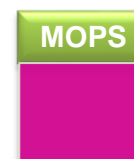
- Een tentamen over de literatuur en de collegestof (50% van eindcijfer).
- Een Engelstalig pointpaper van 800 tot 1200 woorden (50% van eindcijfer).
- Een presentatie (O/V).

Relatie met onderzoek

De cursus sluit aan bij het onderzoeksprogramma Dynamics of War and Peacemaking en daarbij in het bijzonder het project Comparative Analysis.

12.3 Cursussen in het 8^e trimester

12.3.1 Militaire Operaties III (Peacekeeping & Stabilization Operations)

Leids niveau:	300
Credits:	6 EC
Afkorting:	MOPS III
Coördinator:	Carel Sellmeijer

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

	Eindterm KW nummer:
1. Studenten krijgen inzicht in de aard en kenmerken van diverse vredesoperaties en kunnen de dynamiek van de operationele context analyseren waarin vredesmissies plaatsvinden.	1, 11, 8
2. Studenten kunnen relevante theoretische invalshoeken uiteenzetten betreffende de evolutie van vredesoperaties na 1990 en kunnen uitleggen welke centrale aspecten van strategische, operationele en tactische aard in de praktijk van vredesprocessen een rol spelen.	2, 6, 7, 10
3. De studenten kunnen toelichten welke de functies zijn van geweldstoepassing in vredesoperaties, hoe het gebruik van geweld (ook juridisch) wordt gelegitimeerd tijdens interventies, en welke dilemma's geweldsgebruik met zich mee kan brengen.	3, 8, 9, 12
4. Studenten kunnen uitleggen wat het succes of falen van vredesoperaties bepaalt, zodoende specifieke interventies evalueren, en kunnen in dit verband (inter)nationale beleidsstandpunten toelichten en zowel schriftelijk als mondeling uitdragen	1, 3, 11, 13

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN	x	
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE	x	

Korte cursusomschrijving

De cursus MOPS III verschaft inzicht in de aard van de diverse vredesoperaties en de dynamiek van de operationele context waarin deze missies zich afspelen. De multidisciplinaire aanpak komt tot uiting in de

hoorcolleges over de veiligheidspolitieke-, juridische-, doctrinaire- en operationele vraagstukken omtrent vredesoperaties. Tevens verdiept de student zich in de legitimatie van geweldsgebruik en in theorieën en methoden voor het evalueren van (data uit) vredesmissies.

In de werkcolleges wordt deze multidisciplinaire aanpak toegepast op diverse casestudies die in de hoorcolleges behandeld worden (zoals Bosnië, Sierra Leone, Libië en Afghanistan), naast één door de werkgroep zelfstandig uitgevoerde opdracht die en dieptestudie van de casus Oost-Timor, Congo, Kosovo, Libanon of Mali betreft.

De cursus wordt afgesloten met een praktijkverdieping door gastdocenten, een integratiecollege over de effectiviteit van vredesoperaties, en werkgroepspresentaties.

Werkvormen

- Hoorcolleges;
- Werkcolleges;
- Zelfstudie.

Literatuur

Ter voorbereiding van de hoorcolleges leest de student de generieke literatuur uit de handboeken van Bellamy & Williams, Tuck, Diehl & Druckman, Hahir, en de vigerende Amerikaanse en Engelse doctrine publicaties over vredesoperaties (conform paragraaf 7 van de studiewijzer). Ter ondersteuning van hun colleges maken docenten tevens gebruik van aanvullende recente academische literatuur die inzage geeft in actuele academische debatten.

Voor de werkcolleges lezen de studenten opgegeven artikelen ter ondersteuning van de casestudies en zoeken zij zelf bijkomende relevante literatuur voor hun werkgroepsopdracht.

Toetsing

De cursus MOPSIII wordt op de volgende manier getoetst (conform paragraaf 11 van de studiewijzer en het examenreglement (OER)):

- Een tentamen over de theoretische kennis over vredesmissies, deze telt voor 40% mee in het totaal;
- Een individuele schriftelijke opdracht in de vorm van het schrijven van een pointpaper van 1200 tot 1600 woorden in de Engelse taal. Deze telt voor 10% mee;
- Een syndicaatspaper van 2500 tot 3000 woorden per student in de vorm van een presentatie en onderzoeksrapport van een zelfstandig uitgevoerde evaluatie van een vredesmissie en telt voor 50% mee.

Relatie met onderzoek

De cursus sluit aan bij de Strategische Research Orientation (SRO) *The Dynamics of War and Peace-Making* (DWPM) en daarbij in het bijzonder het thema DWMP-1 (*Stabilisation, Peacekeeping and Reconstruction*) en DWMP-5 (*Comparative Analysis*).

12.3.2 Methoden en Technieken van Onderzoek IV

Leids niveau:	300
Credits:	4 EC
Afkorting:	MTO IV
Coördinator:	Dr. Berma Klein Goldewijk

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

	Eindterrn nummer
1. Studenten zijn in staat onderzoeksmethoden te <i>herkennen en te identificeren</i> die gebruikt worden in actuele militaire studies. Daartoe bouwen zij kennis op en een omvattend begrip van de hieronder genoemde onderzoeksmethoden, en hoe deze verband houden met achterliggende theorieën. Als resultaat is de student in staat om gepubliceerd onderzoek kritisch te analyseren en te bespreken.	3, 10, 11
2. Studenten hebben de capaciteit ontwikkeld om zelf <i>onderzoeksvragen</i> te formuleren en deze in verband te brengen met een <i>keuze</i> voor onderzoeksmethoden. Deze studie van de verbinding tussen onderzoeksvragen en methoden wordt gerealiseerd door oefeningen (presentaties, peer reviews, plenaire seminars). Als resultaat heeft iedere student vertrouwen opgedaan in eigen academische prestaties en is de betrokkenheid bij academisch onderzoek versterkt.	3, 10, 11
3. Studenten ontwikkelen tijdens de cursus een <i>eigen onderzoeksontwerp</i> en implementeren dit door het schrijven van een <i>Literature Review</i> dat op methodisch onderzoek is gebaseerd. Dit wordt uitgevoerd door op competente wijze <i>data</i> te leren verzamelen, te analyseren en te interpreteren aan de hand van verschillende methoden op basis van bestaand (empirisch) onderzoek. Als resultaat zijn studenten na afronding van MTO-IV op het niveau gekomen een BA onderzoek te gaan uitvoeren.	3, 10, 11 14

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN	x	
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE	x	

Korte cursusomschrijving

MTO-IV markeert de kernfunctie van onderzoeksmethoden in het curriculum van de faculteit FMW. De nadruk in de cursus ligt op het

verband tussen *hoe* onderzoek wordt gedaan, *wat* wordt onderzocht, en wat de bereikte *resultaten* van onderzoek zijn. De onderzoeksterreinen waarop het gebruik van methoden wordt bestudeerd zijn: gewapend conflict/oorlog; internationale veiligheid; inlichtingen; militaire strategie en militaire operaties. In hoorcolleges en werkcolleges verdiept de student zich in de volgende kwalitatieve methoden: (1) case studies en comparatief onderzoek; (2) process tracing en causaliteit; (3) gebruik van conflict databases; (4) discours analyse en veldonderzoek in onveilige gebieden; (5) beleidsonderzoek naar militaire operaties; en (6) de inzet van multiple/mixed methods in strategische studies. Bij het identificeren en zelf aanleren van onderzoeksmethoden worden actuele onderwerpen bestudeerd op het multidisciplinaire gebied van militaire studies, sociale en politieke wetenschappen, en internationale betrekkingen. De cursus heeft als uiteindelijk resultaat dat studenten gekwalificeerd zijn een beperkt (BA) onderzoeksproject op te zetten met relevantie voor het militaire domein.

Werkvormen

- Hoorcolleges;
- Werkcolleges;
- Zelfstudie.

Literatuur

De literatuur omvat (per sessie): (a) verplichte academische artikelen over een specifieke methode die behandeld wordt; (b) verplichte academische en beleidsmatige artikelen die de methode *beoefenen*; en c) achtergrondstukken uit het aanbevolen cursusboek dat wordt uitgereikt: Alan Bryman, Alan (2012) *Social Research Methods*. Oxford: Oxford University Press, 5th^{ed} (766p.).

Voor de opdrachten, werkcolleges en het finale *Literature Review*, lezen studenten de opgegeven artikelen en zoeken zelf bijkomende relevante literatuur.

Toetsing

De cursus MTO-IV wordt op de volgende manier getoetst:

- Individuele presentaties (20% van eindcijfer)
- Een eindpaper van 1 tot 2000 woorden in de vorm van een Literature Review (80% van eindcijfer)

In de gedetailleerde *Course Guide MTO-IV* staan de beoordelingscriteria voor beide toetsen vermeld.

Relatie met onderzoek

De cursus sluit aan bij vrijwel de gehele Strategic Research Orientation (SRO) *The Dynamics of War and Peace-Making* (DWPM). Dit geldt in het bijzonder voor de thema's DWMP-1 Stabilisation, Peacekeeping and Reconstruction; DWMP2 Engaging (Violent) Non-State Actors; DWMP-4 Strategic Narratives; Virtual War and Strategic Communication; en DWMP-5 Comparative Strategic Analysis.

13 Hoofdstuk 13 - Cursussen in het vierde Studiejaar

Dit hoofdstuk geeft een beschrijving van de het vierde studiejaar. Het vierde semester beslaat het negende en tiende trimester. In principe wordt de bachelorscriptie geschreven in het tiende trimester. Er is een uitlooperperiode van x weken voorzien ingeval de studie niet tijdig afgerond kan worden.

13.1 Cursussen in het 9^e trimester

13.1.1 Nederlandse Militaire Geschiedenis

Leids niveau:	300
Credits:	6 EC
Afkorting:	NMG
Coördinator:	Dr. M. de Jong

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

	Eindterm nummer:
1. De hoofdlijnen kunnen schetsen van de Nederlandse militaire geschiedenis van de late 19 ^e tot de vroege 21 ^e eeuw en het politieke, militaire, maatschappelijke en technologische krachtenveld waarbinnen politieke en militaire actoren opereerden	2, 8
2. Het Nederlandse militair optreden uit het verleden kunnen relateren aan internationale ontwikkelingen op het gebied van militair denken en handelen op strategisch, operationeel en tactisch niveau.	3
3. Militaire operaties uit het verleden kunnen analyseren door de achterliggende besluitvorming te reconstrueren en vast te stellen welke overwegingen doorslaggevend zijn geweest.	6, 7
4. Zelfstandig aan de hand van een opgegeven probleem, c.q. historische casus naar literatuur zoeken en verschillende visies daaruit verwerken tot een mondelingen en schriftelijke presentatie, waarbij hoofd- en bijzaken worden onderscheiden en informatie wordt geordend in relatie tot de probleemstelling.	10, 11, 12
5. Diverse interpretaties uit de wetenschappelijke literatuur op hun merites kunnen beoordelen en zelfstandig een eigen visie op de casuïstiek kunnen ontwikkelen onderbouwd met bronnen en goede argumentatie.	10, 11, 12
6. Kennis, inzicht en oordelen over Nederlandse militair-historische casuïstiek in goed Nederlands mondeling en schriftelijk over kunnen brengen op een publiek bestaande uit vakgenoten en niet-vakgenoten.	13

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN	X	
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE		X

Korte cursusomschrijving

De cursus Nederlandse Militaire Geschiedenis (NMG) gaat dieper in op de karakteristieken van de moderne Nederlandse militaire geschiedenis, waarbij uitdrukkelijk ook de interactie tussen Nederland en de rest van de wereld aan de orde komt. Aansluiting vindt ook plaats met de cursus over Nederlands veiligheids- en defensiebeleid, waarin de nadruk meer ligt de politieke dimensie.

De vraag hoe een kleine, of middelgrote, staat omgaat met internationale trends in wapentechnologie, doctrine en inzet van het militaire machtsmiddel in bredere zin, vormt de rode draad in de cursus. De relatieve (on)macht van Nederland vormt een belangrijke constante die zich niettemin op verschillende wijzen manifesteerde in de relatie tussen politiek en krijgsmacht, en in strategische, operationele en tactische keuzes en het materieelbeleid. Didactisch ligt de nadruk op zelfstandige analyse van de belangrijkste thema's en keerpunten van de Nederlandse militaire geschiedenis van pakweg de afgelopen eeuw, aan de hand van representatieve cases. De studenten doen in werkcolleges verslag van hun bevindingen.

Werkvormen

De cursus start met een klein aantal inleidende hoorcolleges over de oorsprong, het karakter en de historische ontwikkeling van de Nederlandse staat en haar krijgsmacht. Vervolgens wordt een aantal complexe historische problemen / bronnen geïntroduceerd, waarin in werkcollegevorm nader zal worden ingegaan.

Aan de hand van deze problematieken gerelateerd aan Nederlands militaire handelen in de periode 1900-2010 zullen de cursisten een opdracht verstrekt krijgen, waarbij zowel het conceptuele niveau als de operationele praktijk aan de orde zullen komen. De docent zal literatuursuggesties doen, die door de studenten worden aangevuld, op basis waarvan in de werkcolleges gepresenteerd en gediscussieerd zal worden en op basis waarvan een individueel essay geschreven zal worden met als doel tot beter begrip te komen van de karakteristieken en ontwikkeling van de belangrijkste aspecten van de Nederlandse en internationale militaire geschiedenis van de afgelopen eeuw. De docent zal de exemplarische cases c.q. de historiografische problemen verstrekken en inleiden. Vervolgens zullen de cursisten zelfstandig historische bronteksten analyseren en zelfstandig bibliotheekonderzoek verrichten, om de relevante secundaire literatuur te vinden, die de bronteksten / cases in het juiste historisch perspectief plaatsen. Daarenboven dienen de cursisten de diverse (tegenstrijdige) visies op de gebeurtenissen te onderscheiden, en op waarde te (leren) schatten. Tevens wordt verwacht dat een eigen afgewogen interpretatie wordt ontwikkeld, voorzien van goede argumentatie en verwijzingen, in helder Nederlands, die zowel mondeling als schriftelijk zal moeten worden verdedigd.

Voor de exacte uitwerking van de historische casuïstiek en opdrachten wordt verwezen naar de studiewijzer, die bij aanvang van de cursus zal

worden verstrekt. Al met al domineren drie benaderingswijzen de cursus. De cursus is: a) bronnengestuurd van opzet, b) kent veel aandacht voor de historische context van de interpretaties van het verleden, en c) vereist van de cursisten beschrijvende analyses, in dienst van het ontwikkelen en verdedigen van een eigen gezichtspunt op het verleden..

Literatuur

- Literatuur op Moodle

Toetsing

De cursus NMG wordt op de volgende manier getoetst:

- Een eindpaper van 1 tot 3000 woorden (66% van eindcijfer).
- Mondelinge presentatie (33% van eindcijfer).

Relatie met onderzoek

De cursus sluit aan bij het onderzoeksprogramma DWPM en daarbij in het bijzonder het project Comparative Strategic Analysis.

13.1.2 Internationale Veiligheidsstudies II

Leids niveau:	300
Credits:	5 EC
Afkorting:	IVS II
Coördinator:	Dr. M. Rothman

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

	Eindter numme
7. Diepere en bredere kennis vergaren over verschillende concepten en theorieën van nationale en internationale veiligheid.	3
8. Recente ontwikkelingen op veiligheidsgebied kunnen verklaren aan de hand van theorievorming binnen de internationale betrekkingen en veiligheidsstudies.	8
9. Een oordeel te vormen over de toepassing van verschillende theorieën van nationale en internationale veiligheid op planning en beleid voor de nabije toekomst.	10
10. Het handelen van verschillende statelijke en niet-statelijke actoren in de internationale politiek toetsen aan relevante maatschappelijke en ethische kaders.	12
11. Zelfstandig gegevens verzamelen en interpreteren over een aspect van planning en beleid op het terrein van internationale veiligheid.	11
12. De gevonden gegevens en hun interpretatie mondeling en schriftelijk overbrengen op een publiek bestaande uit vakgenoten.	13

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN	X	
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE		X

Korte cursusomschrijving

In de cursus IVS-II bestuderen studenten een veranderende internationale veiligheidsomgeving en verhouden zich tot de opvattingen daarover. Zo wordt bijvoorbeeld de bewering bestudeerd dat de actuele context meer complex is en verhoogde risico's omvat, en wat de implicaties zijn voor de rol van de strijdkrachten en de inzet van inlichtingen- en veiligheidsdiensten. De cursus stimuleert studenten zelfstandig na te denken en ondersteunt dit met academische voorbereiding op en omgaan met onzekere en wisselende veiligheidsrisico's. IVS-II behandelt verschillende methoden en instrumenten om zelfstandig veiligheidsvraagstukken te bestuderen, zoals toekomstscenario's, trends en strategische beleidsopties van defensie op de middellange termijn. Vragen die centraal staan zijn onder meer:

welke toekomstige kansen en dreigingen worden voorzien in internationaal perspectief? In welke omgeving moet de krijgsmacht op middellange termijn functioneren? Moeten veiligheidsdiensten zich bezighouden met brede veiligheidsissues zoals water, klimaat, en armoede? Welke capaciteiten zijn nodig om adequaat te kunnen handelen?

Werkvormen

Deze cursus bestaat uit een reeks hoor- en werkcolleges. In de hoorcolleges zal de opgegeven literatuur worden behandeld en zal tevens ook worden ingegaan op de bredere context van de onderwerpen die voor dat college op het programma staan. De werkcolleges leggen de nadruk op de toepassing van de theorie op voorbeelden uit de empirie.

In de werkcolleges werken studenten samen aan één doorlopend project: het zelfstandig ontwerpen van een eenvoudig scenario, in lijn met de onderwerpen en kennisontwikkeling tijdens de hoorcolleges. Cadetten leren kritisch te kijken naar politieke discussies over veiligheidsvraagstukken door middel van onderzoek naar toekomstperspectieven voor de krijgsmacht op middellange termijn, vergelijkbaar met het rapport Toekomstverkenningen Defensie.

Studenten bereiden zich voor op de discussie in de werkcolleges door zelfstandig relevante artikelen te verzamelen en te lezen. Voorafgaand aan elk werkcollege bereidt een aantal cadetten een paper en presentatie voor over een deelaspect van de casus waarover vervolgens klassikaal gesproken wordt. Deze studenten fungeren als het ware als rapporteurs; ze vatten relevante academische literatuur samen en betrekken deze op de casus. Hun onderwerpskeuze wordt bepaald door de discussie in het voorafgaande werkcollege.

Literatuur

- Williams, Paul D. and Matt McDonald (ed.), *Security Studies: An Introduction* (3rd edition), London & New York: Routledge, 2018
- Aanvullende literatuur op Moodle

Toetsing

De cursus wordt op de volgende manier getoetst:

- Een tentamen over de literatuur en de collegestof (50% van eindcijfer).
- Een pointpaper van 800-1200 woorden (50% van eindcijfer).
- Een presentatie (O/V).

Relatie met onderzoek

De cursus sluit aan bij het onderzoeksprogramma Dynamics of War and Peacemaking en daarbij in het bijzonder het project Comparative Analysis.

13.1.3 Integratieproject (IPRO)

Leids niveau:	300
Credits:	5 EC
Afkorting:	IPRO
Coördinator:	Lkol. dr. Mirjam Grandia

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

	Eindte numme
1. vanuit een kritisch-neutrale onderzoekshouding zelfstandig bronnenmateriaal te verzamelen, bronnen kritisch te lezen en onderscheid te maken tussen relevant en niet relevant materiaal;	11
2. relevante theorieën en inzichten uit de betrokken vakgebieden (militair-operationele wetenschappen, internationale veiligheidsstudies, militair recht en militaire geschiedenis) toe te passen in een specifieke casus en hieruit conclusies te trekken;	10, 11,
3. aan de hand van de bestudeerde casus alleen en samen met andere studenten de voor Krijgswetenschappen relevante disciplines met elkaar in verband te brengen en te integreren;	14
4. haar of zijn kennis, inzicht, oordeel en visie aan derden over te brengen mede op basis van een bezoek aan het bestudeerde conflictgebied op een publiek bestaande uit vakgenoten en niet-vakgenoten, zowel mondeling als schriftelijk, in de vorm van presentaties en discussie in het Engels en een paper en discussies in het Nederlands.	13

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN		X
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE	X	

Korte cursusomschrijving

Het Integratieproject heeft twee doelen. Enerzijds wordt kennis opgedaan van een politiek-militair relevant onderwerp met betrekking tot een relevante case. Anderzijds wordt gewerkt aan het verbeteren van het academisch werk- en denkvermogen, zoals vastgelegd in de leerlijn academische vaardigheden. Het integratieproject is een vorm

van vakoverstijgend krijgskundig projectonderwijs dat gekenmerkt wordt door een interdisciplinair karakter, eigen onderzoek en een grote mate van zelfwerkzaamheid. In dit project gaat het om het doen van een zelfstandig, maar nog wel op afstand begeleid leeronderzoek als opmaat naar de bachelorscriptie. Het integratieproject wordt afgesloten met een bezoek aan de bestudeerde plekken zelf opdat het beter mogelijk is inzicht te krijgen in de lokale omstandigheden. Kortom, het gaat om het zelf verrichten van onderzoek, de confrontatie van voorbeelden uit de praktijk met wetenschappelijk-theoretische modellen, het presenteren en onderling vergelijken van de onderzoeksresultaten en de toetsing aan de omstandigheden ter plekke.

Werkvormen

Het project bestaat uit colleges, onderzoek, presentaties en een reis. De colleges worden gegeven ten behoeve van het “begrijpen” van het thema Midden-Oosten en de verdieping van thema’s als nationalisme als politieke factor, onderdrukking en emancipatie, militair optreden als onderdeel van hybrid warfare, verzoening en wederopbouw na conflict in het kader van de zogeheten geïntegreerde benadering. Werkcolleges dienen ertoe een goede basis te geven voor het te schrijven paper en de presentaties tijdens de reis. Het “toepassen” krijgt gestalte door de presentaties in het project, door te participeren in de discussies naar aanleiding van de gepresenteerde onderzoeksgegevens door een van de studenten of door te reflecteren op lezingen die op locatie worden gegeven door experts en op eigen onderzoeksbevindingen.

Literatuur

- Tekstboek afhankelijk van casus. In het geval van Israël / Palestijnse Gebieden is dat Ian Black, *Enemies and Neighbours; Arabs and Jews in Palestine and Israel 1917 – 2017*, Milton Keynes: Allen Lane 2017.
- Literatuur op Moodle

Toetsing

De cursus IPRO wordt op de volgende manier getoetst:

- Opstellen onderzoeksvorstel (formatief, geen cijfer)
- Presentatie (40 % van eindcijfer).
- Eindpaper van 3500 tot 4500 woorden (60 % van eindcijfer).

Relatie met onderzoek

De cursus sluit aan bij het onderzoeksprogramma Dynamics of War and Peace Making. Vanwege het multidisciplinaire karakter profiteert het vak IPRO van inzichten uit verschillende thema's, zoals Stabilization and Reconstruction, Engaging Violent Non-State Actors, Strategic Narratives, Comparative Strategic Analysis, etc.

13.1.4 Keuzevak

Om de student in de gelegenheid te stellen verdiepende kennis en inzichten te verkrijgen wordt in het derde studiejaar (9e Trimester) van de major krijgswetenschappen een aantal keuzevakken aangeboden waaruit de student er één kiest. Zie hiervoor hoofdstuk 14.

13.2 Cursussen in het 10e trimester

13.2.1 Nederlands Veiligheids- en Defensiebeleid

Leids niveau:	300
Credits:	6 EC
Afkorting:	NVDB
Coördinator:	prof. dr. Theo Brinkel

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

1. De studenten kunnen de hoofdlijnen van het Nederlandse veiligheids- en defensiebeleid in eigen woorder weergeven en verklaren
2. De studenten kunnen relevante theoretische invalshoeken benoemen en toepassen op het veiligheids- en defensiebeleid
3. De studenten kunnen analyseren welke factoren van invloed zijn op het NVDB
4. de studenten zijn in staat een beleidsstandpunt op het terrein van de nationale en internationale veiligheid te formuleren en zowel schriftelijk als mondeling uit te dragen

Portfolio CVN/CVE

- Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN
- Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE

Korte cursusomschrijving

De cursus NVDB richt zich op de totstandkoming en uitvoering van het Nederlandse (politieke) beleid op het gebied van (internationale) veiligheid en defensie. In deze cursus staat het *hedendaagse* veiligheids- en defensiebeleid centraal. De nadruk ligt op Nederland, waarbij overigens wel aandacht wordt gegeven aan relevante aspecten van de internationale context die op dat beleid van invloed zijn..

Het (Nederlandse) veiligheids- en defensiebeleid wordt geduid en geanalyseerd door het te plaatsen binnen, en te verklaren vanuit:

- ontwikkelingen in (het denken over) de veiligheidspolitieke situatie, nationaal en internationaal, in de afgelopen twee decennia;
- de wijze waarop internationale organisaties zoals de Verenigde Naties, de Europese Unie en de NAVO deze ontwikkelingen vertalen in beleid;
- de invloed van het binnenlandse politieke, bestuurlijke, economische en maatschappelijke krachtenveld;
- de visies en belangen van de ministeries van Buitenlandse Zaken (inclusief ontwikkelingssamenwerking) en Defensie.

Werkvormen

- Hoorcolleges;
- Werkcollege;
- Zelfstudie;
- Rollenspel.

Literatuur

- G.E. Breeman, W.J. van Noort, M.R. Rutgers (eds.), *De bestuurlijke kaart van Nederland; Het openbaar bestuur en zijn omgeving in nationaal en internationaal perspectief*, Bussum: Coutinho, 2016.
- Duco Hellema, *Nederland in de wereld; de buitenlandse politiek van Nederland*, (6de druk) Houten/Antwerpen: Unieboek/Het Spectrum, 2016
- Recente beleidsstukken en geselecteerde artikelen op moodle

Toetsing

De cursus NVDB wordt op de volgende manier getoetst:

- Deelname aan een simulatiespel in syndicaatsverband, dit telt voor 40% van het eindcijfer;
- het schrijven van een eindpaper (tussen de 2500 en 3000 woorden) dat telt voor 60% van het eindcijfer. Voor het eindpaper dient minimaal een 5.0 worden gescoord.

Relatie met onderzoek

De cursus sluit aan bij de Strategische Research Orientation (SRO) *The Dynamics of War and Peace-Making* (DWPM) en daarbij in het bijzonder het thema DWMP-5 *Comparative Strategic Analysis*

13.2.2 Methoden en Technieken van Onderzoek V

Leids niveau:	300
Credits:	4 EC
Afkorting:	MTO V
Coördinator:	Drs. S. Mengelberg

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

	Eindterm nummer:
1. een globaal vraagstuk of probleem kunnen uitwerken aan de hand van gerichte literatuur en probleemstructureringsmethoden, doel- en vraagstelling voor onderzoek kunnen formuleren, en een conceptueel model voor onderzoek kunnen opstellen;	10
2. belangrijke begrippen in het onderzoek kunnen operationaliseren, validiteits- en betrouwbaarheidscriteria kunnen onderscheiden en het eigen wetenschappelijk onderzoek daarop kunnen beoordelen;	11
3. soorten onderzoeksontwerp kunnen onderscheiden en daaruit een bewuste keuze voor het eigen onderzoek kunnen maken, keuze voor waarneming- en dataverzamelmingsmethoden kunnen beargumenteren en toepassen, en keuze voor data-analysemethoden kunnen beargumenteren en toepassen;	11
4. mondeling en schriftelijk kunnen rapporteren over de eigen onderzoeksopzet..	13

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN		X
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE		X

Korte cursusomschrijving

De studenten schrijven een individueel onderzoeksvoorstel. In een aantal bijeenkomsten met een kleine groep cursisten wordt daar de aanzet toe gegeven. In deze bijeenkomsten wordt aan de hand van een aantal concrete opdrachten van alle scriptieonderwerpen de voortgang gepresenteerd en besproken. Per bijeenkomst staan onderzoeksplannen centraal en wordt vanuit de werkgroep meegedacht over concrete invulling van de onderzoeksplannen van ieder lid van de groep.

De thema's van de bijeenkomsten zijn:

- probleemanalyse en doelstelling,
- formulering van vraagstellingen, concepten en onderzoeksontwerp,

- dataverzamelmethode, data-analyse, kwaliteitscriteria en rapportage.

Werkvormen

De cursus bestaat uit een aantal bijeenkomsten in werkgroepen van 5 tot 8 studenten, waarin gewerkt wordt aan het individuele onderzoeksvoorstel. De student werkt aan de hand van de stapsgewijze aanpak van de geplande bijeenkomsten het eigen voorstel uit en de medestudenten fungeren tijdens deze geplande bijeenkomsten voor elkaar als klankbord. Per bijeenkomst gaat de docent naar behoefte in op genoemde aspecten van het onderzoeksplan. Aan het eind van de bijeenkomsten zijn daarmee alle relevante aspecten voor het onderzoeksvoorstel besproken.

Per bijeenkomst vertelt elke student over zijn/haar voortgang. De anderen denken constructief mee. De docent leidt de discussie, beantwoordt vragen waar de cursisten niet uit komen, geeft adviezen en trekt conclusies over de voortgang. Het is de bedoeling dat de studenten van elkaar ideeën opdoen over de opzet en uitvoering van het eigen onderzoek. De docent is bij deze werkgroepbijeenkomsten vooral facilitator en bespreekt vooral methodologische criteria. Daarnaast dient de student zich vakinhoudelijk laten begeleiden door zijn scriptiebegeleider.

Het IOV komt tot stand in samenspraak tussen de student, de scriptiebegeleider en de methodologiedocent. De inhoudelijke aspecten dient te student tegenover zijn scriptiebegeleider te verantwoorden; de gekozen methodologie en theoretische inbedding tegenover de methodologiedocent.

Literatuur

- Scriptiehandleiding voor de studierichting krijgswetenschappen
- Verschuren en Doodewaard (2000), 'Het ontwerpen van onderzoek', Lemma, Utrecht
- Literatuur naar eigen keuze, gericht op verdere uitwerking en verdieping van het gekozen onderwerp.

Toetsing

De eindwaardering voor de cursus MTO-V komt tot stand door de waardering voor het individuele onderzoeksvoorstel door:

- de werkgroepbegeleider op de methodologische criteria voor 1/2,
- de eerste scriptiebegeleider voor de inhoudelijke omschrijving van het onderwerp voor 1/2.

Dit cijfer dient tenminste 55 punten te bedragen.

Het IOV is een eindpaper waaraan geen woordenlimiet is gesteld.

Relatie met onderzoek

13.2.3 Bachelorscriptie

Leids niveau:	400
Credits:	10 EC
Afkorting:	-
Coördinator:	Drs. S. Mengelberg

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

	Eindterm nummer:
1. een globaal vraagstuk of probleem kunnen uitwerken aan de hand van gerichte literatuur en probleemstructureringsmethoden, doel- en vraagstelling voor onderzoek kunnen formuleren, en een conceptueel model voor onderzoek kunnen opstellen;	10
2. belangrijke begrippen in het onderzoek kunnen operationaliseren, validiteits- en betrouwbaarheidscriteria kunnen onderscheiden en het eigen wetenschappelijk onderzoek daarop kunnen beoordelen;	11
3. soorten onderzoeksontwerp kunnen onderscheiden en daaruit een bewuste keuze voor het eigen onderzoek kunnen maken, keuze voor waarneming- en dataverzamelmethode kunnen beargumenteren en toepassen, en keuze voor data-analysemethoden kunnen beargumenteren en toepassen;	11
4. mondeling en schriftelijk kunnen rapporteren over de eigen onderzoeksopzet..	13

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN		X
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE		X

Korte cursusomschrijving

De student voert zelfstandig een onderzoek uit en doet daarvan verslag in een individueel eindpaper van 9000-11000 woorden. Ten behoeve van dit proces is een aparte scriptiehandleiding voor de studierichting Krijgswetenschappen uitgegeven.

Werkvormen

Individuele begeleiding door een scriptiebegeleider.

Literatuur

- Scriptiehandleiding voor de studierichting krijgswetenschappen
- Literatuur naar eigen keuze, gericht op verdere uitwerking en verdieping van het gekozen onderwerp.

Toetsing

De eindwaardering voor de bachelorscriptie komt tot stand door de waardering door:

- de begeleider voor 1/2,
- de tweede lezer voor 1/2.

De bachelorscriptie is een eindpaper van 9000 tot 11000 woorden.

Relatie met onderzoek

14 Hoofdstuk 14 - Minoren

Dit hoofdstuk geeft een beschrijving van de minoren die worden aangeboden in het studiejaar 2018-2019.

In het zesde trimester worden de studenten in de gelegenheid gesteld een minor naar keuze te volgen. Daarmee wordt inhoud gegeven aan de veertiende eindterm:

Een student die afstudeert als bachelor krijgswetenschappen is in staat:

14. zich te bekwamen in een ander vakgebied dan de krijgswetenschappen dan wel zich verder te verdiepen in een vakgebied binnen de krijgswetenschappen.

14.1 Minor Militair Recht

Coördinator: GLC vd Bosch

Binnen de Bachelor Krijgswetenschappen biedt de Faculteit Militaire Wetenschappen sinds het studiejaar 2007-2008 de minor Militair recht aan. Deze minor is primair bestemd voor militaire studenten van de Militair Wetenschappelijke Opleiding (van alle krijgsmachtdelen). Daarnaast staat de minor – in beperkte mate – open voor civiele studenten. De minor wordt verzorgd door docenten uit de vakgroep Krijgswetenschappen.

Militair recht is één van de kennisvelden die deel uitmaken van de multidisciplinaire opleiding krijgswetenschappen. Militair recht heeft een hybride karakter. Het is een op de militaire praktijk gerichte combinatie van rechtsgebieden, waaronder internationaal publiekrecht, staatsrecht, straf- en tuchtrecht en bestuursrecht. Het recht wordt binnen de krijgsmacht doorgaans door leken op juridisch gebied (commandanten) toegepast, daarbij ondersteund door juridisch geschoolde adviseurs (militair juristen). Deze 'leken' zijn wel steeds eindverantwoordelijk voor de uitvoering van het militaire recht. Daarom volgen aanstaande commandanten tijdens hun (wetenschappelijke) militaire opleiding militair-juridisch onderwijs.

Militair recht biedt het juridische kader voor militairen en militaire inzet. Het bestaat ruwweg uit drie componenten:

- de rechtsbases (grondslagen) voor militaire inzet;
- de rechtsregimes (regels) die op militaire inzet en militairen van toepassing zijn;
- delen van het recht die het functioneren van een krijgsmacht betreffen.

Deze componenten zijn terug te vinden in de vijf onderdelen (allen op Leids Niveau 300) van de minor Militair recht. Dit zijn in de eerste plaats twee nationaalrechtelijke vakken.

- In Militair bestuursrecht (MBR), 3 Ec, behandelen we onderwerpen die aan de organisatie van de krijgsmacht als overheidsinstrument zijn gerelateerd. Dit rechtsgebied bestaat uit een algemeen en een bijzonder deel. In het algemene deel gaat het om het (militaire) bestuursrecht in brede zin. Hierin behandelen we algemene begrippen uit het bestuursrecht die we op de militair toespitsen. Het bijzonder deel betreft de rechtspositie van de militair: het militaire ambtenarenrecht. Onderwerpen die, onder andere, behandeld zullen worden zijn: aanstelling, schorsing, ontslag en drugsbeleid.
- In Militair straf- en tuchtrecht (MST), 4 Ec, gaan we uitgebreid in op twee rechtsregimes waarmee de krijgsmacht haar interne discipline handhaaft (tuchtrecht) en waarmee de maatschappij ongewenst en disfunctioneel gedrag corrigeert (strafrecht). We behandelen allereerst de beginselen van het gewone strafrecht, gevolgd door de bijzonderheden van het militaire straf- en tuchtrecht. Daarbij wordt ook de rol van de Koninklijke Marechaussee en het Openbaar Ministerie besproken. We behandelen eveneens de toepassing van het strafrecht in het buitenland, waaronder operatiegebieden. Daarnaast wordt de (strafrechtelijke) toetsing van geweldgebruik besproken. In dat verband wordt ook een aantal aspecten van het oorlogsstrafrecht behandeld.

Verder zijn twee vakken geprogrammeerd die een directe samenhang hebben met de inzet van de krijgsmacht zowel nationaalrechtelijk als internationaalrechtelijk. Dat laatste betreft het internationaal-juridische raamwerk waarbinnen de krijgsmacht kan worden ingezet en de internationale rechtsregimes die van toepassing zijn op militaire operaties.

- In Rechtsbases en -regimes Militaire Operaties (RMO), 6 Ec, wordt allereerst gezien hoe de regering tot nationale of internationale inzet van de krijgsmacht komt. De parlementaire besluitvor-

mingsprocedures voor verschillende soorten internationale inzet worden geanalyseerd, crisisbeheersingsoperaties, zelfverdedigingsoperaties en geheime operaties. Vervolgens worden de drie grondslagen in het internationaal recht (rechtsbases) voor internationale militaire inzet gezien:

- o collectieve actie met autorisatie van de VN-Veiligheidsraad.
- o zelfverdediging;
- o Instemming van een gaststaat (consent)

Daarnaast wordt kort aandacht besteed aan de mogelijke rechtsbases voor nationale inzet zoals de Politiewet en Wet Veiligheidsregio's, waarbij ook de bijzondere positie van het Caribisch gebied aan de orde komt. Commandanten moeten de rechtsbasis voor hun bijdrage aan een operatie kunnen herleiden, beargumenteren en uitdragen.

Tevens behandelen we de rechtsregels die tijdens de uitvoering van een internationale missie van toepassing zijn of toegepast worden: het humanitair oorlogsrecht en de mensenrechten. Deze rechtsregimes geven de regels aan die bepalen (samen met ROE) hoe de commandant en zijn personeel uitvoering geven aan militaire operaties. Overschrijding of schending van deze rechtsregimes, oftewel disfunctioneel gedrag, kan leiden tot sancties via straf- en tuchtrecht of maatregelen via het militaire ambtenarenrecht.

- In Militair operationeel recht (MOR), 4 Ec, gaan we aan de slag met de verschillende instrumenten waarmee de krijgsmacht in staat is in het buitenland te opereren. Op de eerste plaats zijn dat de overeenkomsten die de ontplooiing of doorreis in andere landen mogelijk maken: Status of Forces Agreements (SOFA's) en Memoranda of Understanding (MOU's). In dat kader wordt ingegaan op de uitoefening van rechtsmacht en de afhandeling van claims. Tevens behandelen we Rules of Engagement (ROE), in het bijzonder de reikwijdte van geweldsbevoegdheden en de bevoegdheid tot detineren. Commandanten dienen gebruik te kunnen maken van deze instrumenten en de beperkingen of grenzen daarvan te kunnen onderkennen.

- Miniscriptie (MSMR), 3 Ec Om studenten beter voor te bereiden op het schrijven van de afsluitende scriptie in het volgende studiejaar, is met ingang van het studiejaar 2016-2017 de miniscriptie ingevoegd in de minor Militair recht. De overige onderdelen van de minor zullen waar mogelijk inspelen op de miniscriptie. Bij de aanvang van ieder vak zal aandacht worden besteed aan de miniscriptie en de mogelijkheden die het specifieke vak kan bieden als inspiratiebron voor een onderwerp voor de miniscriptie. De methodieken voor opzoeken, analyseren en beoordelen van de diverse rechtsbronnen bij deze vakken vormen een herhaling en verbreding van de kennis en vaardigheden die nodig zijn bij het schrijven van de miniscriptie.

Gezien de plaats binnen de minor Militair recht is het schrijven van de miniscriptie gericht op juridisch onderzoek en verslaglegging daarvan. Dat neemt niet weg dat de opzet en uitgangspunten voldoende breed zijn om ook als adequate voorbereiding te dienen op het schrijven van een scriptie buiten het juridisch vakgebied. Voor de goede orde: deelnemers aan de minor Militair recht zijn niet verplicht tot het schrijven van een juridische scriptie ter afsluiting van de bachelor Krijgswetenschappen.

Het curriculum van de minor Militair recht omvat zo de essentiële nationale en internationale onderdelen van het militair recht die betrekking hebben op het functioneren en de inzet van de krijgsmacht, van commandanten en leidinggevenden en van militairen sec.

De uiteindelijke doelstelling van de minor Militair recht is aanstaande officieren een academisch werk- en denkniveau in het domein van het militaire recht bij te brengen. Aangezien militair recht wordt toegepast in een dynamische omgeving, passen wij het curriculum continu aan de recente praktijk aan.

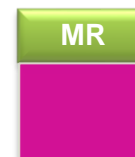
Aansluitende Masters

Op de combinatie (1) bachelor Krijgswetenschappen (2) minor Militair recht en (3) een juridische bachelor scriptie sluiten twee masters (60 ECTS) aan:

- International & European Law: Public International Law (CROHO code 60224) aan de Universiteit van Amsterdam; <www.uva.nl/onderwijs/master/masteropleidingen/nav/keys/fdr/item/public-international-law.html>;
- Public International Law (CROHO code 60856) aan de Universiteit van Utrecht; <www.uu.nl/masters/en/public-international-law>.

14.1.1 Militair Bestuursrecht

Leids niveau:	300
Credits:	3 EC
Afkorting:	MBR
Coördinator:	Lkol mr. A.J. Folwaj

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

	Eindterm nummer:
De student is in staat:	
1. de betekenis en hoofdlijnen van het algemene bestuursrecht te schetsen.	14
2. de opbouw van de Algemene wet bestuursrecht aan te geven en deze wet toe te passen.	14
3. de organisatie van het bestuur uiteen te zetten.	14
4. de bevoegdheden van het bestuur te benoemen.	4, 12, 14
5. de normen waaraan het bestuur zich dient te houden, te benoemen en te herkennen en toe te passen.	4, 12, 14
6. de mogelijkheden tot handhaving door het bestuur uiteen te zetten.	4, 9, 12, 14
7. de hoofdlijnen van de rechtsbescherming te schetsen, zowel in het algemeen als binnen Defensie.	4, 9, 12, 14
8. de gelaagdheid van de militair bestuursrechtelijke wet- en regelgeving aan te geven.	14
9. de militair bestuursrechtelijke wet- en regelgeving toe te passen.	4, 9, 12, 14
10. belangrijke bestuursrechtelijke begrippen te kunnen vertalen naar de militaire rechtspositie en consequenties daarvan aan te geven en te begrijpen.	4, 9, 12, 14
11. de plaats van jurisprudentie in het militaire rechtspositierecht te begrijpen en dit toe te kunnen passen op praktische juridische vragen.	4, 9, 12, 14

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN		X
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE		X

Korte cursusomschrijving

De cursus Militair Bestuursrecht bestaat uit twee gedeelten. Het eerste gedeelte wordt gevormd door het onderdeel algemeen bestuursrecht waarin de theoretische aspecten van dit rechtsgebied worden onderwezen. In het tweede gedeelte wordt het militair ambtenarenrecht behandeld waarin de in deel I opgedane kennis wordt toegepast op praktijksituaties binnen de militaire rechtspositie.

Het bestuursrecht heeft betrekking op het openbaar bestuur: de uitvoerende macht van de overheid. Wat het bestuursrecht regelt is samen te vatten in vijf aspecten:

- de organisatie van het bestuur;

- de bevoegdheden van het bestuur;
- de normen waaraan het bestuur zich dient te houden;
- de handhaving door het bestuur;
- de rechtsbescherming die burgers kunnen inroepen tegen beslissingen en handelingen van het bestuur, waarbij overigens ook de rechtsprekende macht een grote rol speelt.

Deze aspecten komen aan de orde tijdens de eerste vier (hoor)colleges. Tijdens deze colleges wordt zeer regelmatig de koppeling gelegd met de praktijk van het rechtspositierecht.

De volgende drie colleges maken de inhoud en de toepassing van het militaire ambtenarenrecht inzichtelijk waarbij een groot deel van de colleges wordt besteed aan een koppeling met de praktijk en de toekomstige rol van de officier die militaire bedrijfswetenschappen heeft gestudeerd, als adviseur van de commandant. In dit deel van de cursus wordt de militaire rechtspositie ten aanzien van onder meer de onderwerpen aanstelling, opleiding, functietoewijzing en bevordering en rechtspositionele maatregelen behandeld. Additioneel wordt ook aandacht besteed aan het Defensie drugsbeleid en de mogelijkheden van het bestuur om schade, welke door de werknemer is veroorzaakt, te verhalen. Het laatste college betreft een responsiecollege.

Werkvormen

De cursus bestaat uit acht (hoor)colleges die echter vanwege de interactieve opzet de uitstraling hebben van werkcolleges. Door de interactieve vorm waarbij de koppeling met de praktijk wordt gelegd, wordt van de student verwacht dat voorafgaand aan het college de desbetreffende stof in het geheel goed is bestudeerd. De colleges verlangen een actieve houding van de student.

Literatuur

- Prof. mr. drs. F.C.M.A. Michiels, Hoofdzaken van het Bestuursrecht, Wolters Kluwer, 8e druk, (2016).
- G.L. Coolen, G.F. Walgemoed en N. Hummel, Hoofdzaken van het militaire ambtenarenrecht, Wolters Kluwer, 7e druk (2016).
- Nederlandse Defensie Academie, Basiskennis Militair Bestuursrecht, studiehandleiding en reader 2018-2019.
- Wettenbundel Militair Recht van de Sectie Militair Recht NLDA.
- Eventueel extra digitaal beschikbaar gestelde literatuur.

Toetsing

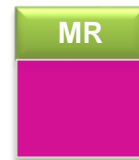
Schriftelijke eindtoets bestaande uit meerkeuze - en open vragen (weging 100%). De schriftelijke eindtoets is gekozen omdat hiermee de gestelde leerdoelen op effectieve wijze kunnen worden getoetst: de meerkeuze vragen stellen de docent in staat te toetsen in hoeverre de student kennisleerdoelen heeft bereikt en in hoeverre de student het systeem van de regelgeving heeft begrepen. De open vragen stellen de student in staat de opgedane kennis toe te passen op fictieve casus.

Relatie met onderzoek

De cursus sluit aan bij het onderzoeksprogramma Dynamics of War and Peacemaking

14.1.2 Militair Straf en Tuchtrect

Leids niveau:	300
Credits:	4 EC
Afkorting:	MST
Coördinator:	Maj mr. JJM van Hoek

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

Aan het einde van deze cursus:	Eindterm nummer:
1. kan de student de meest relevante beginselen, leerstukken en delicten van het commune (civiele) en militair strafrecht verklaren en toe lichten;	4, 9, 14
2. is de student in staat de student de meest relevante aspecten van het (militair) strafprocesrecht te verklaren en toe te lichten;	4, 14
3. is de student in staat de student de meest relevante aspecten van het oorlogsstrafrecht te verklaren en toe te lichten;	4, 14
4. is de student in staat de student de meest relevante aspecten van het militair tuchtrect te verklaren en toe te lichten;	4, 14
5. is de student in staat de student de meest relevante aspecten van het (militair) straf- en tuchtrect tijdens uitzending te benoemen en toe te lichten.	4, 14
6. kan de student de opgedane kennis toepassen op eenvoudige casuïstiek;	9, 14

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN		X
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE		X

Korte cursusomschrijving

Een commandant is verantwoordelijk voor de handhaving van de interne orde binnen zijn eenheid en wordt geacht de juiste maatregelen te kunnen treffen indien deze orde door zijn/haar manschappen wordt verstoord. Om op juiste wijze invulling te kunnen geven aan de verantwoordelijkheid is kennis van het militair straf- en tuchtrect vereist. In de cursus Militair Straf- en Tuchtrect (MST) wordt uitgebreid ingegaan op de werking van zowel het commune (civiele) straf- en strafprocesrecht als het aanvullende militair strafrecht en de wijze waarop deze rechtsstelsels de commandant raken in de uitoefening van zijn functie. Daarnaast wordt de toepassing van het (militair) strafrecht tijdens verblijf in het buitenland (oefening of inzet) besproken. In dat kader wordt ook aandacht besteed aan enkele aspecten van het oorlogsstrafrecht en de handelwijze (rapporteren, onderzoeken en toetsen) in geval van geweldgebruik. Tot slot wordt het militair tucht (proces)recht behandeld.

Werkvormen

De cursus MST bestaat uit een aantal hoorcolleges, een werkcollege en een facultatief responsiecollege gecombineerd met een bezoek aan de militaire kamer van de rechtbank Gelderland.

Literatuur

- Ch.J. Enschedé, *Beginnelsen van strafrecht*, 14e druk (Deventer, 2017), hierna te noemen Enschedé;
- G.L. Coolen, D. Ammeraal, J.J.M. van Hoek, *Militair straf- en tuchtrecht* (Deventer: Kluwer 2019, 7e druk);
- Studiehandleiding Militair straf- en tuchtrecht
- NLDA Wettenbundel van de Sectie Militair Recht NLDA

Toetsing

De toetsing van het vak bestaat uit een schriftelijk tentamen aan het eind van de cyclus, wegingspercentage 100%.

Relatie met onderzoek

De cursus sluit aan bij het onderzoeksprogramma Dynamics of War and Peacemaking.

14.1.3 Rechtsbases en –regimes Militaire Operaties

Leids niveau:	300
Credits:	6 EC
Afkorting:	RMO
Coördinator:	Lkol GLC van den Bosch

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

	Eindterm nummer:
1. Besluitvormingsprocessen die van toepassing zijn voor de uitvoering van militaire operaties, zowel in nationaal als in internationaal verband, vanuit juridisch perspectief kan uitleggen.	4
2. Internationaal juridische aspecten van het verkeer tussen staten en van het gebruik van militaire macht in dit verkeer (waaronder internationale rechtsbases (grondslagen) voor militaire inzet) kan verklaren en toelichten.	4
3. Internationale rechtsregimes (regels) die op (binnenlandse en buitenlandse) militaire inzet en militairen van toepassing zijn, kan verklaren en toelichten.	4
4. Juridische basisvaardigheden toe passen, zoals omgaan met wetten- en verdragsbundels, zoeken, lezen en begrijpen van Kamerstukken en daar waar nodig kunnen vertalen van jurisprudentie naar de praktijk.	9, 14
5. De bevoegdheden van het parlement uiteenzetten, en daar waar het bevoegdheden op het gebied van Defensie betreft, deze kunnen analyseren en evalueren.	9, 14
6. Het Toetsingskader 2014 uitleggen, analyseren, evalueren en toepassen op vorige, huidige en toekomstige uitzendingen ten behoeve van crisisbeheersingsoperaties.	9, 14
7. Gekozen strategieën toetsen aan de regels van het internationale recht; met name de rechtsbases.	9, 14
8. Statelijk en individueel geweldgebruik in verleden en heden toetsen aan vigerende juridische grondslagen en rechtsregimes, conclusies trekken over de validiteit en de juridische implicaties daarvan.	9, 14
9. kennis, inzicht, oordeel en visie over brengen op een publiek bestaande uit vakgenoten en niet-vakgenoten, zowel mondeling als schriftelijk, hoofdzakelijk in de Nederlandse taal in de vorm van presentaties, bijdrage in discussies, papers, werkstukken of referaten.	9

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN		X
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE		X

Korte cursusomschrijving

De cursus RMO bestaat uit drie delen.

Deel I: Besluitvorming militaire operaties. Dit deel geeft inzicht in de besluitvorming over militaire operaties binnen de Nederlandse parlementaire democratie.

Deel II: De internationale rechtsbases. In dit deel komt de geschiedenis en de werking van het huidige internationaal rechtelijke raamwerk voor het collectieve veiligheidssysteem aan bod. Centraal staan daarin het verbod van staten om met zijn gewapende strijdkrachten op te treden op het grondgebied van andere staten en de mogelijke uitzonderingen daarop.

Deel III: De rechtsregimes. In dit deel komen de rechtsregimes aan bod die van toepassing zijn op het moment dat een staat optreedt met zijn gewapende strijdkrachten; welke regimes gelden er dan, wat houden deze in en hoe moet hun onderlinge relatie worden gezien tijdens een gewapend conflict?

Werkvormen

In deze cyclus wordt veel verwacht van de zelfwerkzaamheid en onderzoekslust van de student. De colleges dienen als handleiding voor de te bestuderen stof. Geselecteerde onderdelen van de stof zullen in hoorcolleges worden uitgelegd en toegelicht. In het werkcollege zullen bestudeerde onderdelen door en met de studenten worden besproken en uitgewerkt.

De tien hoorcolleges dragen een ondersteunend karakter. Dit betekent dat van de student wordt verwacht dat hij zelfstandig de gehele leerstof doorneemt. Op de colleges zal niet de gehele leerstof aan bod komen, maar zal de aandacht worden gevestigd op enkele van belang zijnde onderwerpen. Tijdens het werkcollege wordt geoefend met praktijkvoorbeelden zoals VN mandaten om de theorie te verduidelijken. Vanwege actualiteiten kan aanvullend lesmateriaal worden uitgereikt tijdens het college. De docenten zullen hierbij aangeven of de stof tevens verplicht tentamenstof bevat. Eventuele wijzigingen op het onderwijsprogramma zullen door de docenten tijdens de les of op andere wijze worden meegedeeld.

Literatuur

- Wettenbundel NLDA
- Dinstein; War, aggression and Self-defence (6th edition),
- (zelf) op te zoeken literatuur dat per college is opgegeven Soms zal het nodig zijn deze zelfstandig te zoeken, bijvoorbeeld via internet of in de bibliotheek. Dit draagt bij aan het leerdoel juridische vaardigheden. Ook worden de bijhorende leerdoelen vermeld. De leerdoelen geven aan wat van de student aan kennis verwacht wordt na bestudering van de studiestof.
- Ducheine; Krijgsmacht, Geweldgebruik & terreurbestrijding;
- Pouw; International human rights law and the law of armed conflict in the context of counter insurgency (2013);

Toetsing

De toetsing van het vak RMO bestaat uit een schriftelijk tentamen aan het eind van de cyclus, wegingspercentage 100%.

Relatie met onderzoek

De cursus sluit aan bij het onderzoeksprogramma Dynamics of War and Peacemaking.

14.1.4 Militair Operationeel Recht

Leids niveau:	300
Credits:	4 EC
Afkorting:	MOR
Coördinator:	Maj mr. JJM van Hoek

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

	Eindterm nummer:
Aan het einde van deze cursus:	
1. kan de student het militair operationeel recht beschrijven en de plaats van de belangrijkste onderdelen hiervan duiden en met elkaar in verband brengen;	4, 9, 14
2. is de student in staat de verschillende soorten internationale overeenkomsten van elkaar te onderscheiden en de totstandkoming en toepassing van Memoranda of Understanding uit te leggen;	4, 14
3.	
4. kan de student de achtergronden van Status of Forces Agreements uiteenzetten en is hij in staat om over de belangrijkste onderdelen daarvan in een concrete casus een beredeneerd oordeel te geven;	4, 9, 14
5. kan de student vanuit de grondslagen voor een operatie de specifieke Rules of Engagement voor die operatie op hoofdlijnen beschrijven en verklaren en kan hij deze tevens toepassen in een concrete casus;	4, 9, 14
6. is de student in staat om vanuit de achtergronden van de regels voor geweldgebruik en detentie door militairen de totstandkoming en werking van Rules of Engagement te beschrijven en te verklaren. Tevens kan de student de met geweldsuitoefening en detentie gerelateerde documenten in verband brengen met de Rules of Engagement;	4, 9, 14
7. is de student in staat om een oordeel te geven over maritieme operaties in de verschillende maritieme zones;	4, 14
8.	
9. heeft de student inzicht in de juridische vragen waarmee een commandant in een militaire operatie wordt geconfronteerd en de ondersteunende en adviserende rol die de Legal Advisor daarin speelt	4,14
10. is de student in staat de internationale aansprakelijkheid van staten en internationale organisaties bij deelname aan militaire operaties uit te leggen en te beoordelen als ook de juridische verantwoordelijkheid van commandanten in relatie tot geweldgebruik;	4, 9, 14
11. kan de student kennis, inzicht, oordeel en visie overbrengen op een publiek bestaande uit vakgenoten en niet-vakgenoten in de Nederlandse	9

taal in de vorm van presentaties, bijdrage in discussies, papers werkstukken of referaten.

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN		X
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE		X

Korte cursusomschrijving

De cursus Militair Operationeel Recht richt zich op de juridische aspecten van militaire operaties en biedt kennis en inzicht in een aantal specifieke onderdelen daarvan. In het bijzonder zullen internationale overeenkomsten, Status of Forces, Rules of Engagement, aansprakelijkheid en juridische aspecten van maritieme operaties ontwikkelingen worden behandeld.

Werkvormen

MOR wordt gegeven in de vorm van hoorcolleges waarin elementen van een werkcollege zijn verwerkt. Van de student wordt verwacht dat hij zich zelfstandig en actief op colleges voorbereidt.

Literatuur

- J. Voetelink, *Militair operationeel recht* (Oisterwijk: Wolf 2013);
- Studiehandleiding Militair Operationeel Recht;
- Wettenbundel Militair recht;
- Aanvullende literatuur verstrekt nav colleges.

Toetsing

De toetsing van het vak bestaat uit een schriftelijk tentamen aan het eind van de cyclus, wegingspercentage 100%.

Relatie met onderzoek

De cursus sluit aan bij het onderzoeksprogramma Dynamics of War and Peacemaking

14.1.5 Mini-Scriptie Militair Recht

Leids niveau:	300
Credits:	3 EC
Afkorting:	MSMR
Coördinator:	mr. J.C. van den Boogaard

MR

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

	Eindterm nummer:
Aan het einde van deze cursus:	
1. kan de student een globaal juridisch vraagstuk of probleem uitwerken aan de hand van gericht gezochte literatuur en probleemstructureringsmethoden;	13, 14
2. is de student in staat doel- en vraagstelling voor onderzoek formuleren;	13, 14
3. kan de student een conceptueel model voor onderzoek opstellen;	13, 14
4. kan de student belangrijke begrippen in het onderzoek operationaliseren;	13, 14
5. kan de student validiteits- en betrouwbaarheidscriteria onderscheiden en het eigen wetenschappelijk onderzoek daarop beoordelen;	13, 14
6. is de student in staat schriftelijk te rapporteren over de eigen onderzoeksopzet	13, 14

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN		X
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE		X

Korte cursusomschrijving

Het schrijven van de minscriptie is een stap in het leerproces van paper naar scriptie met als mogelijk incentive dat het onderzoek gedaan voor de minscriptie een bron, of mogelijk zelfs een eerste aanzet, voor de afsluitende bachelorscriptie kan opleveren. In dit onderdeel van de minor Militair recht doet de student zelfstandig juridisch onderzoek en legt het resultaat vast in een minscriptie van tussen de 5000 en 6000 woorden (dat is inclusief titelpagina, inhoudsopgave, voetnoten en bibliografie, maar exclusief eventuele bijlagen).

Werkvormen

Een hoorcollege en twee werkcolleges gevolgd door onderzoek deels onder begeleiding van een van de docenten.

Literatuur

- Leidraad voor juridische auteurs. Voetnoten, bronvermeldingen, literatuurlijsten en afkortingen in Nederlandstalige publicaties, Kluwer 2016
<<https://www.wolterskluwer.nl/documents/204355/736120/Leidraad+voor+juridische+auteurs+2016/70cf5e8a-38c7-4156-a9eb-36a261c0e24c>>;
- Scriptiehandleiding voor de studierichting Krijgswetenschappen;
- Verschuren en Doodewaard 'Het ontwerpen van onderzoek' (editie gebruikt in MTO), Lemma, Utrecht;
- Literatuur naar eigen keuze, gericht op verdere uitwerking en verdieping van het gekozen onderwerp (w.o. literatuur uit de vakken binnen de minor Militair Recht).

Toetsing

De toetsing van het vak bestaat uit:

- Miniscriptie: 1/1
- Reflectie: v/o

De miniscriptie is een eindpaper van 5000 tot 6000 woorden.

Relatie met onderzoek

- De cursus sluit aan bij het onderzoeksprogramma Dynamics of War and Peacemaking en helpt de studenten bij het opdoen van studievaardigheden ten behoeve van de scriptie.

14.2 Minor Info@War

Deze minor geeft de student het inzicht in hoe Nederland machtsinstrumenten in kan zetten om zijn belangen via de informatie-omgeving te bevorderen en zijn eigen belangen in dat landschap te beschermen. Het betreft onder meer het definiëren van vitale belangen, begrijpen hoe deze beschermd en bevorderd kunnen worden.

Understanding (inzicht en vooruitzicht) is de resultante van het inlichtingenproces (**intelligence**). Besluitvorming volgt na understanding en leidt enerzijds tot activiteiten waarmee belangen bevorderd worden en anderzijds tot beleid dat die belangen beschermt.

Manoeuvreren in de informatieomgeving is een van de activiteiten waarmee Nederland belangen nastreeft. De omgeving wordt geschetst, en de mogelijkheden worden aan de hand van theorie (plus doctrine en historie) in syndicaten zelf ontwikkeld.

Bescherming van vitale belangen volgt het proces van risicoanalyse en het formuleren van beleid. Aan de hand van theorie detecteren syndicaten kwetsbare terreinen in Nederland.

Opbouw

De minor bestaat uit vier delen. Drie van de vier onderdelen zijn ook beschikbaar als keuzevak van 5 EC (Leids niveau 300).

1a. Inleiding (2EC) Inleiding & Integratie Info@War (III@W) 5 EC*	2. Intelligence & understanding in War & Peace (I&U) 5 EC (tevens keuzevak)	1b. Integretie (3EC) Inleiding & Integratie Info@War (III@W) 5 EC*
	3. Manoeuvreren in de informatieomgeving (MIO) 5 EC (tevens keuzevak)	
	4. Bescherming van vitale belangen (BVB) 5 EC (tevens keuzevak)	
Max 2 weken	8 weken	Resterend en examenperiode

In het inleidende deel van Inleiding & Integratie Info@War (II@W) zal de samenhang tussen de verschillende onderdelen worden gepresenteerd. Die gaat aan de andere vakken (2-4) vooraf. In het het integratiedeel van Inleiding & Integratie Info@War komen de inzichten uit de overige delen samen; dit mondt uit in een geïntegreerde analyse (in syndicaatsverband).

14.2.1 Inleiding & Integratie Info@War

Leids niveau: 300

Credits: 5 EC

Afkorting: I&I

Coördinator: P.A.L. Ducheine

I@W

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

	Eindterm nummer:
1. relevante gegevens verzamelen en interpreteren voor de analyse van krijgswetenschappelijke historische en contemporaine casuïstiek, alsmede daarvoor relevante methoden en technieken van onderzoek toepassen	11
2. kennis, inzicht, oordeel en visie mondeling overbrengen op een publiek bestaande uit vakgenoten en niet-vakgenoten, zowel in de Nederlandse als in de Engelse taal, in de vorm van presentaties en bijdragen in groepsdiscussies	13
3. zich te bekwamen in een ander vakgebied dan de pure krijgswetenschappen (internationale veiligheidsstudies, militair recht, militaire geschiedenis en strategie, militair operationele wetenschappen)	14

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN	X	
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE	X	

Korte cursusomschrijving

Dit vak geeft de student inzicht in hoe Nederland machtsinstrumenten in kan zetten om zijn belangen via de informatie-omgeving te bevorderen en zijn eigen belangen in dat landschap te beschermen. Het betreft onder meer het definiëren van vitale belangen, begrijpen hoe deze beschermd en bevorderd kunnen worden, understanding creëren en besluitvorming doorlopen om daadwerkelijk een concept op te stellen om te manoeuvreren en te beschermen. Dit vak beoogt verschillende strategische en operationele perspectieven op activiteiten in de informatieomgeving te presenteren om een bijdrage te leveren aan het behalen van de eindtermen.

Werkvormen

Het eerste introductie deel (eerste twee weken) wordt in zes hoorcolleges het stramien uiteengezet van de minor, via de thema's: nationale veiligheid, strategie, informatieomgeving, understanding en besluitvorming,

manoeuering, en bescherming. Hiervoor is minimale leeslast berekend zodat de hoorcolleges elkaar in hoog tempo opvolgen.

Het tweede integratie deel (dat zich uitstrekt over de gehele periode met een zwaartepunt naar het eind) bevat een groepsopdracht voor drie personen waarin de deelonderwerpen uit MIO, BVB en I&U geïntegreerd worden. Dit resulteert in een groepsopdracht van 10.000 woorden waarbij een presentatie verzorgd wordt in de tentamenweek.

Literatuur

- H.G. Brauch, Concepts of Security Threats, Challenges, Vulnerabilities and Risks, in Coping with Global Environmental Change, Disasters and Security, Springer-Verlag Berlin Heidelberg, 2011.
- Theo Brinkel, The Resilient Mind-Set and Deterrence, NL Arms 2017.
- Beatrice Heuser, 'What is strategy?', in Beatrice Heuser, The Evolution of Strategy, Cambridge University Press, Cambridge, 2010.
- Aanvullende literatuur op Moodle

Toetsing

De cursus wordt op de volgende manier getoetst:

- Presenteren van een case (20% van het eindcijfer)
- Schrijven syndicaatspaper van 1 tot 10.000 woorden in groepen van drie a vier personen (80% van het eindcijfer).

Relatie met onderzoek

Deze cursus sluit aan bij de SRO "*Cyber Security and Cyber Operations*".

14.2.2 Manoevreren in de Informatieomgeving

Leids niveau:	300
Credits:	5 EC
Afkorting:	MIO
Coördinator:	K.L. Arnold

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

	Eindterm nummer:
1. Relevante gegevens verzamelen en interpreteren voor de analyse van krijgswetenschappelijke historische en contemporaine casuïstiek, alsmede daarvoor relevante methoden en technieken van onderzoek toepassen	11
2. kennis, inzicht, oordeel en visie mondeling overbrengen op een publiek bestaande uit vakgenoten en niet-vakgenoten, zowel in de Nederlandse als in de Engelse taal, in de vorm van presentaties en bijdragen in groepsdiscussies	13
3. zich te bekwamen in een ander vakgebied dan de pure krijgswetenschappen (internationale veiligheidsstudies, militair recht, militaire geschiedenis en strategie, militair operationele wetenschappen)	14

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN	X	
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE	X	

Korte cursusomschrijving

Het vak manoevreren in de informatieomgeving (MIO) focust zich op hedendaagse manieren van gedragsbeïnvloeding binnen militaire operaties en de academische discussies omtrent information warfare en/of information operations. In plaats van de traditionele focus op de fysieke dimensie, gekenmerkt door de fysieke inzet van militair personeel en materieel ten behoeve van beïnvloeding, beziet MIO militair optreden in een bredere context. Naast de fysieke dimensie gaat MIO in op militaire effecten in de virtuele en cognitieve dimensie van de informatieomgeving (of het informatie-domein). In MIO worden de dynamieken van de fysieke, virtuele en cognitieve dimensie toegelicht. MIO gaat onder andere in op: beïnvloeding tussen personen (bijvoorbeeld via psychologische operaties, deceptie en misleiding), nieuwe manieren voor beïnvloeding via cyberspace en het Internet (via cyber operaties, social-media en andere digitale middelen) en psychologische processen die bijdragen aan effectiviteit van beïnvloeding. Hiermee biedt MIO de cursist handvatten om de militaire relevantie van contemporaine ontwikkelingen te duiden (bijvoorbeeld cyber warfare, hybrid warfare, fake news, misleiding, deceptie, hacks, hoaxes etc.).

Werkvormen

MIO bestaat uit een reeks hoor- en werkcolleges (HC en WC). In HC1-4 worden de dynamieken van de dimensies uitgelegd aan de hand van de opgegeven literatuur. In HC/WC5-10 zal ingegaan worden op informatie-activiteiten in de dimensies aan de hand van drie cases: (1) low-tech middelen (o.a. SEO en social media) (2) beeldmanipulatie als middel (o.a. video en foto) en (3) hybrid warfare (o.a. deceptie en misleiding). Door het aanbieden van een verdieping op de verschillende dimensies en met cases te illustreren hoe effecten in het informatielandschap gegenereerd kunnen worden zal de cursist in staat zijn om zelf te kunnen beredeneren hoe activiteiten in de informatieomgeving bij kunnen dragen aan militair optreden.

Literatuur

- Andrew Jones en Gerald L. Kovacich, *Global Information Warfare: The New Digital Battlefield*, 2nd ed., London: CRC Press, 2016.
- David Betz, *Carnage & Connectivity: Landmarks in the Decline of Conventional Military Power*, London: Hurst & Company, 2015.
- Aanvullende literatuur op Moodle.

Toetsing

De cursus wordt op de volgende manier getoetst:

- Presenteren van een case (25% van het eindcijfer)
- Schrijven individueel eindpaper van 1 tot 5.000 woorden (75% van het eindcijfer).

Relatie met onderzoek

Deze cursus sluit aan bij de SRO "*Cyber Security and Cyber Operations*".

14.2.3 Bescherming van Vitale Belangen

Leids niveau:	300
Credits:	5 EC
Afkorting:	BVB
Coördinator:	P. Pijpers

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

	Eindterm nummer:
1. relevante gegevens verzamelen en interpreteren voor de analyse van krijgswetenschappelijke historische en contemporaine casuïstiek, alsmede daarvoor relevante methoden en technieken van onderzoek toepassen	11
2. kennis, inzicht, oordeel en visie mondeling overbrengen op een publiek bestaande uit vakgenoten en niet-vakgenoten, zowel in de Nederlandse als in de Engelse taal, in de vorm van presentaties en bijdragen in groepsdiscussies	13
3. zich te bekwamen in een ander vakgebied dan de pure krijgswetenschappen (internationale veiligheidsstudies, militair recht, militaire geschiedenis en strategie, militair operationele wetenschappen)	14

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN	X	
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE	X	

Korte cursusomschrijving

Het vak bescherming van vitale belangen (BVB) focust zich op de bescherming van vitale belangen tegen hedendaagse manieren van beïnvloeding. In plaats van de traditionele focus op bescherming in de fysieke dimensie, gekenmerkt door bescherming van fysieke grenzen, beziet BVB bescherming breder. Naast de fysieke dimensie gaat BVB ook in op bescherming in de virtuele en cognitieve dimensie van de informatieomgeving (of het informatiedomein). BVB gaat onder andere in op: maatschappelijke weerbaarheid (of resilience), contraterrorisme, cybersecurity, informatiebeveiliging en counteren van hybrid warfare.

Werkvormen

BVB bestaat uit een reeks hoor- en werkcolleges (HC en WC). De cursisten bestuderen eerst het hoe, wat, wie en waarom van de Strategie Nationale Veiligheid ter bescherming van de nationale belangen. Daarna wordt er een theoretisch framework voor risico en dreigingsanalyse aangeboden dat

ondersteuning biedt bij het begrijpen, analyseren en bedenken van beschermingsstrategieën. Daarna worden strategieën, tactieken en mogelijkheden besproken voor defensieve activiteiten in de drie dimensies van het informatielandschap: de cognitieve, fysieke en/of virtuele laag. Met de opgedane kennis worden de mogelijkheden bestudeerd om dreigingen in het informatielandschap te herkennen en beschermingsstrategieën te ontwikkelen. Ten slotte wordt het totaal aan opgedane kennis gebruikt voor het analyseren van de sterktes en zwaktes van de huidige beschermingsstrategieën en hoe die (eventuele) gevonden zwaktes kunnen worden uitgebuit en/of voorkomen.

Literatuur

- Brauch H.G., Concepts of Security Threats, Challenges, Vulnerabilities and Risks, in Coping with Global Environmental Change, Disasters and Security, Springer-Verlag Berlin Heidelberg, 2011.
- Aanvullende literatuur op Moodle

Toetsing

De cursus wordt op de volgende manier getoetst:

- Presenteren van een case (25% van het eindcijfer)
- Schrijven paper van 1 tot 5000 woorden (75% van het eindcijfer).

Relatie met onderzoek

Deze cursus sluit aan bij de SRO "*Cyber Security and Cyber Operations*".

14.3 Intelligence & Understanding in War and Peace

Leids niveau: 300

Credits: 5 EC

Afkorting: IWP

Coördinator: Dr. P. de Werd

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

	Eindterm nummer:
1. Relevante gegevens verzamelen en interpreteren voor de analyse van krijgswetenschappelijke historische en contemporaine casuïstiek, alsmede daarvoor relevante methoden en technieken van onderzoek toepassen	11
2. kennis, inzicht, oordeel en visie mondeling overbrengen op een publiek bestaande uit vakgenoten en niet-vakgenoten, zowel in de Nederlandse als in de Engelse taal, in de vorm van presentaties en bijdragen in groepsdiscussies	13
3. zich te bekwamen in een ander vakgebied dan de pure krijgswetenschappen (internationale veiligheidsstudies, militair recht, militaire geschiedenis en strategie, militair operationele wetenschappen)	14

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN	X	
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE	X	

Korte cursusomschrijving

Intelligence is tegenwoordig niet meer weg te denken uit het militair bedrijf. Het ondersteunt niet alleen besluitvorming, maar is steeds vaker ook in the lead. Door militaire commandanten wordt de noodzaak benadrukt om door 'fog of war' heen te kijken. Want door deze figuurlijke nevelen wordt het militair vermogen, de verplaatsingen en de bedoelingen van tegenstanders verborgen. Ook bij het tegengaan van complexe dreigingen, zoals terrorisme of beïnvloedingsoperaties in het informatiedomein, neemt intelligence een centrale plaats in. Intelligence kan worden gezien als de som van betrouwbare gegevens die ter beschikking komen, maar ook als hét middel van de militaire commandant of beleidsmaker om met eigen 'ogen

en oren' de door hem gewenste informatie te verzamelen. Militaire operaties in missiegebieden zijn verweven met inlichtingen- en veiligheidsoperaties in het thuisland. Dit maakt militairen niet enkel consument van intelligence maar ook sensor en producent, zowel voor zichzelf als andere (inter)nationale veiligheidspartners.

Het is om begrijpelijke redenen vaak moeilijk informatie over actuele inlichtingenoperaties te vergaren. Toch is inmiddels veel bekend over operaties die in de afgelopen eeuw door ondermeer inlichtingen- en veiligheidsdiensten zijn uitgevoerd. De cursus biedt verheldering op deze geheime praktijken. We werpen we een blik achter de schermen van belangrijke historische gebeurtenissen en de dagelijkse gang van zaken rondom de militaire inlichtingenwereld. We bestrijken daarbij de late 20e en de vroege 21e eeuw, maar steeds met onze blik gericht op het heden en de toekomst. Zo ontstaat een scherper beeld van intelligence en de rol van geheime diensten in de nationale en internationale militaire context.

Werkvormen

De 10 hoor- en tevens werkcolleges beslaan telkens drie lesuren. Per college bestuderen de studenten de opgegeven, verplichte Nederlandstalige en Engelstalige literatuur en gaan zij hierover, onder begeleiding van de docent, met elkaar in discussie, mede naar aanleiding van een presentatie van één van hen over een zelfstandig onderzochte (militair-)historische casus. Daarnaast maken studenten kennis met geheime praktijken aan de hand van een praktische groepsopdracht.

Literatuur

- De Graaff, BGJ, *Data en Dreiging, stap in de wereld van intelligence* (Amsterdam, Boom 2019)
- Aanvullende literatuur volgt op Moodle.

Toetsing

De toetsing bestaat uit een schriftelijk tentamen over de verplichte literatuur (75%) en een individuele presentatie van een casus in de colleges (25%). Actieve participatie van studenten tijdens werkcolleges wordt meegewogen in het cijfer voor de presentatie.

Relatie met onderzoek

Deze cursus sluit aan bij de SRO "*Dynamics of War and Peacemaking*" en daarbij in het bijzonder bij het krijgswetenschappelijke onderzoek van de sectie Inlichtingen en Veiligheid naar de plaats van *Intelligence* in de geschiedenis van de internationale betrekkingen en oorlogvoering.

14.4 Minor MBW

De cursist volgt vakken uit het onderwijsprogramma van de studie MBW. Dit zijn: HRM, SEF, KPR en IOS. Daarnaast volgt de student een keuzevak uit het aanbod van MBW. De keuze is uit: CTF, K&M of V&O.

14.4.1 Human Resource Management 1

Leids niveau:	200
Credits:	4 EC
Afkorting:	HRM 1
Coördinator:	Dr. T.P. op den Buijs

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

	Eindterm nummer:
De student moet:	
1. de ontwikkeling van personeelsmanagement/HRM in de tijd kunnen schetsen.	14
2. strategische (personeelsbeleid)beslissingen kunnen analyseren, verklaren en interpreteren op basis van context factoren.	14
3. in eigen woorden de deelaspecten van HRM kunnen beschrijven en kunnen vertalen naar de specifieke defensiesituatie (in-, door- en uitstroommodel).	14
4. in eigen woorden uit kunnen leggen op welke wijze psychologische en sociologische processen van invloed kunnen zijn op de deelaspecten van HRM.	13, 14
5. vaardig zijn in het inzien van, en omgaan met vraagstukken die ontstaan als gevolg van wijzigingen in het personeelsbeleid van defensie.	14
6. in staat zijn om de relatie te leggen tussen personeelsontwikkeling en functioneringsgesprekken en vaardig zijn in het houden van een functioneringsgesprek.	14
7. inzicht hebben in de relatie tussen kwaliteit van de arbeid, de instrumenten ten behoeve van de commandant en het Nieuwe Werken.	14
8. kennis hebben van de geschiedenis van medezeggenschap en in staat om een relatie te leggen tussen organisatiebelang en medewerkerparticipatie.	14
9. kennis hebben van de zorgorganisatie van defensie.	14
10. inzicht hebben in gender als ordenend principe bij HRM.	14
11. vraagstellingen kunnen formuleren die een zinvolle relatie leggen tussen theorie en militaire praktijk.	10, 14
12. de vraagstelling, de daarbij uitgevoerde analyses en conclusies op een heldere en juiste manier op schrift kunnen structureren en communiceren.	13

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN		X
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE		X

Korte cursusomschrijving

In vorige cursussen is ruim aandacht besteed aan bedrijfsstrategie en strategische keuzes. Hierbij is soms zijdelings de relatie gelegd naar de consequenties van de keuzes in de richting van het personeel. Dat personeel is een van de belangrijkste “assets” van een organisatie. Dit geldt zeker voor een krijgsmachtorganisatie, waar militairen onder moeilijke omstandigheden hun taken moeten uitvoeren. De cursus HRM beoogt aankomend leidinggevenden kennis en inzicht te geven met betrekking tot het aansturen van personeel. Hierbij wordt uitgegaan van het gegeven dat commandanten en lijnmanagers de zorg voor hun personeel in hun takenpakket hebben. Personeelsfunctionarissen vervullen hierbij een ondersteunende en adviserende rol. Aan de hand van de verschillende HRM-instrumenten (zoals werving, selectie, begeleiding, beoordeling, beloning, ontwikkeling en zorg) zal inzicht worden verkregen in de personele problematiek van een organisatie. Hierbij zal de bijzondere situatie van Defensie en haar personeel nadrukkelijk worden belicht. De overgang naar het flexibel personeelssysteem (FPS) zal aan de orde komen. Essentieel bij HRM is dat er een goed beeld wordt gevormd van medewerkers. Eén van de manieren om meer zicht te krijgen op het dagelijks denken en doen van mensen in hun interactie met de medemens biedt het vakgebied van de cognitieve sociale psychologie. Theoretische fundamenteën over het menselijk gedrag die een rol spelen bij bijvoorbeeld ‘beoordelen en belonen’ (o.a. waarneming, attributie, stereotypering en groepsprocessen) zijn in de literatuur opgenomen.

Werkvormen

In de werkcolleges zal door middel van een activerende werkvorm worden ingegaan op de specifieke defensiesituatie, dan wel nadere uitleg worden gegeven aan de vooraf bestudeerde literatuur. Hierbij wordt gestreefd naar een grote zelfwerkzaamheid op het gebied van bestudering en eigen maken van de stof. Daarnaast zal in een aantal gastcolleges door een deskundige uit het defensiewerkveld inzicht worden verschaft in de bedrijfspraktijk van Defensie. Ter voorbereiding van de bijeenkomsten dient de voorgeschreven literatuur te worden bestudeerd.

Literatuur

- Hoofdstukken uit Boselie, P. (2014). Strategic human resource management. A balanced approach. London: McGraw-Hill

- Moodle (met aanvullende theorie en defensie gerelateerde te bestuderen literatuur, achtergrondinformatie en naslagwerk)

Toetsing

De eindbeoordeling wordt gebaseerd op een schriftelijk (open vragen) tentamen over de literatuur (80%) en een schrijfofdracht in syndicaten van maximaal 3 personen (20%).

Het tentamen is gebaseerd op het kunnen beschrijven en vertalen van HRM-onderwerpen naar de militaire praktijk. Beargumentatie en een kritische reflectie staan daarbij centraal.

Het onderwerp voor de schrijfofdracht kan worden afgeleid uit de literatuur en de in de werkcolleges behandelde stof. De schrijfofdracht is gebaseerd op het kunnen beschrijven van een probleemstelling in de militaire praktijk met betrekking tot een HRM-onderwerp en dit op een beperkte wijze kunnen onderzoeken en analyseren (middels kennistoepassing).

Beide onderdelen dienen afzonderlijk met minimaal het cijfer 5,0 te worden afgerond. Het eindcijfer moet minimaal 5,5 zijn. Bij de werkcolleges wordt een actieve participatie van de studenten verwacht.

Relatie met MBW onderzoek

In de cursus worden relaties gelegd met actueel onderzoek dat wordt uitgevoerd door de capaciteitsgroep MBW.

14.4.2 Structuur en Flexibiliteit

Leids niveau:	200
Credits:	4 EC
Afkorting:	SEF
Coördinator:	Dr. E.J. de Waard

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

	Eindterm nummer:
De student:	
1. kan op basis van Mintzbergs theorie de typische structuurkenmerken van traditionele krijgsmachten noemen en verklaren, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen de categorieën (1) individuele posities ontwerpen, (2) de superstructuur ontwerpen, (3) de superstructuur inrichten en (4) decentralisatie.	14
2. kan de contingentiefactoren, die Mintzberg onderkent, koppelen aan de oorzaak van het organisatieveranderingsproces dat McChrystal beschrijft in zijn boek.	14
3. kan de basisconfiguraties van Mintzberg relateren aan de organisatieveranderingsproces dat McChrystal bespreekt in zijn boek.	14
4. kan wetenschappelijke literatuurbronnen, zowel Engels- als Nederlandstalig, met betrekking tot deze cursus lezen, logisch structureren en terugbrengen tot de relevante kernelementen.	10
5. Is in staat om in syndicaatsverband tijdig een toereikend en samenhangend eindwerkstuk te schrijven.	13

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN		X
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE	X	

Korte cursusomschrijving

SEF heeft een tweeledige doelstelling. Enerzijds beoogt het vak relevante organisatiekundige ontwerpprincipes te koppelen aan typische structuurkenmerken van traditionele krijgsmachten, zoals hiërarchie gedragsformalisatie en functionele concentratie. Anderzijds, poogt het vak het veranderingsproces dat Westerse krijgsmachten hebben ingezet na het einde van de Koude Oorlog organisatiekundig te duiden.

Werkvormen

Het vak is opgehangen aan een rode draad opdracht: Mintzberg versus McChrystal, waarin op basis van gerichte vragen de organisatieverandering, beschreven door McChrystal, wordt gekoppeld aan de theorie van Mintzberg. Middels individuele en syndicaatsopdrachten wordt de overkoepelende rode draad opdracht uitgewerkt. Tevens bieden plenaire hoorcolleges de theoretische verdieping die benodigd is voor het uitwerken van de rode draad opdracht.

Literatuur

- Mintzberg, H. (2013). *Organisatiestructuren*. Amsterdam: Pearson Benelux.
- McChrystal, S. (2015). *Team of Teams; New Rules of Engagement for a Complex World*. Random House: Penguin.

Toetsing

- Rode draad-eindwerkstuk (100%)
- Schriftelijk opdracht CVE (voldoende/onvoldoende)

Relatie met MBW onderzoek

SEF verschaft basiskennis, die als rode draad terugkomt in tal van MBW onderzoeksthema's. Te denken valt hierbij onderzoek binnen de profileringsruimte Human Factors en Veiligheid, maar ook aan OMI onderzoeksprojecten zoals het Besturingsmodel Defensie, Verandermanagement binnen de krijgsmacht, het modulair organiseren van uitzendeenheden, de Nederlandse krijgsmacht en organisatieflexibiliteit, de Nederlandse krijgsmacht en 'ambidextrous' organisatievormen.

14.4.3 Kwaliteit, Processen en Resultaatmanagement

Leids niveau:	200
Credits:	4 EC
Afkorting:	KPR
Coördinator:	Dr. T. Bijlsma

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

	Eindterm nummer:
De student moet:	
1. de gedachte achter en de opzet van de diverse bedrijfsprocessen kunnen verklaren.	14
2. het identificeren, besturen en beheersen van processen kunnen uitleggen.	14
3. de benaderingen van kwaliteitsmanagement en de diverse relevante modellen en instrumenten daarbij kunnen uitleggen.	14
4. de betekenis en meerwaarde van diverse kwaliteitsmanagement modellen (o.a. INK-managementmodel, BSC, ISO) en kwaliteitsinstrumenten in eigen woorden kunnen beschrijven.	14
5. de perspectieven van kwaliteit op de prestatie van een overheidsorganisatie als Defensie kunnen verklaren.	14
6. theorieën over organisatieleren kunnen uitleggen, en de koppeling met kwaliteitsmanagement en prestatieverbetering kunnen beschrijven.	14
7. op basis van bovenstaande inzichten en aan de hand van analyses en beoordelingen van concrete defensiecases kennis kunnen toepassen.	14
8. goed kunnen communiceren over de verworven inzichten.	13

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN		X
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE		X

Korte cursusomschrijving

Na Defence Organization (DO) en Structuur en Flexibiliteit (SEF) behandelt de cursus Kwaliteit, Processen en Resultaatmanagement (KPR) de processen binnen de (militaire) organisatie. Niet zozeer de statische pro-

cessen staan hierbij centraal maar de constante verbetering en vernieuwing van processen, en tevens strategie en structuren. De te leveren prestaties van de militaire organisatie - waar steeds hogere eisen aan wordt gesteld - is altijd het baken hierbij. De cursus KPR gaat in op de continue verbetering van processen om een Defensieorganisatie ook te laten werken in een veranderende omgeving, met wisselende en deels nieuwe dreigingen en risico's. Daarom is in de dynamiek en complexiteit waarin m.n. militaire organisaties werken ook de attitude en professionaliteit t.a.v. kwaliteit en organisatieleren heel belangrijk. Concreet openbaart die professionaliteit zich in

dimensies als lerende organisatie, lessons learned, Total Quality Management, teamleren en de kwaliteit van de prestatie/output. Het vakgebied Kwaliteitsmanagement en organisatieleren verschaft een goed perspectief hierbij.

Werkvormen

Deze cursus wordt verzorgd middels hoor-, werk-, en evt. gastcolleges. Bij de werkcolleges horen soms individuele opdrachten die men van tevoren dient te hebben uitgewerkt.

V.w.b. de eventuele gastcolleges wordt een persoon uit de militaire praktijk uitgenodigd. Zij kunnen binnen hun KMD/OPCO vertellen hoe men daar omgaat met het professionaliseren van processen en het inspelen op veranderingen in de omgeving.

Literatuur

- J.S. Oakland, *"Total Quality Management and Operational Excellence; Text with cases"*, fourth edition, Routledge, New York, 2014, enkele hoofdstukken.
- J. Soeters, P.C. van Fenema en R. Beeres (ed), *"Managing Military Organizations; Theory and Practice"*, Routledge, Londen, 2010, twee hoofdstukken.
- J. in t Veld, "Analyse van bedrijfsprocessen. Een toepassing van denken in systemen", Noordhoff, Groningen, 2010/2015.
- De INK-werken: *"Introductie"* (2008) en *"Managementsystemen op een rij"* (2009), INK, Zaltbommel.
- Gebruikte sheets (moodle) en uitreikstukken t.b.v. hoor- en werkcolleges (fysiek en/of Moodle).

Toetsing

Schriftelijk tentamen (85%) en syndicaatwerkstuk (15%).

Voor dit 200-vak past een cognitieve toets op kennis- en inzichtniveau. Bij het syndicaatwerkstuk gaat het om het herkennen en toepassen van delen van de stof bij een defensie-gerelateerde organisatie. Een variant die de toets goed ondersteunt om de leerdoelen te halen.

Relatie met MBW onderzoek

De docenten van deze cursus zijn betrokken bij onderzoek naar teamleren, adaptieve processen binnen (militaire) organisaties, interorganisatorische samenwerking, en asset/ supply chain management. Deze onderzoeken zijn gericht op het begrijpen van factoren die van invloed zijn op het succesvol presteren van organisaties onder moeilijke en (zeer) snel veranderende omstandigheden.

14.4.4 Interorganisatorische Samenwerking

Leids niveau:	200
Credits:	3 EC
Afkorting:	IOS
Coördinator:	Dr. M. Andres

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

	Eindterm nummer:
De student moet:	
1. kunnen uitleggen wat interorganisatorische samenwerking inhoudt en waarom organisaties kansen zien of zich genoodzaakt voelen om met andere organisaties te werken.	14
2. de strategische mogelijkheden en keuzes van organisaties ten aanzien van samenwerking kunnen uitleggen.	14
3. de overwegingen bij de keuze van een samenwerkingspartner kunnen beschrijven.	14
4. kunnen uitleggen op welke wijze organisaties de onderhandelingsfase met hun potentiële samenwerkingspartner(s) kunnen ingaan.	14
5. kunnen uitleggen hoe vorm kan worden gegeven aan de samenwerking en welke overwegingen daarbij spelen.	14
6. verschillende benaderingen ten aanzien van het managen van allianties beschrijven.	14
7. kennis hebben van de aandachtspunten ten aanzien van het evalueren en beëindigen van samenwerking.	14
8. de meest voorkomende vormen van interorganisatorische samenwerking kunnen noemen en beschrijven, evenals de specifieke uitdagingen en aandachtspunten van elke vorm.	14
9. kunnen uitleggen wat <i>alliance portfolio</i> inhoudt en wat het omvat.	14
10. kennis hebben van de belangrijkste succes- en faalfactoren en de paradoxen die aan de orde zijn bij interorganisatorische samenwerking.	14
11. van de voorgaande cursusdoelen de militair-bedrijfswetenschappelijke aspecten en bijzonderheden kunnen benoemen.	14
12. op heldere en academische wijze schriftelijk en mondeling communiceren over de verworven inzichten.	13
13. het eigen leerproces managen, waarbij kwaliteit van het werk is gewaarborgd en deadlines worden gehaald.	-

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN	X	
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE		X

Korte cursusomschrijving

De krijgsmacht komt steeds vaker in omstandigheden waarin samengewerkt moet worden met andere organisaties; dat kunnen zijn eenheden van andere krijgsmacht delen, eenheden van krijgsmachten van andere landen, lokale autoriteiten, en andere, doorgaans civiele, hulpverleningsorganisaties (in het kader van CIMIC). Dit houdt in dat de krijgsmacht participeert in tijdelijke of meer permanente netwerken gericht op veiligheid, vredehandhaving, en opbouw. Actuele discussies in de NAVO over *smart defense* passen in deze ontwikkeling. Kenmerkend voor dergelijke interorganisatorische participatie is dat er vrijwel altijd een internationale dimensie aan vastzit, aan zowel de 'koude' (besturing, bedrijf, gereedstelling) als de 'hete' (operaties) kant van de defensieorganisatie. De cursus gaat in op actuele ontwikkelingen op het gebied van interorganisatorische samenwerking, zoals sourcing, *smart defence*, *civil-military interaction*, netwerkcentrisch werken en actuele missies.

Werkvormen

De cursus wordt ingevuld met hoor- en werkcolleges. Daar waar het hoorcollege met name de theorie behandelt, gaat het werkcollege in op de militaire praktijk van het betreffende onderwerp.

Literatuur

- Tjemkes, B., Vos, P. & Burgers, K. (2012). *Strategic Alliance Management*. Taylor & Francis.
- Soeters, J., Van Fenema, P.C. & Beeres, R. (eds.) (2010). *Managing Military Organizations. Theory and practice*. Routledge.
- Enkele artikelen inzake militair-bedrijfskundige onderzoeksbevindingen en toepassingen.

Toetsing

- Schriftelijk tentamen. Weging: 70%
- Een individueel Nederlands essay over interorganisatorische samenwerking. Het toepassen van aangeboden theorie op een interorganisatorische samenwerkingscasuïstiek uit de defensiepraktijk staat hierbij centraal. Weging: 30%.
- Beoordeling CVN (o/v) op basis van het essay.

De cursus Interorganisatorische samenwerking is een cursus in de basisfase van de opleiding, voornamelijk gericht op het verwerven en toepassen van kennis en inzicht. Dit wordt getoetst middels een schriftelijk tentamen met open vragen die de leerdoelen dekken. Daarnaast wordt op basis van een essay het schriftelijk communiceren over de verworven inzichten en toepassing daarvan op de defensiepraktijk beoordeeld.

Relatie met MBW onderzoek

IOS gebruikt resultaten uit het *Military Management Studies* onderzoeksprogramma, met name het subprogramma *Legitimacy, Composition & Performance of (expeditionary) Military Organizations*.

14.5 Externe Minor

Studenten kunnen een verzoek indienen voor het volgen van een minor buiten de FMW. Het faculteitsbestuur heeft i.v.m. doelmatigheids- en kwaliteitsredenen hierover de volgende richtlijnen vastgelegd:

- 1) Studenten kunnen bij hun opleidingsbestuur een schriftelijk verzoek indienen voor het volgen van extern onderwijs. Het verzoek geeft ten minste aan welke cursus of opleidingsdeel het betreft, bij welk opleidingsinstituut dit verzorgd wordt, om hoeveel EC het gaat, in welke onderwijsperiode de cursus/het opleidingsdeel kan worden gevolgd en de eventuele kosten.
- 2) Het opleidingsbestuur beoordeelt in hoeverre de FMW zelf kan voorzien in de gevraagde opleidingsbehoefte. Indien dit niet het geval is kan het verzoek van de betreffende student verder in behandeling worden genomen.
- 3) Het opleidingsbestuur beoordeelt samen met de examencommissie in hoeverre het gevraagde externe onderwijs past binnen de eindleerdoelen van de opleiding (qua studielast, inhoud en niveau). Tevens wordt een advies gevraagd aan de examencommissie over de studievoortgang van betreffende student en wordt beoordeeld in hoeverre het externe onderwijs de studeerbaarheid van de eigen bacheloropleiding niet in gevaar brengt (bijv. doordat i.v.m. het externe onderwijs bepaalde andere parallel geplande vakken niet gevolgd kunnen worden).
- 4) Het opleidingsbestuur kan aan maximaal drie studenten per jaar toestemming geven voor het volgen van extern onderwijs. Criteria hiervoor zijn:
 - a) Het externe onderwijs past binnen de eindtermen van de bacheloropleiding;
 - b) Het externe onderwijs is door de examencommissie goedgekeurd (onderwijs is qua studielast, aard en niveau gelijkwaardig aan het eigen bachelorprogramma);
 - c) De betreffende student(en) heeft/hebben een goede studievoortgang en studieresultaten (geen studieachterstand en een gemiddeld cijfer voor de vakken uit de postpropedeuse van 7,5);
 - d) Het extern te volgen onderwijs levert geen belemmeringen op voor de verdere studievoortgang/studeerbaarheid van de opleiding.
- 5) Het opleidingsbestuur adviseert het faculteitsbestuur de betreffende student toe te staan om extern onderwijs te volgen.
- 6) Het FB toetst het advies van het opleidingsbestuur op financiële consequenties en overlegt met de opleidingscommandant over het voorstel en de eventuele rechtspositionele consequenties.
- 7) Het FB neemt een besluit en informeert het opleidingsbestuur, de examencommissie, de opleidingscommandant en de student over het besluit.

15 Hoofdstuk 15 - Keuzevakken

Dit hoofdstuk geeft een beschrijving van de keuzevakken die worden aangeboden in het studiejaar 2018-2019.

Om de student in de gelegenheid te stellen verdiepende kennis en inzichten te verkrijgen wordt in het derde studiejaar (9^e trimester) van de major krijgswetenschappen een aantal keuzevakken aangeboden. Elk keuzevak wordt gegeven als een cursus, waarin bepaalde aspecten van de leerstof uit de gehele bacheloropleiding een nadere verdieping krijgen. In elke cursus worden onderzoeks- en communicatieve vaardigheden versterkt, waarmee een bijdrage wordt geleverd aan de academische competenties. Van de derdejaars student wordt verwacht dat hij uit het aanbod van keuzevakken een vak kiest waarin hij of zij, zijn of haar kennis wil verdiepen.

De keuzevakken zijn in sterke mate verbonden met onderzoeksprojecten die lopen binnen de kennissecties van de cluster krijgswetenschappen. Het aanbod aan keuzevakken zal daardoor jaarlijks worden herzien en in een aanvulling op deze studiegids worden beschreven. Deze aanvulling wordt jaarlijks in september uitgegeven voor de Ba periode 10B. Tevens wordt in september een informatiebijeenkomst gehouden voor de studenten, waarin elk keuzevak wordt gepresenteerd door de cursuscoördinator. Hierdoor zijn de studenten in staat een weloverwogen keuze te maken.

In de regel worden jaarlijks twee tot vier keuzevakken aangeboden. Uit efficiëny-overwegingen gaat een keuzevak echter alleen door wanneer een klas van tenminste zeven studenten kan worden geformeerd. Dit betekent dat een aantal geplande keuzevakken geen doorgang zal vinden. Studenten geven daarom steeds een 1e en 2e keuze op.

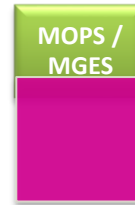
De keuzevakken worden ingericht volgens het model 'activerend onderwijs met gestructureerde zelfstudie'. Omdat de keuzevakken aan het einde van het derde studiejaar worden gegeven, worden zij gekenmerkt door een grotere mate van zelfstandigheid. Deze zelfstandigheid komt vooral tot uiting in één of meer zelfstandige opdrachten waarvoor enig onderzoek gedaan moet worden.

Richtlijnen voor de vormgeving van deze cursussen zijn:

- De omvang het de keuzevakken is 5 ECn, oftewel 140 studielasturen
- De student schrijft een Engelstalig werkstuk waarin verschillende theoretische benaderingen worden vergeleken, onderlinge relaties worden vastgesteld en een nieuwe tekst wordt gepresenteerd met een omvang van 2000 woorden (CVE-f).

15.1 Strategische Besluitvorming

Leids niveau:	300
Credits:	5 EC
Afkorting:	SBV
Coördinatoren:	Kol. Drs. A.J.H. Bouwmeester MMAS en Drs. P. Donker

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

	Eindterm nummer:
1. Na het volgen van de cursus SBV is de student in staat om: enkele (strategische) besluitvormingstheorieën toe te passen op hedendaagse cases,	3, 6, 8, 10
2. Het Amerikaanse politiek-militaire besluitvormingsproces op hoofdlijnen weer te geven en de actuele besluitvorming daarbinnen op de voet te volgen,	8, 11
3. Voorbeelden van strategische besluitvorming zelfstandig te analyseren op de gebruikte methodiek en de onderliggende processen	8, 11
4. In de Nederlandse taal schriftelijk te communiceren over inzichten en oordelen aangaande strategische besluitvorming	13

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN	X	
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE		X

Korte cursusomschrijving

In Westerse democratische landen wordt de krijgsmacht pas ingezet na een uitgebreid strategisch besluitvormingsproces. Hierin werken politici en militairen samen om uiteindelijk de beschikbare militaire middelen te koppelen aan de te behalen politieke en militaire doelen. Hoewel deze besluitvorming in de verschillende landen anders is georganiseerd, zijn er procesmatig gezien grote overeenkomsten. Daarnaast lijkt het proces aan de buitenkant rationeel, maar blijken er vaak ook andere zaken in mee te spelen. Juist omdat strategische besluitvorming over essentiële kwesties gaat en vaak in crisissituaties, onder tijdsdruk en met beperkt inzicht in de beweegredenen en militaire mogelijkheden van de tegenstander plaatsvindt, zijn er grote overeenkomsten met commandovoering.

De cursus Strategische Besluitvorming (SBV) laat de student kennismaken met enkele theorieën over strategische besluitvorming en koppelt dit aan een recente praktijkvoorbeeld. Dit jaar is dit het besluit in Amerika in 2003 om Irak binnen te vallen.

Voor officieren vormt besluitvorming, of dit nu tactisch of strategisch is, een belangrijk aspect van de werkzaamheden. Enige kennis van de theorieën die hierachter schuilen, is dan ook van groot belang. SBV helpt de student om beter te begrijpen hoe dergelijke besluitvormingsprocessen in de praktijk verlopen. Het boek van Allison en Zelikow *Essence of Decision: Explaining the Cuban Missile Crisis* levert hiertoe drie verschillende modellen, terwijl Bob Woodward, *Fear: Trump in the White House* beschrijft hoe de Amerikaanse besluitvorming momenteel verloopt. Uiteraard wordt er tijdens de cursus SBV ook naar actuele voorbeelden gekeken.

Werkvormen

LvG is opgebouwd uit acht hoor-, en vijf werkcolleges.

Literatuur

- G.T. Allison en P.D. Zelikow *Essence of Decision: Explaining the Cuban Missile Crisis*. New York, Longman, 1999.
- Bob Woodward, *Fear: Trump in the White House*, Simon And Schuster UK, 2018.
- Enkele aanvullende artikelen.

Toetsing

De cursus SBV wordt op de volgende manier getoetst:

- Take home tentamen (100% van eindcijfer).

Relatie met onderzoek

De cursus sluit aan bij het onderzoek van beide docenten.

15.2 Internationale Diplomatie, Onderhandeling en Bemiddeling (IDOB)

Leids niveau:	300
Credits:	5 EC
Afkorting:	IDOB
Coördinator:	Dr. Berma Klein Goldewijk

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

Cursusdoel

- | | Eindterm
KW nummer: |
|--|-----------------------------|
| 1. <i>Nieuwe kennis</i> : studenten doen nieuwe kennis op van de rol van militairen in conflictmanagement en conflictoplossing, met nadruk op drie centrale dynamieken: (1) <i>onderhandelingen</i> door rebellen in burgeroorlogen (FARC, Hezbollah, Hamas, IS: wie krijgt plaats aan de onderhandelingstafel); (2) internationale <i>meerpartijenbemiddeling</i> , met nadruk op nucleaire en chemische wapens (Iran Deal, Noord-Korea, Syrië); en (3) <i>publieke diplomatie</i> , in de context van informatie-oorlogvoering en mechanismen van beïnvloeding en overtuigingskracht (Rusland, Midden-Oosten, VS). | 3, 6, 8, 11 |
| 2. <i>Onderzoekshouding</i> : studenten (1) bouwen de capaciteit op onderzoek te verrichten naar de drivers van diverse <i>processen</i> en <i>uitkomsten</i> van onderhandelingen; (2) sluiten aan bij een op onderzoek gebaseerd analytisch kader voor de cursus; en (3) verwerven specifieke onderzoeks-competenties die in de Course Guide nader staan toegelicht | 8, 10, 11, 12, 13, 14 |
| 3. <i>Onderhandelingsvaardigheden</i> : studenten ontwikkelen praktische vaardigheden tot onderhandelen door middel van oefening, simulatie en trainingssessies (beïnvloeding, overredingskracht, omgaan met interne en externe druk, tact, strategisch verwerpen van voorstellen, backchannel talks, BATNA, zero-sum outputs, e.a.) | 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14 |

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN	x	
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE	x	

Korte cursusomschrijving

Militaire operationele bevelhebbers en militaire strategen hebben op alle registers ervaring met onderhandeling, bemiddeling en diplomatie in gewapend conflict. Dit is wel eens genoemd 'the art of being a soldier-diplomat'.

scholar' (Clermont 2015). Militairen onderhandelen dagelijks, en op alle niveaus, in stabilisatieoperaties, vredes- en opbouwmissies. In operationele omgevingen blijkt IDOB een krachtig middel voor conflictmanagement en conflictoplossing. Dergelijke non-kinetische assets worden veelal benaderd als een alternatief of aanvulling op militaire oplossingen met gebruik van geweld. Terwijl onderhandeling, bemiddeling en diplomatie tot de militaire kernfuncties en taken behoren, lijken zij echter meer impliciet aanwezig dan expliciet doordacht in het militaire bedrijf en zijn vaak onderbelicht. De cursus hanteert een op onderzoek gebaseerd analytisch kader dat voor deze cursus is ontworpen, met als kern de dynamiek en drivers van zowel processen als uitkomsten van onderhandelingen. Daarbij gaat het o.m. over de afweging van winst om een gewapend conflict voort te zetten, het risico voor rebelligroepen dat bij onderhandelingen splintergroeperingen ontstaan, beïnvloedingsmechanismen, de verandering die bereikt wordt ten aanzien van openingsposities, de politieke kostprijs van een deal, implementatie van een settlement, en criteria voor succesvolle of falende onderhandelingen. Elk college is afzonderlijk toegelicht in de Course Guide, heeft eigen Terms of Reference (TOR), bevat telkens een andere internationale casus, en behandelt verschillende theorieën op basis van actuele internationale literatuur. Omdat onderhandeling, bemiddeling en diplomatie ook vitale vaardigheden zijn voor management, bedrijfsvoering en strategische teamplanning, staat de cursus open voor de vakgroepen Krijgswetenschappen (KW) en Militaire Management Studies (MBW).

Werkvormen

- Hoorcolleges;
- Werkcolleges;
- Zelfstudie.

Literatuur

De literatuur omvat:

- (a) verplichte academische artikelen die beschikbaar worden gesteld;
- (b) achtergrondstukken uit het aanbevolen cursusboek dat wordt uitgereikt: Goodwin, Deborah (2005) *The Military and Negotiation: The Role of the Soldier-Diplomat*. Abingdon, UK and New York: Frank Cass.

Voor de werkcolleges en opdrachten (short paper, presentatie, final paper) lezen studenten de opgegeven stukken en zoeken zelf bijkomende relevante literatuur.

Voor de oefeningen, simulaties en trainingssessies wordt het materiaal uitgereikt.

Toetsing

De cursus IDOB wordt op de volgende manier getoetst:

- Een pointpaper (evt. groepswerk, ieder tussen 1 en 1.500 woorden, 20% van eindcijfer)
- Individuele Presentaties (20% van eindcijfer)
- Een eindpaper van 2.000 tot 4.000 woorden (60% van eindcijfer)

In de gedetailleerde *Course Guide IDOB* staan de beoordelingscriteria voor toetsen vermeld.

Relatie met onderzoek

De cursus sluit aan bij de Strategic Research Orientation (SRO) *The Dynamics of War and Peace-Making* (DWPM). Dit geldt in het bijzonder voor de thema's DWMP-1 Stabilisation, Peacekeeping and Reconstruction; DWMP2 Engaging (Violent) Non-State Actors; DWMP-4 Strategic Narratives; Virtual War and Strategic Communication; en DWMP-5 Comparative Strategic Analysis.

15.3 Inleiding & Integratie Info@War

Leids niveau: 300

Credits: 5 EC

Afkorting: I&I

Coördinator: P.A.L. Ducheine

I@W

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

	Eindterm nummer:
1. relevante gegevens verzamelen en interpreteren voor de analyse van krijgswetenschappelijke historische en contemporaine casuïstiek, alsmede daarvoor relevante methoden en technieken van onderzoek toepassen	11
2. kennis, inzicht, oordeel en visie mondeling overbrengen op een publiek bestaande uit vakgenoten en niet-vakgenoten, zowel in de Nederlandse als in de Engelse taal, in de vorm van presentaties en bijdragen in groepsdiscussies	13
3. zich te bekwamen in een ander vakgebied dan de pure krijgswetenschappen (internationale veiligheidsstudies, militair recht, militaire geschiedenis en strategie, militair operationele wetenschappen)	14

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN	X	
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE	X	

Korte cursusomschrijving

Dit vak geeft de student inzicht in hoe Nederland machtsinstrumenten in kan zetten om zijn belangen via de informatie-omgeving te bevorderen en zijn eigen belangen in dat landschap te beschermen. Het betreft onder meer het definiëren van vitale belangen, begrijpen hoe deze beschermd en bevorderd kunnen worden, understanding creëren en besluitvorming doorlopen om daadwerkelijk een concept op te stellen om te manoeuvreren en te beschermen. Dit vak beoogt verschillende strategische en operationele perspectieven op activiteiten in de informatieomgeving te presenteren om een bijdrage te leveren aan het behalen van de eindtermen.

Werkvormen

Het eerste introductie deel (eerste twee weken) wordt in zes hoorcolleges het stramien uiteengezet van de minor, via de thema's: nationale veiligheid, strategie, informatieomgeving, understanding en besluitvorming,

manoeuering, en bescherming. Hiervoor is minimale leeslast berekend zodat de hoorcolleges elkaar in hoog tempo opvolgen.

Het tweede integratie deel (dat zich uitstrekt over de gehele periode met een zwaartepunt naar het eind) bevat een groepsopdracht voor drie personen waarin de deelonderwerpen uit MIO, BVB en I&U geïntegreerd worden. Dit resulteert in een groepsopdracht van 10.000 woorden waarbij een presentatie verzorgd wordt in de tentamenweek.

Literatuur

- H.G. Brauch, Concepts of Security Threats, Challenges, Vulnerabilities and Risks, in Coping with Global Environmental Change, Disasters and Security, Springer-Verlag Berlin Heidelberg, 2011.
- Theo Brinkel, The Resilient Mind-Set and Deterrence, NL Arms 2017.
- Beatrice Heuser, 'What is strategy?', in Beatrice Heuser, The Evolution of Strategy, Cambridge University Press, Cambridge, 2010.
- Aanvullende literatuur op Moodle

Toetsing

De cursus wordt op de volgende manier getoetst:

- Presenteren van een case (20% van het eindcijfer)
- Schrijven syndicaatspaper van 1 tot 10.000 woorden in groepen van drie a vier personen (80% van het eindcijfer).

Relatie met onderzoek

Deze cursus sluit aan bij de SRO *“Cyber Security and Cyber Operations”*.

15.4 Manoevreren in de Informatieomgeving

Leids niveau:	300
Credits:	5 EC
Afkorting:	MIO
Coördinator:	K.L. Arnold

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

	Eindterm nummer:
1. Relevante gegevens verzamelen en interpreteren voor de analyse van krijgswetenschappelijke historische en contemporaine casuïstiek, alsmede daarvoor relevante methoden en technieken van onderzoek toepassen	11
2. kennis, inzicht, oordeel en visie mondeling overbrengen op een publiek bestaande uit vakgenoten en niet-vakgenoten, zowel in de Nederlandse als in de Engelse taal, in de vorm van presentaties en bijdragen in groepsdiscussies	13
3. zich te bekwamen in een ander vakgebied dan de pure krijgswetenschappen (internationale veiligheidsstudies, militair recht, militaire geschiedenis en strategie, militair operationele wetenschappen)	14

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN	X	
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE	X	

Korte cursusomschrijving

Het vak manoevreren in de informatieomgeving (MIO) focust zich op hedendaagse manieren van gedragsbeïnvloeding binnen militaire operaties en de academische discussies omtrent information warfare en/of information operations. In plaats van de traditionele focus op de fysieke dimensie, gekenmerkt door de fysieke inzet van militair personeel en materieel ten behoeve van beïnvloeding, beziet MIO militair optreden in een bredere context. Naast de fysieke dimensie gaat MIO in op militaire effecten in de virtuele en cognitieve dimensie van de informatieomgeving (of het informatiedomein). In MIO worden de dynamieken van de fysieke, virtuele en cognitieve dimensie toegelicht. MIO gaat onder andere in op: beïnvloeding tussen personen (bijvoorbeeld via psychologische operaties, deceptie en misleiding), nieuwe manieren voor beïnvloeding via cyberspace en het Internet (via cyber operaties, social-media en andere digitale

middelen) en psychologische processen die bijdragen aan effectiviteit van beïnvloeding. Hiermee biedt MIO de cursist handvatten om de militaire relevantie van contemporaine ontwikkelingen te duiden (bijvoorbeeld cyber warfare, hybrid warfare, fake news, misleiding, deceptie, hacks, hoaxes etc.).

Werkvormen

MIO bestaat uit een reeks hoor- en werkcolleges (HC en WC). In HC1-4 worden de dynamieken van de dimensies uitgelegd aan de hand van de opgegeven literatuur. In HC/WC5-10 zal ingegaan worden op informatieactiviteiten in de dimensies aan de hand van drie cases: (1) low-tech middelen (o.a. SEO en social media) (2) beeldmanipulatie als middel (o.a. video en foto) en (3) hybrid warfare (o.a. deceptie en misleiding). Door het aanbieden van een verdieping op de verschillende dimensies en met cases te illustreren hoe effecten in het informatielandschap gegenereerd kunnen worden zal de cursist in staat zijn om zelf te kunnen beredeneren hoe activiteiten in de informatieomgeving bij kunnen dragen aan militair optreden.

Literatuur

- Andrew Jones en Gerald L. Kovacich, *Global Information Warfare: The New Digital Battlefield*, 2nd ed., London: CRC Press, 2016.
- David Betz, *Carnage & Connectivity: Landmarks in the Decline of Conventional Military Power*, London: Hurst & Company, 2015.
- Aanvullende literatuur op Moodle.

Toetsing

De cursus wordt op de volgende manier getoetst:

- Presenteren van een case (25% van het eindcijfer)
- Schrijven individueel eindpaper van 1 tot 5.000 woorden (75% van het eindcijfer).

Relatie met onderzoek

Deze cursus sluit aan bij de SRO "*Cyber Security and Cyber Operations*".

15.5 Bescherming van Vitale Belangen

Leids niveau:	300
Credits:	5 EC
Afkorting:	BVB
Coördinator:	P. Pijpers

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

	Eindterm nummer:
4. relevante gegevens verzamelen en interpreteren voor de analyse van krijgswetenschappelijke historische en contemporaine casuïstiek, alsmede daarvoor relevante methoden en technieken van onderzoek toepassen	11
5. kennis, inzicht, oordeel en visie mondeling overbrengen op een publiek bestaande uit vakgenoten en niet-vakgenoten, zowel in de Nederlandse als in de Engelse taal, in de vorm van presentaties en bijdragen in groepsdiscussies	13
6. zich te bekwamen in een ander vakgebied dan de pure krijgswetenschappen (internationale veiligheidsstudies, militair recht, militaire geschiedenis en strategie, militair operationele wetenschappen)	14

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN	X	
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE	X	

Korte cursusomschrijving

Het vak bescherming van vitale belangen (BVB) focust zich op de bescherming van vitale belangen tegen hedendaagse manieren van beïnvloeding. In plaats van de traditionele focus op bescherming in de fysieke dimensie, gekenmerkt door bescherming van fysieke grenzen, beziet BVB bescherming breder. Naast de fysieke dimensie gaat BVB ook in op bescherming in de virtuele en cognitieve dimensie van de informatieomgeving (of het informatiedomein). BVB gaat onder andere in op: maatschappelijke weerbaarheid (of resilience), contraterrore, cybersecurity, informatiebeveiliging en counteren van hybrid warfare.

Werkvormen

BVB bestaat uit een reeks hoor- en werkcolleges (HC en WC). De cursisten bestuderen eerst het hoe, wat, wie en waarom van de Stra-

tegie Nationale Veiligheid ter bescherming van de nationale belangen. Daarna wordt er een theoretisch framework voor risico en dreigingsanalyse aangeboden dat ondersteuning biedt bij het begrijpen, analyseren en bedenken van beschermingsstrategieën. Daarna worden strategieën, tactieken en mogelijkheden besproken voor defensieve activiteiten in de drie dimensies van het informatielandschap: de cognitieve, fysieke en/of virtuele laag. Met de opgedane kennis worden de mogelijkheden bestudeerd om dreigingen in het informatielandschap te herkennen en beschermingsstrategieën te ontwikkelen. Ten slotte wordt het totaal aan opgedane kennis gebruikt voor het analyseren van de sterktes en zwaktes van de huidige beschermingsstrategieën en hoe die (eventuele) gevonden zwaktes kunnen worden uitgebuit en/of voorkomen.

Literatuur

- Brauch H.G., Concepts of Security Threats, Challenges, Vulnerabilities and Risks, in Coping with Global Environmental Change, Disasters and Security, Springer-Verlag Berlin Heidelberg, 2011.
- Aanvullende literatuur op Moodle

Toetsing

De cursus wordt op de volgende manier getoetst:

- Presenteren van een case (25% van het eindcijfer)
- Schrijven paper van 1 tot 5000 woorden (75% van het eindcijfer).

Relatie met onderzoek

Deze cursus sluit aan bij de SRO "*Cyber Security and Cyber Operations*".

15.6 Intelligence & Understanding in War and Peace

Leids niveau: 300

Credits: 5 EC

Afkorting: IWP

Coördinator: De Werd

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

	Eindterm nummer:
1. Relevante gegevens verzamelen en interpreteren voor de analyse van krijgswetenschappelijke historische en contemporaine casuïstiek, alsmede daarvoor relevante methoden en technieken van onderzoek toepassen	11
2. kennis, inzicht, oordeel en visie mondeling overbrengen op een publiek bestaande uit vakgenoten en niet-vakgenoten, zowel in de Nederlandse als in de Engelse taal, in de vorm van presentaties en bijdragen in groepsdiscussies	13
3. zich te bekwamen in een ander vakgebied dan de pure krijgswetenschappen (internationale veiligheidsstudies, militair recht, militaire geschiedenis en strategie, militair operationele wetenschappen)	14

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN	X	
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE	X	

Korte cursusomschrijving

Het werk van inlichtingen- en veiligheidsdiensten is van oudsher in nevelen gehuld. De behoefte aan gegevens over de vijand is echter even oud als de oorlog zelf. En in de hele geschiedenis is door militaire commandanten de noodzaak benadrukt om door de *'fog of war'* heen te kijken. Want door deze figuurlijke nevelen worden verplaatsingen van troepen, de slagorde en de bedoelingen van de tegenstander verborgen. Inlichtingen zijn de som van betrouwbare gegevens die ter beschikking komen en hét middel van de militaire commandant om met eigen 'ogen en oren' de door hem gewenste informatie te verzamelen. Het verzamelen van inlichtingen over een militaire tegenstander is een eeuwenoude bezigheid die door velen op creatieve wijze is ingevuld. Deze cursus biedt verheldering op deze geheime praktijken. We krijgen een scherper beeld van de rol van geheime diensten in de nationale en internationale militaire context,

of in de woorden van de historicus Christopher Andrew, van de 'ontbrekende dimensie' van de ontbrekende dimensie in de wereldpolitiek. In een viertal grote thematische stappen doorlopen we de wereld van militaire inlichtingen en werpen we een blik achter de schermen van een aantal belangrijke militair-historische gebeurtenissen en de dagelijkse gang van zaken rondom de militaire inlichtingenwereld. We bestrijken de late 20^e en de vroege 21^e eeuw, maar steeds met onze blik gericht op het heden en de toekomst.

Werkvormen

Deze cursus bestaat uit een reeks van 10 werkcolleges die zijn verdeeld over 4 thematische blokken van elk 2 colleges, voorafgegaan door een inleidend college en afgesloten met een concluderend college. In deze 10 werkcolleges wordt de opgegeven literatuur behandeld en bediscussieerd aan de hand van casuïstiek uit de moderne militaire geschiedenis. De werkcolleges leggen de nadruk op de toepassing van de wetenschappelijke theorie op voorbeelden uit de contemporaine empirie. Voorafgaand aan elk werkcollege bestuderen de studenten de verplichte literatuur. Dit vormt vervolgens de basis voor een klassikale discussie met elkaar, onder actieve begeleiding van de cursus-coördinator/docent.

Literatuur

- C. Andrew, R. Aldrich and W. Wark (eds.), *Secret Intelligence: A Reader, 2nd Edition* (London and New York: Routledge, 2018) ISBN 978-0415705684.

Toetsing

De cursus wordt op de volgende manier getoetst:

- Een schriftelijk tentamen over de literatuur en collegestof (80% van eindcijfer).
- Actieve participatie van de student tijdens werkcolleges (20% van eindcijfer).

Relatie met onderzoek

Deze cursus sluit aan bij de SRO "*Dynamics of War and Peacemaking*" en daarbij in het bijzonder bij het krijgswetenschappelijke onderzoek van de sectie Inlichtingen en Veiligheid naar de plaats van *Intelligence* in de geschiedenis van de internationale betrekkingen en oorlogvoering.

15.7 Veranderen en Ontwikkelen

Leids niveau:	300
Credits	5 EC
Afkorting:	VEO
Coördinator:	Dr. T. Bijlsma

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

	Eindterm nummer:
De student kan:	
1. De manieren waarop organisaties in een veranderende omgeving hun doelen en resultaten bereiken, speciaal inzoomend op de militaire organisatie/militaire eenheden, in eigen woorden beschrijven.	14
2. de interne en externe factoren die leiden tot organisatieverandering, de veranderdoelen en – de aanpak van– de veranderingsprocessen in eigen woorden omschrijven.	14
3. de relaties tussen organisatiekunde en veranderekunde, lerende organisaties en het sturen of leidinggeven aan verandering beargumenteren en interpreteren.	14
4. een organisatieverandering in een gegeven situatie toepassen en de veranderingsdynamiek inschatten met behulp van diagnosemodellen en diverse perspectieven op verandermanagement.	14
5. de eigen vaardigheden op het gebied van verandermanagement toepassen en hierover communiceren.	14
6. relaties leggen tussen verschillende vakgebieden en kennis en vaardigheden uit verschillende vakgebieden toepassen en integreren tot een samenhangend organisatieadvies.	14
7. een eenvoudige organisatieadviesopdracht opzetten en uitvoeren.	14
8. communiceren en adviseren over organisatieproblemen en –oplossingen.	13
9. het management van een organisatie adviseren naar aanleiding van organisatieadviezen uitgebracht door derden, alsmede de implementatie van de verandervoorstellen van advies voorzien.	14

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN		X
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE		X

Korte cursusomschrijving

Managers en leidinggevendenden bij de overheid en bedrijfsleven staan voor de uitdaging hoe zij met hun organisatie de gewenste doelen en resultaten kunnen bereiken in een veranderende omgeving. Dikwijls worden de effectiviteit en efficiëntie van organisaties en hun leidinggevendenden gerelateerd aan de mate waarin zij in staat zijn om de ontwikkeling van medewerkers te ondersteunen en de mate waarin de organisatie in evenwicht is met de politieke, sociale, economische en/of ecologische ontwikkelingen in haar relevante omgeving. De cursus Veranderen en Ontwikkelen behandelt deze thematiek aan de hand van de (militair gerichte) relaties tussen veranderen, organiseren, leidinggeven en *organizational learning*. De laatste twee decennia zijn in de operationele militaire context competenties als adaptiviteit, veerkracht en flexibiliteit van groot belang.

In de cursus Veranderen en Ontwikkelen wordt bovenstaande literatuur gekoppeld aan actuele verandercasüistiek (zowel binnen Defensie als daar buiten). Telkens worden de volgende drie vragen gesteld:

- *Waarom veranderen organisaties?*
- *Waar toe veranderen organisaties?*
- *Op welke wijze veranderen organisaties?*

Ten slotte wordt tijdens deze cursus aandacht besteed aan het ontwikkelen van de eigen vaardigheden op het gebied van veranderen en ontwikkelen. In dit kader wordt aandacht besteed aan diagnose en oordeelsvorming, het omgaan met belangentegenstellingen, teammanagement en het ontwikkelen van veranderscenario's.

Werkvormen

Gecombineerde hoor- en werkcolleges en een training verandervaardigheden verzorgd door prof. dr. M.T.I.B. Bollen. Tijdens de werkcolleges worden diverse didactische werkvormen gebruikt zoals presentaties en debat.

Literatuur

- Bass, B.M. en Riggio, R.E., 2006. *Transformational Leadership*. Lawrence Erlbaum Associates, Publishers Mahwah, New Jersey, aantal hoofdstukken.
- Caluwé, L. de en Vermaak, H., 2006. *Leren Veranderen. Een handboek voor de veranderkundige*. Samsom, Alphen aan de Rijn.
- Johnson, G., Scholes, K. en Whittington, R., 2008/2011. *Exploring Strategy*. Prentice Hall, Harlow, hoofdstuk 14.

Toetsing

Beoordeling vindt plaats op basis van een schriftelijk syndicaatwerkstuk (aan de hand van een reële verandercase) in de vorm van een adviesopdracht (70%). Daarnaast wordt de rode-draadopdracht als individuele opdracht beoordeeld (30%). Een training (8 uur) en daar uitvolgend Engels essay (voor dossier CVE) moet met minimaal resp. aanwezig en voldoende zijn gewaardeerd.

Door het syndicaatwerkstuk leert men de theoretische concepten ook echt in de praktijk toe te passen. De te bestuderen case is tenslotte een real time verander-uitdaging van een commandant. Door het werken in een syndicaat doet men ook ervaring op met werken in (project)groepen, een vorm die veelal bij verandermanagement voorkomt.

De individuele rode-draadopdracht leert de student om de stof kritisch te lezen en op een deel daarvan te reflecteren.

De training brengt verdieping aan in eigen (verander)competenties. Dit deel is niet te toetsen maar het proces en inhoud maakt dat aanwezigheid volstaat om de introspectieve leerdoelen te halen.

Het Engels essay draagt bij aan de rode draad Engels die door de Bachelor is geweven. Het keuzeonderwerp, en dus de stellingen gaan over transformationeel veranderen.

Relatie met MBW onderzoek

Het afgerond promotieonderzoek Teamleren van dr. T. Bijlsma sluit aan bij deze cursus. Hierin wordt bij Defensie het lerend vermogen van teams onderzocht.

15.8 Counter Threat Finance

Leids niveau:	300
Credits:	5 EC
Afkorting:	CTF
Coördinator:	Prof. dr. R.J.M. Beeres Drs. J.M.M. van Lieshout

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

	Eindterm nummer:
De cursist is na de cursus in staat om:	
1. Aan te geven op welke (verschillende) manieren terrorisme als begrip kan worden gedefinieerd en welke kernelementen deel uitmaken van dit verschijnsel.	14
2. Het belang en de werking van financiering voor terrorisme te beschrijven, te analyseren en interpreteren.	14
3. Belangrijke onderzoeksresultaten die in de literatuur over (bestrijding van) terrorisme naar voren komen te duiden en te verklaren.	10
4. Belangrijke dimensies voor het bestrijden van terrorisme te duiden en aan te geven hoe deze worden ingezet.	14
5. Reflecteren hoe bestrijding van terrorisme op de financiële dimensie plaatsvindt of plaats zou kunnen vinden.	14
6. Onder begeleiding systematisch een literatuurstudie te verrichten.	14
7. Onderzoeksresultaten op gestructureerde en heldere wijze presenteren in het Nederlands.	10 13
8. Op gestructureerde en heldere wijze te reflecteren op onderzoeksresultaten.	13
9. Professioneel en doelgericht samen te werken.	

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN		X
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE		X

Korte cursusomschrijving

In deze cursus focussen wij ons in het bijzonder op het financiële aspect van terrorisme. Wij kijken naar hoe terroristische organisaties hun operaties financieren en hoe kennis van terrorismefinanciering gebruikt kan worden bij het bestrijden van terrorisme.

Voordat we beginnen met het bestuderen van terrorismefinanciering worden de basisbegrippen van terrorisme (zoals die worden gehanteerd in de academische wereld) aan de orde gesteld: de essentie van terrorisme als een instrument om bepaalde doelen te behalen en een overzicht van de stand van zaken met betrekking tot het belangrijkste onderzoek op gebied van terrorisme(bestrijding).

Vervolgens komt de focus te liggen op financiële aspecten van terrorisme. Het verkrijgen van kennis en inzicht in deze aspecten wordt vervolgens gebruikt om effectieve manieren voor het bestrijden van terrorisme te verkennen. Naast een breed spectrum aan contra-terroristische instrumenten ligt de focus specifiek op hoe terroristen en terrorisme financieel kunnen worden aangepakt.

Werkvormen

De cursus wordt ingevuld met hoor- en werk- en gastcolleges. De hoorcolleges worden met name gebruikt om de studenten vanuit een interdisciplinair kader (terrorisme, bedrijfseconomie en recht) bekend te maken met de relevante theorievorming rondom counter threat finance. De werkcolleges worden met name gebruikt om de studenten stapsgewijs te begeleiden in het produceren van een individueel interdisciplinair georiënteerd paper. In het uitwerken van de paper staat de academische vaardigheid “zoeken van relevante en recente literatuur” centraal. De paper wordt gedurende werkcolleges gepresenteerd. Deze presentaties worden niet beoordeeld, de bedoeling van de werkcolleges is de paper te verbeteren.

Literatuur

- Reader ‘Counter Threat Finance’ (via Moodle)
- Clarke, Colin P. Preager. (2015). *Terrorism, Inc. The Financing of Terrorism, Insurgency, and Irregular Warfare.*

Toetsing

- Schriftelijk tentamen (weging: 70%). Het tentamen bestaat uit tien essay vragen om de relevante kennis- inzichts en toepassingselementen zoals verwoord in de eerste vier leerdoelen te toetsen.
- Eindpaper (weging: 30%). De paper dient om de vaardigheden verwoord in de laatste vier leerdoelen te beoordelen.

Relatie met MBW onderzoek

Het onderwijs is gebaseerd op onderzoek binnen de *Strategic Research Orientation Managing Military Organizations.*

15.9 Krijgsmacht & Media

Leids niveau:	300
Credits:	5 EC
Afkorting:	KMD
Coördinator:	Dr. R. Moelker

Cursusdoelen in relatie tot eindtermen

	Eindterm nummer:
De student kan:	
1. de hedendaagse relatie tussen krijgsmacht en media kunnen duiden in het licht van historische ontwikkelingen en spraakmakende voorbeelden.	3
2. theoretische inzichten en begrippen ontleend aan de communicatie-wetenschap begrijpen en toepassen.	3
3. het wetenschappelijk gehalte beoordelen van uitspraken over de relatie tussen krijgsmacht en media.	10
4. beoordelen op welke wijze beeldvorming en berichtgeving de interactie tussen krijgsmacht, politiek en samenleving beïnvloeden.	3, 8
5. inzichten over de relatie tussen media en krijgsmacht toepassen in de context van Irak, Afghanistan en andere recente gewapende conflicten.	8
6. de betekenis van de internetrevolutie voor de besluitvorming over en de uitvoering van militaire operaties analyseren, in het bijzonder de rol van sociale media daarbij.	3, 8
7. de mogelijkheden en knelpunten voor actieve communicatie vanuit de krijgsmacht zelf overzien, binnen het hele hedendaagse media-spectrum.	12

Portfolio CVN/CVE

	Ja	Nee
• Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVN		X
▪ Dit vak levert een actieve bijdrage aan het portfolio CVE		X

Korte cursusomschrijving

De rol van media in de huidige samenleving is even cruciaal als complex. Dat geldt op alle maatschappelijke terreinen en het is zeker ook van toepassing op de krijgsmacht en haar operationele optreden. Sociale media geven een ongekende dynamiek aan berichtgeving en beeldvorming met betrekking tot hedendaagse militaire missies. Het publieke debat en de politieke besluitvorming over (gewapende) conflicten worden 24/7 met beelden en berichten bestookt, op het snijvlak van 'nieuwe' en 'oude'

media. Strategische communicatie om steun te winnen voor militaire operaties stuit op tegenspraak van vriend en vijand. De professionele voorsprong van onafhankelijke journalistiek en vrije nieuwsgaring, staat onder druk van markt en ideologie. In deze cursus wordt de actuele media-omgeving van de krijgsmacht grondig doordacht. Daartoe wordt allereerst een stevig fundament gelegd aan kennis over historische ontwikkelingen in de relatie tussen krijgsmacht en media, met gebruikmaking van centrale begrippen uit de communicatie-wetenschap. Vanaf de Tweede Wereldoorlog, via Vietnam en de Golfoorlog, tot en met de humanitaire interventies van de jaren negentig, wordt zichtbaar gemaakt hoe veranderingen in media, missies én maatschappij op elkaar inwerken. Vervolgens komt het afgelopen decennium aan de orde, waarin de inzet van de krijgsmacht in Afghanistan en Irak, maar ook in Libië en op andere plaatsen, samenviel met de digitale revolutie en de doorbraak van Web 2.0. De betekenis daarvan toetsen we in workshops met een praktisch focus. Wat is de waarheid van soldatendocumentaires als Armadillo en Fokking Hell? Welke macht wordt via sociale media uitgeoefend op politieke autoriteiten? Welke reikwijdte heeft de krijgsmacht zelf met professionele voorlichting, in het operatiegebied en aan het thuisfront? Al met al combineert deze cursus een brede wetenschappelijke blik met een diepgaande, beleidsgerichte vraagstelling.

Werkvormen

Hoor- en werkcolleges

Literatuur

Susan L. Carruthers (2011), *The Media at War*, New York/Basingstoke: Palgrave MacMillan

Toetsing

De beoordeling zal bestaan uit:

Schriftelijk tentamen (100%), waarbij gekozen is voor essayvragen omdat dit vak zich uitermate leent voor narratieve toetsing.

Relatie met MBW onderzoek

Dit vak sluit nauw aan bij onderzoek dat gedaan wordt binnen de SRO '*Legitimacy, Composition, Performance and Cooperation of (expeditionary) Military Organizations*.

DEEL 4 AANWIJZINGEN VOOR SCHRIFTELIJKE EN MONDELINGE PRESENTATIES

Dit deel bevat handleidingen en beoordelingsformulieren die van toepassing zijn voor bij schriftelijke werkstukken (waaronder de scriptie) en mondelinge presentaties. Zo bevat dit deel de scriptiehandleiding waarin niet alleen maatstaven en aanwijzingen zijn opgenomen voor het succesvol onderzoeken van het scriptieonderwerp en het schrijven van de scriptie, maar ook de procedures die t.a.v. de scriptieperiode binnen de faculteit gelden.

16 Hoofdstuk 16 Schriftelijk en mondeling presenteren

16.1 Scriptiehandleiding

De scriptiehandleiding wordt als een apart document uitgegeven.

16.2 Handleiding voor schriftelijke werkstukken

16.2.1 Programmareferentie

In de bacheloropleiding krijgswetenschappen worden verschillende werkstukken geschreven. Het doel van die werkstukken is een inhoudelijke verdieping van de leerstof uit de betreffende cursus. Daarnaast maken alle geschreven werkstukken ook deel uit van de leerlijn communicatieve vaardigheden in de Nederlandse of Engelse taal. Essays, papers en onderzoeksverslagen worden opgenomen in het dossier communicatieve vaardigheden (dossier-CV).

Onder 'werkstukken' wordt in deze handleiding verstaan: al het schriftelijke werk - behalve de scriptie – ongeacht de omvang, waarvoor in één van de cursussen opdracht wordt gegeven en dat meeweegt in de beoordeling van de cursus, zowel in de Nederlandse als in de Engelse taal. Hiertoe behoren bijvoorbeeld:

- antwoorden op vragen of uitwerkingen van opdrachten, ook via TeleTop;
- argumentatie voor of tegen stellingen;
- korte analyses en conclusies van probleemstellingen;
- essays;
- papers;
- onderzoeksverslagen.

Het doel van deze handleiding is tweeledig. Aan de ene kant geeft de handleiding aanwijzingen die de schrijver bij elk werkstuk moet volgen, wat uiteindelijk moet leiden tot voldoende schrijfvaardigheid om een scriptie te kunnen schrijven. Aan de andere kant is de handleiding voor beoordelaars een handzame maatstaf voor het waarderen en beoordelen van werkstukken. Het naslagwerk én de uiteindelijke maatstaf voor schriftelijke werkstukken is het handboek *Leren Communiceren* (Steehouder e.a., 2006).

16.2.1.1 Suggesties voor de opzet van een werkstuk

Een werkstuk kan worden beschouwd als een uitwerking van een afgebakende vraagstelling of probleem. Uiteraard dient deze vraagstelling binnen het wetenschappelijke domein van de studie krijgswetenschappen te vallen. Ook moet de vraagstelling of het probleem inhoudelijk voldoende stof opleveren om de vereiste diepgang te bereiken. Is er bijvoorbeeld voldoende literatuur? Tot slot

moet u zich een eerste voorstelling vormen van de conclusies die deze vraagstelling zou kunnen opleveren. Ook al moet u deze nog vage mogelijkheden later herzien en blijkt de slotsom uiteindelijk anders te zijn, het voordeel blijft dat u binnen een kader werkt.

Probeer vervolgens aan de hand van een bouwplan of een ‘beredeneerde’ inhoudsopgave na te gaan of het probleem of de vraagstelling in een aantal op elkaar volgende inhoudelijke onderdelen te verdelen is. Zo’n bouwplan voor het werkstuk heeft drie functies (Steehouder, 2006, p. 56). Het bouwplan is een nuttig hulpmiddel bij het verzamelen van informatie: voor welke vragen uit het bouwplan moet u nog informatie verzamelen om een antwoord te kunnen formuleren? Ook voor het selecteren van informatie kan het bouwplan zijn dienst bewijzen. Het bouwplan dwingt u als het ware om een keuze te maken uit alle informatie die beschikbaar is en informatie die niet direct relevant is, te laten voor wat die is. Tot slot is de belangrijkste functie van het bouwplan dat het u helpt bij de ordening van informatie en de indeling van de tekst. Het laat zien in welke volgorde alles komt te staan en dient als uitgangspunt voor de indeling in hoofdstukken en paragrafen.

16.2.1.2 Vaste onderdelen van een werkstuk

Met de vormgeving van de hoofdstukken en paragrafen laat u aan de lezer zien hoe de tekst is opgebouwd. Verder wordt van u verwacht dat u zich houdt aan de conventies van academische teksten. Dat houdt onder meer in dat de onderstaande onderdelen altijd in de tekst te onderkennen zijn.

- Inleiding

Zoek voor de inleiding naar een aantrekkelijke, aansprekende opening die de lezer prikkelt om verder te lezen. Introduceer het thema en beschrijf waarom en voor wie dit thema van belang is. Uit die beschrijving volgt dan ook het doel dat u met uw tekst wilt bereiken. Een belangrijk element van de inleiding is de vraagstelling, deze bepaalt immers de kern van uw tekst. In de laatste alinea van de inleiding geeft u een vooruitblik waarin u duidelijk maakt hoe uw tekst is opgebouwd.

- Kern van de tekst

De kern van de tekst is gewoonlijk verder onderverdeeld in hoofdstukken en/of paragrafen. Vaak zal in het eerste deel van de tekst ingegaan worden op theoretische of historische achtergronden van het thema. Bij een empirisch onderzoek komt hier de opzet, de uitvoering en de resultaten van het onderzoek aan de orde. Dit deel van de tekst is vaak beschrijvend, maar een motivatie voor de gekozen theorie of voor de opzet van het onderzoek mag niet achterwege blijven. U gebruikt de literatuur of de onderzoeksresultaten als onderbouwing of kritisch vertrekpunt van uw eigen betoog.

In de volgende delen ligt de nadruk op de eigen analyse en probleemoplossing. Daarbij mag de oorspronkelijke vraagstelling niet uit het oog verloren worden. Beweer ook niet meer dan u waar kunt maken, maar niets is heilig en al helemaal niet in de wetenschap. In deze delen is het belangrijk steeds een redenering te volgen die zo logisch mogelijk is. Het gebruik van signaalwoorden is daarvoor een goed hulpmiddel.

In de tekst verantwoordt u alle meningen, opvattingen of theorieën die u niet zelf hebt bedacht, door te verwijzen naar de bron. Deze literatuurverwijzingen neemt u op in de lopende zin. Zoals Naveh (1997) beschouwt het operationele niveau vanuit een systeemtheorie. U kunt de verwijzing

ook achter de betreffende zin of tekstfragment plaatsen: Een eendimensionaal militair concept dat alleen op gevechtstechnieken berust, is gedoemd te falen in een operationele omgeving (Naveh, 1997, p. 138). Controleer bij de afwerking van uw tekst of u de publicatie – in dit geval - van Naveh ook hebt opgenomen in de literatuurlijst.

Wanneer u in de tekst verwijst naar doctrinepublicaties, dient u het publicatienummer te gebruiken met het jaartal en evt. het paragraafnummer. Maritieme operaties omvatten alle activiteiten op, onder of boven de zee die leiden tot het verwerven of behouden van de beheersing van de zee, het ontzeggen van de zee aan de tegenstander of het projecteren van 'power' vanaf de zee (AJP 3.1, 2004, par.0215) of De Nederlandse doctrine (NDD, 2005) beschouwt het militair vermogen vanuit zeven essentiële operationele functionaliteiten. Voor de titelbeschrijving in de literatuurlijst geldt bij doctrinepublicaties als auteur altijd de uitgevende organisatie, dus Ministerie van Defensie, US Navy, Royal Air Force of Koninklijke Landmacht. Plaats en uitgever kunnen achterwege gelaten worden.

- Conclusie

In de conclusie herhaalt u de vraagstelling uit de inleiding en geeft u een bondig en in de tekst onderbouwd antwoord op die vraagstelling. Let erop dat in de conclusie geen nieuwe gegevens opgenomen mogen zijn. Een conclusie kan gevolgd worden door het onderdeel aanbevelingen waarin u de conclusies vertaalt naar aanwijzingen voor nader onderzoek of voor implementatie van voorgestelde oplossingen.

16.2.1.3 Academisch refereren: bronverwijzingen en bibliografie

16.2.1.3.1 Het belang van correcte bronvermeldingen

Het kunnen uitvoeren van academisch onderzoek is een wezenlijke vaardigheid van de opleiding Krijgswetenschappen. Bij academisch onderzoek staat de eis centraal dat het onderzoek moet voldoen aan vereisten van originaliteit, controleerbaarheid, onpartijdigheid en onafhankelijkheid. Controleerbaarheid betekent onder andere dat gebruikte bronnen traceerbaar dienen te zijn. In studentwerkstukken kan je niets overschrijven van anderen zonder aanhalingstekens en bronvermelding. Overname zonder bronvermelding is plagiaat. Plagiaat geldt als bedrog. Dit geldt ook voor het gebruik van afbeeldingen en illustraties. Daarnaast dient voor het overnemen van afbeeldingen waarop copyright rust toestemming te worden gevraagd om de afbeelding over te nemen.

16.2.1.3.2 Bij krijgswetenschappen twee verschillende systemen van literatuurverwijzingen

Er zijn tientallen verschillende systemen van literatuurverwijzingen, voortkomend uit verschillende onderzoekstradities en disciplines. Ook wetenschappelijke tijdschriften en uitgeverijen hanteren hun eigen formats.

In de opleiding Krijgswetenschappen is gekozen om studenten twee gangbare manieren van literatuurverwijzingen aan te leren, verbonden aan de verschillende disciplines waaruit krijgswetenschappen put. Het gaat om de *Chicago-stijl en APA stijl*. Binnen de Chicago-stijl bestaan twee systemen van verwijzen. Binnen de opleiding Krijgswetenschappen gebruiken we het *voetnotensysteem*.

Het domein Recht kent een eigen systeem van annoteren. Studenten die een werkstuk of scriptie met een juridisch onderwerp schrijven worden geadviseerd dit domenspecifieke systeem toe te passen.¹²

Tekstverwerkingprogramma's hebben modules om u te helpen bij de bronvermelding, ook kunnen vaak zogenoemde 'add-ons' worden toegepast. Deze hulpprogramma's zorgen er voor dat de stijl waarvoor u kiest consequent wordt toegepast.

16.2.1.3.3 Gelijkenissen en verschillen tussen Chicago-stijl en APA

Het is als student zaak om te achterhalen in welke stijl een onderzoekstuk dient te worden geschreven (via de studiegids en/of andere informatie verstrekt door docent) en het format van refereren nauwgezet en consistent toe te passen, tot in de puntjes, komma's en spaties. Het verschil tussen beide formats zit hem vaak in kleine dingen (bijvoorbeeld hoofdletters of niet).

Studenten krijgen aan het begin van de module methodenonderwijs een uitgebreide handleiding met alle richtlijnen voor een juiste annotatie volgens het Chicago en APA systeem. Aanvullende richtlijnen kunnen ook op diverse sites van universiteiten worden gevonden. Bijvoorbeeld:

- http://www.let.uu.nl/ong/schrijven/vorm_noten2.php
- http://www.chicomanualofstyle.org/tools_citationguide.html
- <http://www.apastyle.org/learn/tutorials/basics-tutorial.aspx>

Vergelijk boek in literatuurlijst volgens:

Chicago-format :

Goodwin, Jeff. *No Other Way Out: States and Revolutionary Movements, 1945-1991*. Cambridge, UK: Cambridge Univ. Press, 2001.

APA-format:

Goodwin, J. (2001). *No other way out: States and revolutionary movements, 1945-1991*. Cambridge, UK: Cambridge Univ. Press.

16.2.1.4 Zelfstudieopdracht academisch refereren (wordt ontwikkeld)

¹² Zie hiervoor bijvoorbeeld: 'Leidraad voor juridische auteurs' versie 2013 of recentere. Deze is als PDF-bestand vrij te downloaden van het internet

Om studenten te helpen bij het zelfstandig foutloos verwijzen naar gebruikte bronnen in beide formats, APA en Chicago-stijl, heeft de opleiding een Zelfstudieopdracht Academisch Refereren ontwikkeld.

De zelfstudieopdracht heeft drie doelen:

- studenten te laten begrijpen wat het gevolg is van incorrect of onvolledig verwijzen naar bronnen in teksten en in bibliografieën
- studenten zelf te laten ontdekken wat de gelijkenissen en verschillen zijn tussen de formats Chicago-stijl en APA
- studenten te leren om correct te verwijzen naar een bron door middel van het APA of Chicago-stijl format

De zelfstudieopdracht wordt aangeboden bij het begin van het Methodenonderwijs via de elektronische leeromgeving.

De zelfstudieopdracht is niet verplicht maar studenten wordt aangeraden de opdracht te maken omdat de opdracht helpt om zonder fouten te kunnen verwijzen naar literatuur en/of andere bronnen.

16.2.1.5 Enkele algemene aanwijzingen voor het taalgebruik

Formuleer de tekst in een zakelijke en afstandelijke stijl. Leestekens gebruikt u om de zinsconstructie te verhelderen, zoals een komma na een bijzin en niet om emoties aan te geven. Uitroeptekens komen in een wetenschappelijke tekst niet voor. Ook je- en jij-vorm mogen niet gebruikt worden.

U schrijft voor vakgenoten, daarom wordt van u verwacht dat u de juiste begrippen en terminologie hanteert. Kies zoveel mogelijk voor Nederlandse begrippen, tenzij daardoor begripsproblemen kunnen ontstaan. Afkortingen die tot het (militaire) vakgebied behoren, mogen – na een eerste introductie – gebruikt worden. Vermijd ‘gewone’ afkortingen, zoals bijv. of e.d.

Een tekst die verder goed geschreven is, kan bij de lezer toch irritatie oproepen als deze tekst spellen taalfouten bevat. Wees vooral alert op spelfouten in de werkwoordsvormen, de beruchte d’tjes en t’tjes. Ook de spelling van samenstellingen – in het Nederlands zoveel mogelijk aaneen – is voor veel schrijvers problematisch. Slordige spelling getuigt van weinig respect voor de lezer: neem de moeite om de tekst zorgvuldig na te lopen en gebruik de spellingcontrole.

Taalfouten doen afbreuk aan uw geloofwaardigheid als schrijver. Enkele veel voorkomende fouten bij volwassen schrijvers zijn:

- een zin beginnen met een bijwoord, zoals ‘echter’;
 - foutief gebruik van verwijswaarden: deze en die horen bij de-woorden, dit en dat horen bij het-woorden, gebruik nooit welke als verwijswaard;
 - congruentiefouten al dan niet in combinatie met verwijswaard
- voorbeeld:

- Het peloton kreeg enkele uren rust, ze hadden al twaalf uren gelopen = fout
- Het peloton kreeg enkele uren rust, het had al twaalf uren gelopen = goed.

16.2.1.6 Eisen aan de opmaak en stijl

Met een goede en consequente opmaak helpt u de lezer om de tekst met zo weinig mogelijk inspanning te lezen, omdat de lezer in een goed opgemaakte tekst snel kan zien hoe de tekst is opgebouwd en wat belangrijk is en wat minder belangrijk. Bovendien is de opmaak uw visitekaartje: met de opmaak maakt u de eerste indruk op de lezer.

Stijl is iets heel persoonlijks, ook in de wetenschap. Een goede stijl en compositie houden de lezer vast. De stijl vervalt echter nooit in gebabbel en gekeuvel. In de wetenschap is het gebruikelijk om enige afstand te bewaren tot de lezer. Spreek de lezer niet direct toe en gebruik geen spreektaal, zoals 'ze werden uit de voeding geschoten'. Een wetenschappelijke stijl betekent niet dat u uitsluitend lange zinnen schrijft. Wissel kortere en langere zinnen met elkaar af en doe nooit meer dan twee mededelingen per zin.

Een goede compositie (innerlijke structuur) van de tekst betekent dat niet alleen elke grammaticale volzin op de vorige aansluit, maar dat ook de verschillende 'inhoudsblokjes' (antwoorden op de vragen uit het bouwplan) op elkaar aansluiten. De lezer moet ongemerkt van het ene betoogonderdeel naar het volgende overgaan. Een belangrijk hulpmiddel – dat overigens ook goede diensten bewijst om ontspoorde zinnen te herkennen – is het geschrevene rustig hardop voorlezen. Dit hulpmiddel passen bijvoorbeeld televisiesprekers vaak toe. Stokt het voorlezen, dan hapert er iets aan het verhaal.

16.2.1.7 Concrete aanwijzingen voor de opmaak

- Voor de leesbaarheid dient u een bladspiegel van 2,54 cm, een regelafstand van 1,5 en lettertype Arial 11 toe te passen.
- De bladspiegel wordt uitgevuld: géén rafelige kantlijn aan de rechterzijde.
- Markeer elke alinea met een witregel en niet inspringen bij het begin van de alinea.
- Hoofdstuktitels hebben alle exact dezelfde vormgeving, bijvoorbeeld een iets groter lettertype, vet en/of gecentreerd. Paragraaftitels zien er bescheidener uit dan hoofdstuktitels en ook deze zijn in de gehele tekst steeds op dezelfde wijze vormgegeven.
- Boven en onder de kopjes van hoofdstukken en (deel)paragrafen wordt – afhankelijk van hun belang – een grotere tussenregelruimte toegepast. De ruimte boven een kopje is altijd groter dan de ruimte onder een kopje.
- Een kopje staat nooit helemaal onderop een bladzijde of slechts gevolgd door één of twee regels tekst. Begin dan opnieuw op de volgende bladzijde.
- Of een omslag, inhoudsopgave, voorwoord en samenvatting aan de tekst is toegevoegd, is afhankelijk van het teksttype en de opdracht. De mogelijkheden liggen tussen de scriptievorm, met titelblad, inhoudsopgave, samenvatting en genummerde hoofdstukken en paragrafen of de essay- of artikelvorm zonder hoofdstukindeling. Meestal zal bij de schrijfpdracht zijn aangegeven welke vorm u moet toepassen. Het werkstuk IKW in de GOO is een voorbeeld van de voorgeschreven scriptievorm, het werkstuk voor integratieproject I is een voorbeeld van de artikelvorm.
- Elk werkstuk is altijd voorzien van een titelblad (zie paragraaf 14.2.10.). Een goed werkstuk is een goede titel waard (op een titelblad). Goede motiverende titels zijn kort, welluidend en uitnodigend of nieuwsgierigheid wekkend. Een structurerende titel – afgeleid van het centrale thema van het bouwplan - is de kortste samenvatting van een geschrift.

16.2.1.8 Beoordeling

Alle werkstukken worden beoordeeld op structuur, inhoud en afwerking. Voor de terugkoppeling wordt gebruik gemaakt van een feedback-checklist (zie paragraaf 13.2.2.). Zoals aangegeven in het programmaboek en de studiewijzer zijn er voor de beoordelingen twee mogelijkheden:

een vakinhoudelijke waardering (cijfer van 0 tot 100) en een waardering voor het communicatieve aspect (onvoldoende of voldoende);

een enkelvoudige waardering. In dit geval wordt de waardering voor structuur en afwerking in het totaaloordeel tot uiting gebracht.

Alle werkstukken in de vorm van essays, papers, artikelen, boekbesprekingen en onderzoeksverslagen plaatst u in uw dossier-CV. De docenten communicatieve vaardigheden geven elk semester feedback op een deel van het geschrevene. Als de vakdocent het communicatieve aspect van uw tekst onvoldoende vindt, dan bent u verplicht deze tekst te bespreken met een docent communicatieve vaardigheden. In die bespreking maakt u ook afspraken voor een mogelijke remediatie van de communicatieve vaardigheden.

16.2.1.9 De vormgeving van het titelblad

Cadet-korporaal N.I. Cordaat

Opkomst 2013 – klas 209

COUNTER INSURGENCY

De toepassing van

terminologie bij de bestrijding van gewapend verzet

Essay voor de cursus Militaire Operaties-II

16.2.2 Feedbackformulier Schriftelijke werkstukken

16.2.2.1 Instructies voor de beoordelaar

Gebruik onderstaand beoordelingsformulier om de student een **beoordeling en feedback** te geven over de verschillende onderdelen van zijn/haar werkstuk.

De **beoordeling gaat in drie stappen**:

- 1) Geef **voor elk item van een rubriek** een score en licht eea toe.
Scores items: heel zwak: -- (1-2) zwak: - (3-4) middelmatig: +/- (5-6) goed: + (7-8) zeer goed ++ (9-10)
- 2) Geef daarna voor de **rubriek in zijn geheel** een beoordeling: Onvoldoende Voldoende Goed Zeer Goed.
Adviesnorm: bij 2 items of meer score heel zwak: - - (1-2) krijgt de score op een rubriek een onvoldoende
- 3) Tot slot geeft u **een totaal beoordeling van het werkstuk**: cijfer 1-100 voor het inhoudelijke deel en een waardering Onvoldoende Voldoende voor het communicatieve deel (rubriek VIII)
Onderstaand staan **adviesnormen** voor het komen van een totaalbeoordeling. *Het zijn adviesnormen omdat interpretatie van de normen afhangt van een aantal factoren* (eerstejaars versus laatstejaars werkstuk, doel van het werkstuk etc).
Adviesnorm voor **inhoudelijke** deel: indien 2 of meer van de rubrieken (I tem VII) een onvoldoende halen dan slaagt de student niet.

Adviesnorm voor **communicatieve** deel: indien 2 of meer items van de rubriek VIII een score heel zwak halen krijgt de student een onvoldoende.

Let op: **dit standaardformulier inclusief de beoordelingsnormen moet op maat van uw werkstuk worden gemaakt**. Immers, het kan zijn dat niet alle rubrieken en/of onderdelen van rubrieken voor uw werkstuk relevant zijn.

Bijvoorbeeld: paper hoeft geen abstract/samenvatting te bevatten of bij mijn discipline is het detecteren van een kennislacune als vertrekpunt van een onderzoek niet aan de orde.

Items die niet relevant zijn voor uw paper kunt u schrappen.

Geef een toelichting bij de beoordelingsnormen van de eindbeoordeling indien u afwijkt van de adviesnormen voor de eindbeoordeling.

Beoordelingsformulier

I. Inleiding - abstract - samenvatting

1. De inleiding is motiverend.
2. De inleiding geeft voldoende achtergrond.
3. De samenvatting/het abstract is informatief en volledig.

Toelichting:

Beoordeling I. Inleiding: O- V- G- ZG

II. Probleemstelling – onderzoeksvragen

1. Het thema is relevant (maatschappelijk, vakgebied, ...).
2. Er wordt kennisconstructie beoogd: een kennislacune wordt benoemd.
3. De keuze van het onderwerp wordt beargumenteerd.
4. De probleemstelling is voldoende afgebakend.
5. De probleemstelling is duidelijk.
6. De probleemstelling is wetenschappelijk.
7. De onderzoeksvragen zijn voldoende concreet.
8. De onderzoeksvragen sluiten aan bij de probleemstelling.

Toelichting:

Beoordeling II. Probleemstelling-onderzoeksvragen: O- V- G- ZG

III. Bronnenonderzoek/theoretisch kader

1. Er wordt verwezen naar relevante en belangrijke literatuur.
2. De gehanteerde bronnen zijn voldoende actueel.
3. Er is sprake van synthese van literatuur.
4. Lacunes in de literatuur worden gesitueerd.
5. Bestaand onderzoek, modellen en begrippen worden kritisch besproken.

6. De centrale onderzoeksbegrippen worden verhelderd.

Toelichting:

Beoordeling III. Bronnenonderzoek/theoretisch kader: O- V- G- ZG

IV. Rapportage resultaten

1. De methodologie is aangewezen voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen.
2. De gehanteerde modellen worden beargumenteerd.
3. De uitleg over de methoden en technieken is correct.
4. De verschillende onderzoeks-stappen worden benoemd.
5. Respondenten, instrumenten, verwerkingsmethoden, etc. worden benoemd.
6. De data zijn op een betrouwbare manier verzameld.
7. De data zijn correct geanalyseerd.

Toelichting:

Beoordeling IV. Rapportage resultaten: O- V- G- ZG

V. Methodologie – data-analyse

1. De methodologie is aangewezen voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen.
2. De gehanteerde methodologie wordt beargumenteerd.
3. De uitleg over de methoden en technieken is correct.
4. De verschillende onderzoeksstappen worden beschreven.
5. Respondenten, instrumenten, verwerkingsmethoden, etc. worden beschreven.
6. Er is aandacht voor tijdsmanagement en haalbaarheid.
7. De data zijn op een betrouwbare manier verzameld.
8. De data zijn correct geanalyseerd.

Toelichting:

Beoordeling V. Methodologie – data-analyse: O- V- G- ZG

VI. Rapportage resultaten – Analyse

1. De rapportage is wetenschappelijk van aard.
2. De resultaten worden adequaat beschreven.
3. De resultaten geven voldoende antwoord op de onderzoeksvragen.

Toelichting:

Beoordeling VI. Rapportage resultaten – Analyse: O- V- G- ZG

VII Discussie- Conclusie - Reflectie

1. De conclusie is beargumenteerd.
2. De conclusies sluiten aan bij de resultaten.
3. De resultaten geven voldoende antwoord op de onderzoeksvragen.
4. Theoretische, praktische en of beleidsrelevante bijdragen van de resultaten worden vermeld.
5. Beperkingen van het onderzoekswerk t.a.v. betrouwbaarheid worden besproken.
6. Beperkingen van het onderzoekswerk t.a.v. validiteit worden besproken.
7. Beperkingen van het onderzoekswerk t.a.v. generaliseerbaarheid worden besproken.
8. Relevante aanwijzingen voor verder onderzoek worden geformuleerd.

Toelichting:

Beoordeling VII Discussie- Conclusie - Reflectie: O- V- G- ZG

VIII. Taal, stijl en structuur

1. De structuur en opbouw van de tekst zijn logisch, helder en voldoende verzorgd.
2. Analyses zijn logisch gestructureerd en transparant opgebouwd.
3. De tekst bevat geen ballast (delen die weinig relevant zijn voor de opdracht).
4. De overgangen tussen de paragrafen zijn logisch en duidelijk gemarkeerd.

5. Titel/kopjes/inleidende alinea's zijn informatief en functioneel.
6. Het taalgebruik is aanvaardbaar (spelling en grammatica).
7. Uitdrukkingen zijn helder voor de lezer.
8. Er wordt wetenschappelijk, synthetisch en zakelijk taalgebruik gehanteerd.
9. Er is consistentie in taalgebruik (bronvermelding, tabellen en voetnoten, ...)
10. De annotatiestijl wordt zoveel mogelijk gerespecteerd.
11. Er wordt gerefereerd waar nodig.
12. Referenties zijn correct en compleet (zowel in de tekst als in de referentielijst).
13. Citaten worden correct en volledig gerefereerd alsook correct geïntegreerd.
14. Tabellen en figuren worden correct gepresenteerd.

Toelichting:

Beoordeling VII Discussie- Conclusie - Reflectie: O- V- G- ZG

16.2.3 Beoordelingsformulier voor presentaties

FEEDBACK-CHECKLIST VOOR PRESENTATIES

Naam:
 Titel:
 Datum:
 Docent:

STRUCTUUR		SCORE	OPMERKINGEN
Inleiding	Activerende opening		
	Persoon		
	Tijd		
	Onderwerp		
	Structuuraankondiging		
	Doel		
Kern	Structuur gevolgd		
	Structuursignalen		
	Logische opbouw		
Slot	Samenvatting		
	Terugkoppeling op doel		
	Dankstrofe		
	Vragenronde		

UITVOERING		SCORE	OPMERKINGEN
Non-verbaal	Oogcontact		
	Houding		
	Correct tenue		
	Beweeglijkheid		
	Enthousiasme		
Verbaal	Intonatie		
	Spreeksnelheid		
	Verstaanbaarheid		
	Taalgebruik		
Ondersteuning	Leesbaarheid		
	Relevantie		
	Spelling/grammatica		
	Proportionaliteit		
Overig	Tijdsdiscipline		

INHOUD	SCORE	OPMERKINGEN
Coherentie		
Doelgroep		
Kennis		
Herkenbare voorbeelden		
Relevantie		

Hoofd/bijzaken		
----------------	--	--

Colofon

Editie: juli 2019

Distributie:

In digitale versie op NLDA-intranet en op
http://www.defensie.nl/nlda/opleiding_tot_officier/militair-wetenschappelijke_opleiding/krijgswetenschappen

Gerelateerde documenten:

- Algemene studiegids van de Nederlandse Defensie Academie
- Bestuurs- en beheersreglement van de Faculteit Militaire Wetenschappen
- Onderwijs- en Examenreglement Krijgswetenschappen
- Studiegids van de Gemeenschappelijke Officiersopleiding
- Scriptiehandleiding Bachelor Krijgswetenschappen
- NLDA Vademecum

Redactie: Dr. M. Rothman

Fotografie en copyright: Ministerie van Defensie

Actualiseringsproces:

- Door bladwijzigingen uit te geven per mail aan alle docenten, studenten en medewerkers van de FMW.
- Door wijzigingen in de digitale versie in intranet en internet
- Herziene druk als hard-copy naar het oordeel van het Opleidingsbestuur

Aan dit document kunnen geen rechten worden ontleend. Raadpleeg de laatste versie van de Onderwijs- en Examenreglement KW (OER KW) voor rechtspositionele informatie.